

การศึกษาโครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของ  
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่



ภาวดี ไกรสิทธิ์

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมษายน 2548

ISBN 974-9884-73-6

การศึกษาโครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของ  
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

ภารตี ไกรสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง  
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา  
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

เมษายน 2548

ISBN 974-9884-73-6

การศึกษาโครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของ  
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

ภาวดี ไกรสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์



.....ประธานกรรมการ

ศ.ดร. มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด



.....กรรมการ

รศ. พรทิพย์ เชียรธีรวิทย์

.....กรรมการ

อ. คมตัน สุริยะ

.....กรรมการ

รศ.ดร. วราภรณ์ ปัญญาวดี

19 เมษายน 2548

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

## กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร. มิ่งสรรพ ขาวสอาด ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคอยติดตามความคืบหน้า และช่วยตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ พรทิพย์ เขียวศรีวิทย์ อาจารย์ คมสัน สุริยะ และ รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ ปัญญาดี ที่กรุณารับเป็นกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งช่วยตรวจข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณ โครงการมูลค่าเพิ่มในประเทศของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และกองทุนซาชาคาวาที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของสำนักพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณอัครพงศ์ อันทอง ที่ได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษาต่างๆ และความช่วยเหลือในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ขอขอบคุณ คุณอรุณดิระพงศ์ และเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยสังคม เพื่อนๆ ทุกคน ที่คอยช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายที่สุด ขอขอบคุณความดีทั้งหมดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แต่ คุณพ่อประสิทธิ์ ไกรสิทธิ์ ที่ล่วงลับไปแล้ว คุณแม่ละเวง ไกรสิทธิ์ คุณจุฬารัตน์ ไกรสิทธิ์ และคุณวลัยลักษณ์ ไกรสิทธิ์ ที่คอยเป็นกำลังใจสำคัญและสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด หากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การศึกษาโครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงาน ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่	
ผู้เขียน	นางสาวภารตี ไกรสิทธิ์	
ปริญญา	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต	
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ศ.ดร. มิ่งสรรพ ขาวสอาด รศ. พรทิพย์ เชียรธีรวิทย์ อ. คมสัน สุริยะ	ประธานกรรมการ กรรมการ กรรมการ

### บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้าง และผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยสองสาขาย่อยคือที่พัก (โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์) และบริการนำเที่ยว กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประกอบด้วย อุตสาหกรรมที่พักมีจำนวน 114 ราย และอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวจำนวน 86 ราย โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากงบการเงินปี พ.ศ.2545 ที่เสนอต่อสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

ผลการศึกษาโครงสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่าทั้งอุตสาหกรรมที่พักและบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ มีการกระจุกตัวสูง นั่นคือมีการแข่งขันกันต่ำ

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน พบว่าอุตสาหกรรมที่พักประสบปัญหาหนี้สินมาก โดยเฉพาะโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดใหญ่ ซึ่งมีปัญหาทางด้านสภาพคล่อง ความสามารถในการทำกำไร และการชำระหนี้ กิจการที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นจะมีปัญหาทางด้านสภาพคล่อง แต่มีประสิทธิภาพในการทำกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานดีกว่ากิจการที่ถือหุ้นโดยคนไทย

ในอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว กิจการทั้งของคนไทยและที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นประสบปัญหาคล้ายคลึงกับอุตสาหกรรมที่พัก แต่หากพิจารณาจำแนกตามรูปแบบการจัดตั้งตามกฎหมาย บริษัทจำกัดจะมีปัญหาด้านสภาพคล่องมากกว่าห้างหุ้นส่วนจำกัด แต่มีประสิทธิภาพและมีความสามารถในการทำกำไรสูงกว่าห้างหุ้นส่วนจำกัด

เมื่อวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธี Data Envelopment Analysis (DEA) พบว่าอุตสาหกรรมที่ปัก มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้งหมด 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.95 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยมีระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ 73.40 ในอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว พบว่า มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้งหมด 21 ราย โดยมีระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ 80.90



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Copyright © by Chiang Mai University  
All rights reserved

<b>Thesis Title</b>	Structure, Conduct and Performance of the Tourism Industry in Chiang Mai Province	
<b>Author</b>	Miss Pharatee Kraisit	
<b>Degree</b>	Master of Economics	
<b>Thesis Advisory Committee</b>	Prof. Dr. Mingsarn Kaosa-ard	Chairperson
	Assoc. Prof. Porntip Tianteerawit	Member
	Lect. Komsan Suriya	Member

#### ABSTRACT

The objective of this study was to analyze the structure and the performance of the tourism industry which included two sub sectors: the lodging (hotels, guesthouses and resorts), and the travel and tourist agencies. The sample of the study was consisted of 114 enterprises in the lodging industry and 86 firms in the travel and tourist agency industry. The data for the analysis were extracted from the financial statements for the year 2002 submitted to the Office of Business Development, Ministry of Commerce.

The study found that the structure of tourism including both the lodging, and the travel and tourist agencies in Chiangmai province, were highly concentrated. This meant that competition was low.

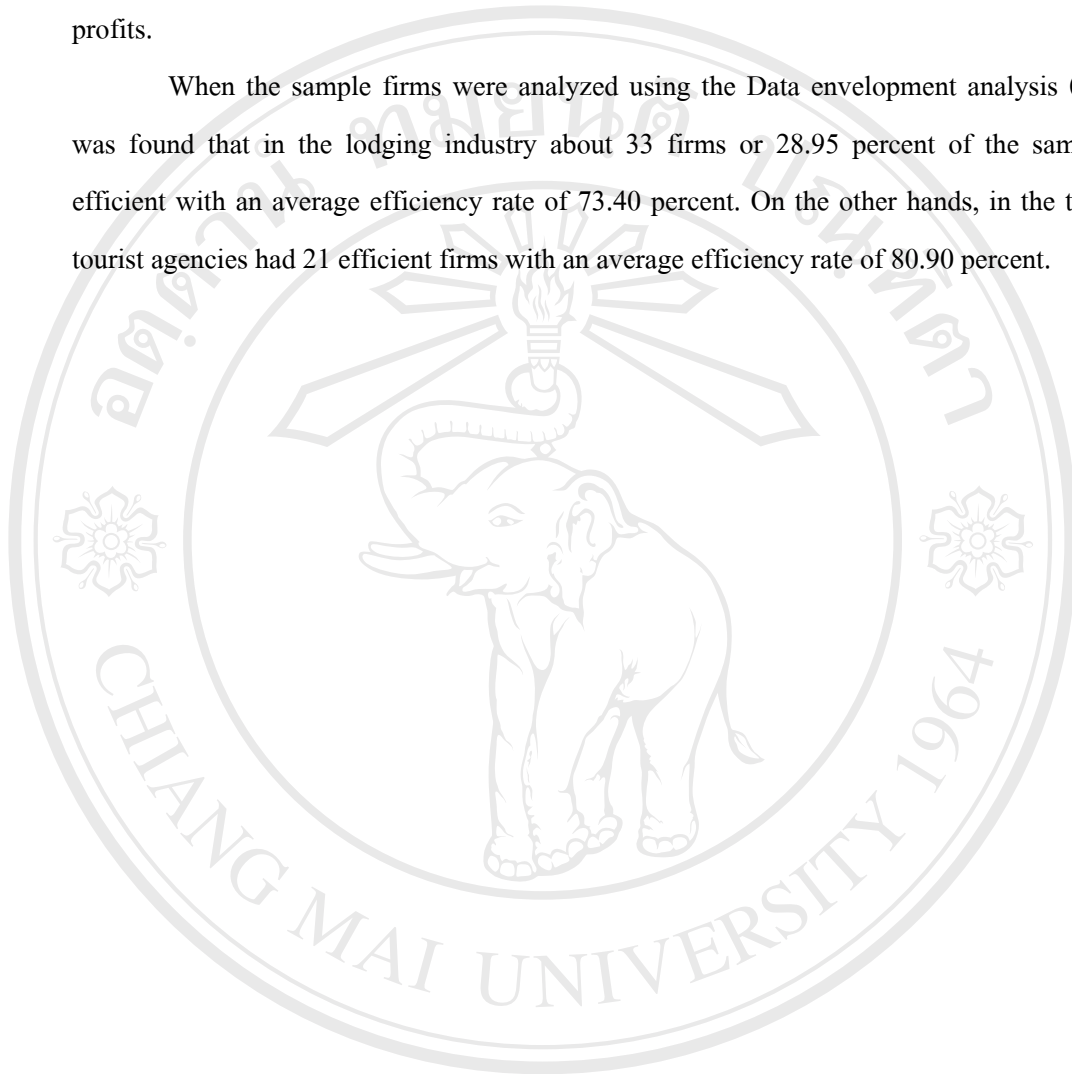
The financial analysis revealed that the lodging industry encountered severe debts especially the larger hotels which exhibited low liquidity, profitability, efficiency and solvency. Enterprises with foreign shareholders also had liquidity problem but were more efficient and could make more profit than the wholly Thai owned enterprises.

In the travel and tourism industry, the Thai and the foreign groups tended to show similar problems as the lodging industry but if the enterprises were classified according to their



legal status, the limited companies tended to have more liquidity problem than the partnership enterprises but the limited companies showed higher efficiency and a better ability in making profits.

When the sample firms were analyzed using the Data envelopment analysis (DEA), it was found that in the lodging industry about 33 firms or 28.95 percent of the sample were efficient with an average efficiency rate of 73.40 percent. On the other hands, in the travel and tourist agencies had 21 efficient firms with an average efficiency rate of 80.90 percent.



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Copyright © by Chiang Mai University  
All rights reserved



## สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	6
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี ผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้	8
2.1.1 แนวคิดการวัด โครงสร้างและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม	8
2.1.1.1 โครงสร้างอุตสาหกรรม (Industrial structure) หรือ โครงสร้างตลาด (Market structure)	8
2.1.1.2 การวัดผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม (Industrial performance)	10
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพ	12
2.1.2.1 การวัดประสิทธิภาพ	13
2.1.2.2 การวัดประสิทธิภาพด้วยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA)	16
2.2 ผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	19
2.2.1 ผลงานการศึกษาที่เกี่ยวกับโครงสร้างและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม	19

2.2.2 ผลงานการศึกษาเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมโดย วิธี Data Envelopment Analysis (DEA)	26
---	----

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการศึกษา	32
3.1 วิธีการศึกษา	32
3.1.1 การศึกษาวิเคราะห์เชิงพรรณนา	32
3.1.2 การศึกษาวิเคราะห์เชิงปริมาณ	32
3.2 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	43
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
บทที่ 4 สภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่	44
4.1 ลักษณะและสภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่	44
4.2 โครงสร้างอุปสงค์ของผู้มาเยือนชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในจังหวัดเชียงใหม่	45
4.2.1 จำนวนผู้มาเยือนและรายได้จากการท่องเที่ยว	45
4.2.2 ลักษณะด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้มาเยือนชาวไทยและ ชาวต่างประเทศ	51
4.2.3 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้มาเยือนชาวไทยและชาวต่างประเทศ	54
บทที่ 5 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่	58
5.1 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่	58
5.2 ผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่	59
5.2.1 กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์	59
5.2.1.1 การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่	61
5.2.1.2 การวิเคราะห์ห้งบการเงินของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่	65
5.2.1.3 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่าง อุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA)	72

5.2.2	กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว	74
5.2.2.1	การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่	75
5.2.2.2	การวิเคราะห์ห้วงการเงินของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่	78
5.2.2.3	การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่าง อุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่โดยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA)	85
บทที่ 6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	87
6.1	บทสรุป	87
6.2	ข้อเสนอแนะ	91
	เอกสารอ้างอิง	93
	ประวัติผู้เขียน	98

## สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1.1 อัตราการขยายตัวของรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ปี พ.ศ.2541 - 2546	2
1.2 จำนวนผู้มาเยือนและรายได้ของจังหวัดท่องเที่ยวยอดนิยม 10 จังหวัดแรก ปี พ.ศ. 2546	5
2.1 สรุปตัวอย่างผลงานการศึกษาโครงสร้างและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม	22
2.2 สรุปตัวอย่างผลงานการศึกษาคำวัดประสิทธิภาพโดยใช้วิธี Data Envelopment Analysis	28
4.1 ผลกระทบเบื้องต้นของจังหวัดและรายได้จากการท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2540 – 2546	45
4.2 จำนวนผู้มาเยือน จำนวนนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัด เชียงใหม่ในช่วงปี พ.ศ.2540 – 2546	46
4.3 จำนวนผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่จำแนกตามลักษณะการเดินทาง พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2546	47
4.4 จำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามที่พักของจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2546	48
4.5 ข้อมูลด้านโรงแรมและอัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2540 – 2546	49
4.6 จำนวนนักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่าย ระยะเวลาพำนัก รายได้จากนักท่องเที่ยว และรายได้รวม จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ.2540 – 2546	50
4.7 จำนวนผู้มาเยือนชาวไทย จำแนกตามถิ่นที่อยู่ของจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2546	51
4.8 จำนวนผู้มาเยือนชาวต่างประเทศ จำแนกตามถิ่นที่อยู่ของจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2546	52
4.9 ร้อยละของจำนวนผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามเพศ ปี พ.ศ.2546	52
4.10 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอายุ ปี พ.ศ.2546	53
4.11 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามรายได้ ปี พ.ศ.2546	54
4.12 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอาชีพปี พ.ศ.2546	54
4.13 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามวัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง ปี พ.ศ.2546	55
4.14 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามจำนวนครั้งที่เดินทางมาในรอบ 1 ปี ปี พ.ศ.2546	56
4.15 ร้อยละของลักษณะของการเดินทางของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2546	56
4.16 ร้อยละของผู้มาเยือน จำแนกตามสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2546	57

4.17 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตาม หมวดค่าใช้จ่ายต่างๆ พ.ศ.2546	57
5.1 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และ เกสต์เฮาส์ และอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545	59
5.2 จำนวนของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545	60
5.3 ค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545	60
5.4 มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ใน จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2546	62
5.5 โครงสร้างของมูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545	63
5.6 ดัชนีวิเคราะห์ด้านมูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และ เกสต์เฮาส์ในจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545	65
5.7 ผลการวิเคราะห์งบการเงินของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545	71
5.8 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่โดยใช้ DEA ปี พ.ศ.2545	73
5.9 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545	74
5.10 ค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545	75
5.11 มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2546	76
5.12 โครงสร้างของมูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัด เชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545	77
5.13 ดัชนีวิเคราะห์ด้านมูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัด เชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545	78
5.14 ผลการวิเคราะห์งบการเงินของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัด เชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545	84
5.15 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการ นำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่โดยใช้ DEA ปี พ.ศ.2545	86

## สารบัญภาพ

รูป		หน้า
2.1	ประสิทธิภาพทางเทคนิค และประสิทธิภาพทางราคา จาก Input – Orientated	14
2.2	ประสิทธิภาพทางเทคนิค และประสิทธิภาพทางราคา จาก Output – Orientated	15



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
 Copyright © by Chiang Mai University  
 All rights reserved

## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

ประเทศไทยได้มีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไว้กับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2514 – 2519) แต่ไม่ได้มีการส่งเสริมอย่างจริงจัง จนในปี พ.ศ. 2519 พบว่าเงินทุนจากต่างชาติที่ถูกนำเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเป็นไปเพื่อการลงทุนด้านท่องเที่ยวมากเป็นอันดับสาม ทำให้รัฐบาลให้ความสนใจต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น โดยได้มีการศึกษาวิจัยโดยบริษัทที่ปรึกษาเนเธอร์แลนด์ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีการศึกษาวิจัย เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติขึ้นในปี พ.ศ. 2519 ต่อมาได้มีการบรรจุการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) เป็นครั้งแรกที่มีการบรรจุเรื่องการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้รับความสนใจจากรัฐบาลมากขึ้นตามลำดับ จึงได้รับการบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตลอดมาจนถึงปัจจุบัน (มิ่งสรรพ ขาวสอาด และคณะ, 2544) จากการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศประมาณ 1,591,455 คน รายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 11,232 ล้านบาท ถึงปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็น 10,004,453 คน และมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศประมาณ 309,269 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) มีการขยายตัวของรายได้ของนักท่องเที่ยวต่างประเทศดังตารางที่ 1.1



ตารางที่ 1.1 อัตราการขยายตัวของรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ปี พ.ศ.2541 - 2546

รายการ	2541	2542	2543	2544	2545	2546
รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (ล้านบาท)	242,177	253,018	285,272	299,047	323,484	309,269
อัตราการขยายตัวของรายได้ (%)	+ 8.85	+ 4.48	+ 12.75	+ 4.83	+ 8.17	- 4.39
รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อ GDP(%)	5.2	5.5	5.8	5.8	5.9	5.2

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2546)

รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างประเทศมีมูลค่ามากกว่ามูลค่าการส่งออกสินค้าบางประเภท โดยเฉพาะสินค้าด้านเกษตรที่สำคัญของประเทศ เช่น ข้าวและยางพารา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา รายได้จากนักท่องเที่ยวมีสูงกว่ามูลค่าสินค้าออกชนิดอื่นๆ และอยู่ในอันดับที่หนึ่ง มาอย่างต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. 2540 รายได้จากนักท่องเที่ยวตกลงมาอยู่ในอันดับที่สองเป็นรองเฉพาะสินค้าออกประเภทเครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ แต่อย่างไรก็ตามรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทย World Travel & Tourism Council (WTTC) คาดการณ์ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2543 – 2553 ประเทศไทยจะมีการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ยร้อยละ 7.2 ต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศของไทยจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.5 ต่อปี และจะก่อให้เกิดการจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อมในระบบเศรษฐกิจจำนวน 4.8 ล้านคน หรือร้อยละ 13 ของกำลังแรงงานทั้งหมดของประเทศ (มิ่งสรรพ ขาวสอาด และคณะ, 2544)

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติที่จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2519 ได้คัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงที่จะสามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับภาคได้ดังนี้

1. กรุงเทพฯ – พัทยา เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวภาคกลาง
2. สงขลา – หาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวภาคใต้
3. เชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวภาคเหนือ

ในปัจจุบันจังหวัดศูนย์กลางเหล่านี้ก็ยังคงเป็นจังหวัดที่สำคัญในด้านการท่องเที่ยวอยู่ซึ่งพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวพบว่า กรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง มีจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นอันดับที่ 1 เนื่องจากเป็นเมืองหลวงของประเทศ เป็นศูนย์กลางของการคมนาคมทั้งในและนอกประเทศ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ครบครัน ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวตามจังหวัดต่างๆ นอกเหนือกรุงเทพฯ แล้วจังหวัดยอดนิยม 10 อันดับแรก ในปี พ.ศ. 2546 อยู่ในตารางที่ 1.2 จะสังเกตได้ว่าจังหวัดที่มีผู้เยี่ยมชมเยือนจำนวนมาก เช่น จังหวัดกาญจนบุรี เพชรบุรี อยุธยา นครราชสีมา และระยอง

แต่รายได้ไม่ได้มากไปกว่าจังหวัดใหญ่ๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักที่เป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศอย่างจังหวัดภูเก็ต ชลบุรี(พัทยา) สงขลา(หาดใหญ่) เชียงใหม่ สุราษฎร์ธานี(เกาะสมุย) และกระบี่ ที่มีนักท่องเที่ยวน้อยกว่าจังหวัดข้างต้นแต่มีรายได้เกิน 10 ล้านบาท เป็นไปได้ว่าการจับจ่ายใช้สอยหรือค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวในจังหวัดดังกล่าวมีน้อยกว่าหรือระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวที่สั้นกว่ากันหรือเป็นนักท่องเที่ยวที่ไปเข้าเย็นกลับมากกว่าจังหวัดหลักๆที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวมานานแล้ว หากพิจารณาแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่นิยมไปเที่ยวนอกเหนือจากกรุงเทพฯ แล้วนักท่องเที่ยวไทยจะนิยมไปเที่ยวจังหวัดที่ใกล้ๆกรุงเทพฯ ใน 5 ลำดับแรก เป็นไปได้จากสาเหตุที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้รายได้ของนักท่องเที่ยวในจังหวัดยอดนิยมของคนไทยน้อยกว่าจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ภูเก็ต ชลบุรี สงขลา(หาดใหญ่) ถ้าพิจารณารายได้จังหวัดเชียงใหม่มีรายได้จากนักท่องเที่ยวไทยเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศรองจากกรุงเทพฯ และเป็นอันดับที่ 4 จากรายได้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศรองจากกรุงเทพฯ ภูเก็ต ชลบุรี ซึ่งนอกจากกรุงเทพฯแล้วจังหวัดที่มีทะเลเป็นที่รู้จักกันดี เช่น ภูเก็ต ชลบุรี(พัทยา) กระบี่ สุราษฎร์ธานี(เกาะสมุย) จะเป็นที่นิยมไปเที่ยวของหมู่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ไม่มีเขตติดต่อกับทะเลจังหวัดแรกที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนึกถึง สรุปได้ว่าจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่เป็นที่นิยมมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศในปี พ.ศ. 2546 ผู้มาเยี่ยมชมทั้งหมดประมาณ 3,399,906 คน รายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 38,291 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 40.6 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์จังหวัด ซึ่งมีร้อยละ 15.9 และ 10.1 ตามลำดับ

ปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่กลายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โบราณสถานและโบราณวัตถุ และวิถีการดำรงชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ โดยแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในตัวเมือง 2) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวดอยสุเทพ 3) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวหน้าดกแม่สา 4) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเชียงดาว 5) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวท่าตอน 6) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวสันกำแพง 7) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวดอยอินทนนท์ 8) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวดอยเต่า จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมจังหวัดเชียงใหม่กว่าสามล้านคนต่อปี ทำให้มีการพัฒนาสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีการก่อสร้างโรงแรม ที่พัก บริษัทนำเที่ยว ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ประชุม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก สถานบันเทิง มากมาย เพื่อสนองตอบต่อการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี (พรทิพย์ เรือรวิวิทย์, 2541) เป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาถึงโครงสร้างและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ ว่าจะมี

ลักษณะการแข่งขันและผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยธุรกิจเป็นอย่างไรหรือความสามารถในการทำอะไรดีมากขึ้นน้อยเพียงใด ประสิทธิภาพในการดำเนินงานว่าจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไรก็ตามรวมทั้งมูลค่าเพิ่มอุตสาหกรรมนี้ เพื่อเป็นการปรับปรุง ส่งเสริม วางแผน สำหรับการพัฒนาศักยภาพในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวภาคเหนือให้ทัดเทียมกับเมืองที่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของประเทศอย่างกรุงเทพฯ

### 1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาโครงสร้างของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยพิจารณา อุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ และอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว
- 2) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน ความสามารถในการทำอะไรของหน่วยธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 2 หน่วยธุรกิจ คือ อุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ และอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว
- 3) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการดำเนินงานของหน่วยธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่
- 4) เพื่อศึกษามูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่

### 1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นข้อมูลให้ภาครัฐและภาคเอกชนในการวางแผนนโยบายและส่งเสริมการท่องเที่ยวรวมทั้งแนวทางการแก้ปัญหาสภาพคล่อง ในกรณีที่เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านอุปสงค์ (Demand) อย่างรุนแรง เช่น ผลกระทบจากโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (Severe Acute Respiratory Syndrome: SARS)

ตารางที่ 1.2 จำนวนผู้มาเยือนและรายได้ของจังหวัดท่องเที่ยวยอดนิยม 10 จังหวัดแรก ปี พ.ศ. 2546

ผู้เยี่ยมชมชาวไทย			ผู้เยี่ยมชมชาวต่างประเทศ			รวม		
จังหวัด	จำนวน (คน)	รายได้ (ล้านบาท)	จังหวัด	จำนวน (คน)	รายได้ (ล้านบาท)	จังหวัด	จำนวน (คน)	รายได้ (ล้านบาท)
1.กรุงเทพฯ	19,524,010	139,466	1.กรุงเทพฯ	9,780,143	128,293	1. กรุงเทพฯ	29,304,153	267,759
2.กาญจนบุรี	4,294,587	7,666	2.ชลบุรี	2,810,759	32,490	2. ชลบุรี	5,497,144	41,838
3.เพชรบุรี(ชะอำ)	2,994,644	5,152	3.ภูเก็ต	2,746,786	59,836	3. กาญจนบุรี	4,728,490	8,705
4.ชลบุรี	2,686,385	9,348	4.พังงา	1,567,811	4,298	4. ภูเก็ต	4,050,077	73,264
5.นครราชสีมา	2,631,622	4,113	5.เชียงใหม่	1,477,847	19,431	5. เชียงใหม่	3,399,906	38,291
6. ระยอง	2,274,915	6,287	6.สงขลา(หาดใหญ่)	1,044,900	7,871	6. เพชรบุรี (ชะอำ)	3,233,079	7,213
7.ขอนแก่น	1,935,647	3,908	7.อุรุษยา	985,475	1,508	7. อุรุษยา	2,711,607	3,657
8.เชียงใหม่	1,922,059	18,860	8.กระบี่	859,438	11,652	8. นครราชสีมา	2,681,530	4,282
9.พิษณุโลก	1,739,347	4,495	9.สราญร์ฯ (สมุย)	702,399	9,010	9. ระยอง	2,532,831	7,869
10.อุรุษยา	1,726,132	2,148	10.กาญจนบุรี	433,903	1,040	10. สงขลา (หาดใหญ่)	2,339,888	14,210

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2547)

#### 1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ได้ศึกษาข้อมูลในปี พ.ศ. 2545 โดยการศึกษาโครงสร้างของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทำการศึกษาในหน่วยธุรกิจ 2 หน่วยธุรกิจของจังหวัดเชียงใหม่ คือ โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ และบริการนำเที่ยว ที่มีการจดทะเบียนนิติบุคคลกับสำนักงานธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2545 จำนวน 200 บริษัท แบ่งเป็นธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ 114 บริษัท และธุรกิจบริการนำเที่ยว 86 บริษัท โดยใช้การศึกษาโครงสร้างด้วยวิธีการกระจุกตัว กล่าวคือใช้ อัตราการกระจุกตัว (Concentration ratio: CR) สัดส่วนของยอดขายของกลุ่มธุรกิจที่ใหญ่ที่สุด 16 บริษัท ส่วนการศึกษาผลการดำเนินงานใช้อัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญๆ และดัชนีมูลค่าเพิ่ม เพื่อพิจารณาความสามารถในการทำกำไร รวมทั้งหามูลค่าเพิ่ม ส่วนท้ายเป็นการศึกษาถึงประสิทธิภาพของอุตสาหกรรม วัดความมีประสิทธิภาพโดยเปรียบเทียบ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เส้นห่อหุ้ม (Data Envelopment Analysis: DEA)

#### 1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษานี้ใช้นิยามศัพท์ที่ควรทำความเข้าใจและทราบคำจำกัดความต่างๆ ที่ใช้ไว้ดังนี้

**ธุรกิจโรงแรมและที่พัก** หมายถึง สถานที่ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทาง หรือบุคคลที่จะหาที่อยู่ หรือพักชั่วคราว (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2546) กล่าวคือ โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลกับสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงใหม่ หรือจังหวัดอื่นที่มีที่ตั้งของสถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่ และมีการดำเนินงานในปี 2545

**ธุรกิจบริการนำเที่ยว (Package tour)** หมายถึงการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการจัดหรือการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทาง สถานที่พัก อาหาร ทัศนจร และหรือมัคคุเทศก์ให้แก่นักท่องเที่ยว (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย โครงการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย, 2525) กล่าวคือ ธุรกิจบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลกับสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงใหม่ หรือจังหวัดอื่นที่มีที่ตั้งของสถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่ และมีการดำเนินงานในปี 2545

**ผู้มาเยือน (Visitors)** หมายถึงบุคคลที่เดินทางไปยังสถานที่ซึ่งมิใช่ถิ่นพำนักถาวรของตนเป็นการชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อน เยี่ยมญาติมิตร ศึกษาหาความรู้ การกีฬา การศาสนา ติดต่อธุรกิจ การประชุม การรักษาสุขภาพ หรือเพื่อประกอบการกิจใดๆ โดยมีได้รับค่าจ้างในการดังกล่าว



ผู้มาเยือนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ผู้มาเยือนที่ค้างคืน เรียกว่า นักท่องเที่ยว (tourists) ได้แก่ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว ซึ่งพักอยู่ในประเทศที่มาเยือนตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป
- 2) ผู้มาเยือนที่ไม่ค้างคืน เรียกว่า นักทัศนจาร (excursionists) ได้แก่ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว และอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง

**นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International tourist)** หมายถึงชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและพำนักอยู่ครั้งหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า 1 คืน หรือ 24 ชั่วโมง และไม่มากกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้ามาเพื่อทำกิจกรรม ดังนี้

- 1) มาท่องเที่ยวพักผ่อน มาเยี่ยมญาติหรือเพื่อมาพักผ่อน ฯลฯ
- 2) มาร่วมประชุม หรือเป็นตัวแทนของสมาคม ผู้แทนของศาสนา นักกีฬา นักแสดง ฯลฯ
- 3) มาเพื่อติดต่อธุรกิจ แต่ไม่ใช่ทำงานหารายได้
- 4) มากับเรือเดินสมุทรที่แวะจอด ณ ท่าเรือ แม้ว่าจะแวะน้อยกว่า 1 คืน

**นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic tourist)** หมายถึงคนไทยหรือคนต่างด้าว ที่อยู่ในประเทศไทย เดินทางจากจังหวัดซึ่งเป็นที่อยู่ปกติของตน ไปยังจังหวัดอื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางอะไรก็ตามที่มีไปทำงานหารายได้และระยะเวลาที่พำนักอยู่ไม่เกิน 60 วัน (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2533)

**ระยะเวลาพำนัก (Length of stay)** หมายถึงระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวคนหนึ่งๆ ใช้ท่องเที่ยว ณ สถานที่หนึ่งในการเดินทางแต่ละครั้งโดยนับเป็นวันที่ค้างคืน

**อัตราการเข้าพักเฉลี่ยต่อปี** หมายถึงอัตราร้อยละของจำนวนคืนพักตลอดปีต่อผลคูณของห้องพักกับจำนวนวันในระยะ 1 ปี (365 วัน)

## บทที่ 2

### แนวคิด ทฤษฎี และผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

#### 2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้

##### 2.1.1 แนวคิดการวัดโครงสร้างและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม

การศึกษาโครงสร้างของอุตสาหกรรม เป็นการศึกษาทางด้านเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม แขนงหนึ่งที่ว่า การจัดองค์กรอุตสาหกรรม (Industrial organization) เศรษฐศาสตร์แขนงนี้ได้ศึกษาทางด้านทฤษฎีและหลักฐานทางตัวเลข (theoretical and empirical studies) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของโครงสร้างตลาดหรืออุตสาหกรรม พฤติกรรมของหน่วยผลิตและผลการดำเนินงานของตลาด นั่นคือเป็นการพยายามที่จะกำหนดด้านตลาดกับกิจกรรมระหว่างผู้ผลิต (producers) กับลูกค้า (customers) วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการศึกษาการจัดองค์กรอุตสาหกรรมหรือตลาด เป็นการพยายามที่จะทำความเข้าใจพฤติกรรมของผู้ผลิตที่กระทำในลักษณะการซื้อและขาย หรือพฤติกรรมระหว่างผู้ผลิตสินค้าและบริการ กับลูกค้า (F.M. Scherer, 1970) วิธีการที่ใช้มากเป็นการศึกษาในรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้าง (structure) พฤติกรรม (conduct) และผลการดำเนินงาน (performance) ซึ่งเสนอโดย Edward S. Mason แสดงความสัมพันธ์ในการวิเคราะห์การจัดองค์กรอุตสาหกรรมหรือตลาดแบบดั้งเดิม แนวคิดซึ่งใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์กล่าวไว้ว่าผลการดำเนินงานขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้ขายและผู้ซื้อ

##### 2.1.1.1 โครงสร้างอุตสาหกรรม (Industrial structure) หรือ โครงสร้างตลาด (Market structure)

การศึกษาโครงสร้างตลาด เป็นการศึกษาในลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ (Joe S.Bain, 1959) คือ ประการที่หนึ่ง ระดับการกระจุกตัวของผู้ขาย หมายถึงการกระจายจำนวนและขนาดของผู้ขายในตลาด ประการที่สอง ระดับการกระจุกตัวของผู้ซื้อ หมายถึงการกระจายจำนวนและขนาดของผู้ซื้อในตลาด ซึ่งจะสัมพันธ์กับผู้ขายในตลาดนั้นๆ ประการที่สาม ระดับของความแตกต่างของสินค้า หมายถึง การทำให้สินค้ามีความแตกต่างกันในสายตาผู้ซื้อ เช่น ความแตกต่างในคุณภาพ รูปแบบของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ประการสุดท้าย อุปสรรคของผู้ผลิตรายใหม่ หมายถึง ความยากที่จะเข้าสู่ตลาดของผู้ขายรายใหม่ ลักษณะทั้งสี่ประการนี้ถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่จะทำให้



สามารถทราบถึงอำนาจตลาด (market power) ของผู้ผลิตแต่ละหน่วยในตลาดนั้นๆ นำไปสู่การกำหนดลักษณะของตลาดได้ เช่น ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (perfect competition market) ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (imperfect competition market) ตลาดผู้ขายน้อยราย (oligopoly) หรือ ตลาดผูกขาด (monopoly)

การกระจุกตัวของอุตสาหกรรม คือ อัตราส่วนแบ่งการครองตลาดของธุรกิจขนาดใหญ่จำนวนน้อยราย เพื่อคว่ามีส่วนแบ่งการครองตลาดคิดเป็นร้อยละเท่าไรของปริมาณการผลิตทั้งหมดในอุตสาหกรรมนั้น (อำนาจเพ็ญ มนุสข, 2526) การวัดการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมแบ่งได้เป็นการวัด 2 ลักษณะ (วิไลวรรณ วรรณนิธิกุล, 2530) คือ

1) การวัดการกระจุกตัวเพียงบางส่วน (Partial concentration) เป็นการวัดการกระจุกตัวที่พิจารณาถึงจำนวนหน่วยผลิตเพียงบางส่วนในอุตสาหกรรม กล่าวคือ จะไม่นำจำนวนหน่วยผลิตทั้งหมดในอุตสาหกรรมมาคำนวณ แต่จะใช้จำนวนหน่วยผลิตใหญ่ๆ เพียงบางส่วนในตลาดเท่านั้นมาพิจารณา เพราะว่า จะให้ความสำคัญกับหน่วยผลิตใหญ่ๆ และอาจจะไม่ทราบจำนวนหน่วยผลิตทั้งหมดในอุตสาหกรรม ดังนั้นการกระจุกตัวเพียงบางส่วนนี้จะบอกให้เราทราบถึงเปอร์เซ็นต์ของมูลค่าตัวแปรบางอย่าง เช่น จำนวนมูลค่าเพิ่ม จำนวนการจ้างงาน ทรัพย์สิน หรือ ส่วนแบ่งตลาดที่หน่วยผลิตส่วนหนึ่งถือครองอยู่ ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วเป็นจำนวนมากกว่าหน่วยผลิตอื่นๆในตลาด หน่วยผลิตบางส่วนที่กล่าวนี้อาจจะเป็นหน่วยผลิตใหญ่ 4 รายแรกรวมกัน หรือ 8 รายแรกรวมกันก็ได้ ดังนั้นตัวเลขการกระจุกตัวที่วัดได้หมายถึง ผู้ผลิตจำนวนน้อยราย (4, 8, 10 หรือ ฯลฯ) ซึ่งมีความสามารถที่จะมีส่วนแบ่งเป็นจำนวนเท่าใด ถ้าการกระจุกตัวยิ่งสูง แสดงว่าจำนวนส่วนแบ่งของผู้ผลิตน้อยรายในตลาดนี้ ยิ่งมากกว่าหน่วยผลิตที่เหลืออื่นๆ โดยเปรียบเทียบวิธีการวัดการกระจุกตัวเพียงบางส่วน คือ อัตราส่วนการกระจุกตัว เช่น  $CR_4 = 60$  หมายความว่า อัตราการกระจุกตัวของ 4 หน่วยผลิตใหญ่ สามารถมีอำนาจตลาด (เช่น มีส่วนแบ่งในการขาย หรือ ส่วนแบ่งในทรัพย์สิน หรือมีส่วนแบ่งในการจ้างงาน) สูงถึง 60 เปอร์เซ็นต์ หรือ  $CR_8 = 80$  หมายความว่าหน่วยผลิตใหญ่ 8 หน่วยแรก สามารถมีอำนาจทางตลาดสูงถึง 80 เปอร์เซ็นต์ เป็นต้น

2) การวัดการกระจุกตัวโดยรวม (Summary index) จะพิจารณาถึงหน่วยผลิตทั้งหมดในตลาด ซึ่งจะศึกษาถึงความเท่าเทียมกันหรือความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายของขนาดของหน่วยผลิตในตลาด วิธีการวัดการกระจุกตัวโดยรวมที่นิยมใช้กัน ได้แก่ Herfindahl Index (HI), Entropy Index (EI), Lorenz curve และ Gini-coefficient

### 2.1.1.2 การวัดผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม (Industrial performance)

การวัดผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากการดำเนินธุรกิจตามแนวปฏิบัติของหน่วยธุรกิจต่างๆ ในอุตสาหกรรม ผลการดำเนินงานจะแตกต่างกันตามลักษณะ โครงสร้างและพฤติกรรมของหน่วยธุรกิจต่างๆ ที่อยู่ในโครงสร้างนั้น ตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ได้กล่าวว่า ธุรกิจที่มีการแข่งขันกันมากจะนำไปสู่การผลิตที่มีประสิทธิภาพในด้านการกระจายผลผลิต ประสิทธิภาพในการเลือกใช้เทคนิคการผลิต ประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ซึ่งมีผลทำให้ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเกิดประสิทธิภาพ หรือในทางตรงกันข้าม ถ้าธุรกิจไม่มีการแข่งขันแล้วจะทำให้ธุรกิจมีความก้าวหน้าไปอย่างเชื่องช้า ซึ่งวิธีวัดความเร็วของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปได้ยาก ซึ่งอาจต้องวัดในหลายรูปแบบ (อำนาจเพ็ญมณูสุข, 2526) โดยการวัดที่สามารถทำได้สะดวกคือการวัดผลการดำเนินงาน ซึ่งมีวิธีการที่ใช้ในการวัดได้หลายวิธี (วิริยา เปรมโยธิน, 2541) ได้แก่

1) การวัดจากอัตรากำไร อัตรากำไรที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้รับ หมายถึง อัตราร้อยส่วนของกำไรที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนในการผลิต และการตลาดเป็นส่วนรวม ตามทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์แล้วกำไรที่ผู้ประกอบการได้รับมี 2 ประเภท คือ กำไรปกติและกำไรเกินปกติ ซึ่งกำไรเกินปกตินี้เป็นสิ่งจูงใจให้มีผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามาทำการแข่งขันมากขึ้น ดังนั้นอัตรากำไรจึงเป็นผลตอบแทนที่หน่วยธุรกิจได้รับจากการลงทุน ถ้าอัตรากำไรที่หน่วยธุรกิจได้รับคุ้มกับต้นทุนแสดงว่าผลการดำเนินงานของกิจการเป็นที่น่าพอใจ เพราะอัตรากำไรที่หน่วยธุรกิจได้รับเป็นสิ่งจูงใจให้หน่วยธุรกิจลงทุนขยายการผลิตมากขึ้นทำให้ผู้บริโภคมีสินค้าและบริการในจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการ แต่การทำกำไรของธุรกิจต่างๆ มีวิธีการประเมินหากำไรนั้นหลายวิธี และเป้าหมายในการทำกำไรของแต่ละหน่วยธุรกิจก็ไม่เหมือนกัน ธุรกิจบางรายต้องการกำไรสูงสุด บางรายอาจต้องการมีชื่อเสียง ดังนั้น กำไรที่เกิดขึ้นและแสดงในงบกำไรขาดทุนจึงอาจไม่ใช่วิธีการที่จะนำมาวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานได้ดีเพียงวิธีเดียว (อำนาจเพ็ญมณูสุข, 2526)

2) สัดส่วนระหว่างต้นทุนส่งเสริมการขายและต้นทุนการผลิตทั้งหมด ถ้าสัดส่วนนี้มีค่าสูงแสดงว่า ผลการดำเนินงานทางตลาดของกิจการไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะปัจจัยส่วนใหญ่ได้ถูกลงทุนไปในส่วนที่ไม่เกิดประโยชน์โดยตรงต่อผู้บริโภค

3) ลักษณะของผลผลิตหรือสินค้า เป็นการพิจารณาว่าธุรกิจต่างๆ ในตลาดมีความสามารถในการผลิตสินค้าให้มีรูปลักษณะให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคมากน้อยเพียงใด และมีความสามารถในการปรับตัวในการผลิตให้ได้ผลผลิตที่มีรูปร่างที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปได้ดีมากน้อยเพียงใด

4) ความก้าวหน้าของกรรมวิธีการผลิต เป็นการพิจารณาธุรกิจในอนาคตว่ามี การนำเอาเครื่องมือเครื่องใช้หรือกรรมวิธีการผลิตใหม่ๆ มาใช้ รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขวิธีการผลิตที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้นเพียงใด

5) ประสิทธิภาพของหน่วยธุรกิจต่างๆ ในอุตสาหกรรม การพิจารณาว่าอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพคือ อุตสาหกรรมที่มีการใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนน้อยที่สุด ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาจากประสิทธิภาพของหน่วยธุรกิจต่างๆ ในอุตสาหกรรมในการทำหน้าที่ เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคพอใจ ซึ่งสามารถพิจารณาประสิทธิภาพของหน่วยธุรกิจต่างๆ ได้ดังนี้

ก. ประสิทธิภาพทางด้านราคา (pricing policy) หมายถึงระบบตลาดสามารถสะท้อนความต้องการของผู้บริโภคไปสู่ผู้ผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด เช่น ถ้าผู้บริโภคต้องการสินค้านี้ลดลง ผลที่ตามมาคือ ราคาสินค้านี้จะต้องลดลง และการลดลงของราคานี้ควรจะสะท้อนไปสู่การลดการผลิตสินค้านั้น หรือการเปลี่ยนแปลงทางฝ่ายการผลิตเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงได้

ข. ประสิทธิภาพทางเทคนิคหรือการดำเนินการ (technological or operational efficiency) หมายถึงสัดส่วนของผลผลิตต่อปัจจัยที่สูงที่สุด เช่น สมมุติให้ลักษณะของสินค้าและบริการคงที่ ถ้าสามารถลดต้นทุนการดำเนินการได้โดยใช้วิธีการใหม่ เช่น ลดการใช้แรงงานในการขนส่งหรือการเก็บรักษาลง วิธีการนี้จะทำให้การดำเนินการทางด้านตลาดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะทำให้ต้นทุนลดลงโดยที่ผลผลิตยังคงเดิมหรือมีมากขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีวิธีการที่สามารถวัดผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมได้อีก ลักษณะหนึ่งคือ การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม โดยมูลค่าเพิ่มนั้นเกิดจากการแปรสภาพวัตถุดิบ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ให้สินค้าและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเมื่อขายออกไปเป็นวัตถุดิบให้กับอีกสินค้าหนึ่ง ก็จะมีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้นอีก ซึ่งหากคิดรวมทุกระบวนการผลิตจะมีมูลค่าเพิ่มที่สะสมมากขึ้นเรื่อยๆ เช่น เมื่อพิจารณากระบวนการเกิดมูลค่าเพิ่มของแป้งทำขนม ก่อนจะมาเป็นแป้งทำขนม 1 ถุง กระบวนการต้องเริ่มต้นตั้งแต่ชาวนาทำนา เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวนำข้าวเปลือกไปขายให้โรงสี ข้าวเปลือกไปผ่านกระบวนการสีข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร แล้วโรงสีข้าวเปลือกขายข้าวสารให้โรงโม่ข้าวสารเป็นแป้ง จนกระทั่งกระบวนการสุดท้ายคือแม่ค้าซื้อแป้งมาทำเป็นขนมเพื่อขาย ทั้ง 4 กระบวนการมูลค่าเพิ่มจะเกิดขึ้นได้เมื่อสินค้ามีการซื้อขายเปลี่ยนมือกัน

มูลค่าเพิ่ม คือมูลค่าที่เกิดจากความสามารถของพนักงานและผู้บริหารทุกคนภายในองค์กร ในกระบวนการผลิตหรือแปรสภาพสิ่งที่ซื้อมาจากภายนอก (วัตถุดิบ เครื่องมือเครื่อง

จักร พลังงาน และต้นทุนอื่นๆ) ให้เป็นสินค้าหรือบริการที่ผู้บริโภคต้องการ จากความหมายสามารถเขียนได้ดังนี้

$$\text{มูลค่าเพิ่ม} = \text{ยอดขายสุทธิ} - \text{มูลค่าของสิ่งที่ซื้อมาจากภายนอก}$$

ผลต่างระหว่างยอดขายสุทธิและมูลค่าของสิ่งที่ซื้อมาจากภายนอก หรือที่เรียกว่ามูลค่าเพิ่มนั้นจะถูกจัดสรรออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนของพนักงาน คืออยู่ในรูปของค่าจ้างหรือเงินเดือน เงินโบนัส สวัสดิการ และส่วนของทุน ซึ่งส่วนของทุนจะกระจายต่อไปยังผู้ถือหุ้นซึ่งอยู่ในรูปของเงินปันผลผู้ถือหุ้น ส่วนของเจ้าหน้าที่อยู่ในรูปดอกเบี้ย และส่วนของรัฐบาลอยู่ในรูปของภาษีอากรประเภทต่างๆ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2545)

วิธีวัดมูลค่าเพิ่มมี 2 แนวทางคือ

1) มูลค่าเพิ่มขึ้นต้น (gross value added) คือ ยอดขายหักด้วยสิ่งที่ซื้อมาจากภายนอก ซึ่งสิ่งที่ได้มาจากภายนอกจะไม่รวมค่าเสื่อมราคาของเครื่องจักรอุปกรณ์ต่างๆ ในแนวคิดของมูลค่าเพิ่มขึ้นต้น จะคล้ายคลึงกับวิธีการคำนวณหาผลผลิตประชาชาติ ดังนั้นหากต้องการเปรียบเทียบมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมต่อผลผลิตประชาชาติ จะต้องใช้การคำนวณหาแบบมูลค่าเพิ่มขึ้นต้น

2) มูลค่าเพิ่มสุทธิ (net value added) คือยอดขายหักด้วยสิ่งที่ซื้อมาจากภายนอก รวมส่วนของค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่างๆ การหามูลค่าเพิ่มสุทธิจะทำให้กิจการมองเห็นภาพที่แท้จริง หรือผลิตผลที่แท้จริงที่เหลือในองค์การได้ดีกว่าวิธีมูลค่าเพิ่มขึ้นต้น

### 2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพที่เป็นที่นิยมคือ การวัดประสิทธิภาพตามแนวคิดที่เสนอโดย Farrell (1957) โดยเขาได้เสนอว่า ประสิทธิภาพของหน่วยผลิตหนึ่ง (firm) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ ประสิทธิภาพทางเทคนิค (technical efficiency) ประสิทธิภาพทางราคา (allocative efficiency) และประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (economic efficiency) (Coelli; Rao and Battese, 1997)

ประสิทธิภาพทางเทคนิคจะสะท้อนถึงความสามารถของหน่วยผลิตหนึ่งในการได้มาซึ่งผลผลิตที่สูงสุดจากการใช้ปัจจัยการผลิตจำนวนหนึ่ง (set of inputs) ซึ่งสามารถใช้ปัจจัยการผลิตได้มากกว่าหนึ่ง (multiple inputs)

ประสิทธิภาพทางราคาจะสะท้อนถึงความสามารถของหน่วยผลิตที่ใช้ปัจจัยการผลิตในสัดส่วนที่เหมาะสมภายใต้ราคาปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตที่ถูกกำหนด



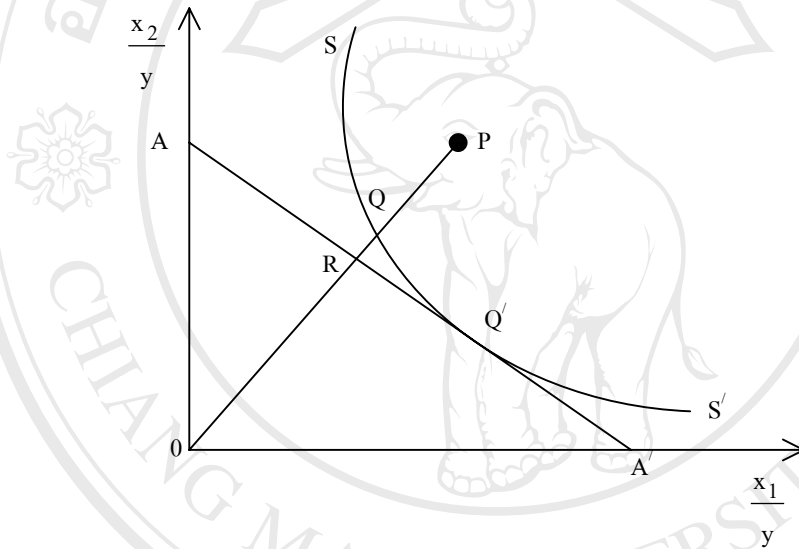
ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ หมายถึงผลรวมของประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางราคา

### 2.1.2.1 การวัดประสิทธิภาพ

การวัดประสิทธิภาพของหน่วยผลิต โดยปกติจะเป็นการเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างผลผลิต (output) กับปัจจัยการผลิต (input) ซึ่งการวัดประสิทธิภาพของหน่วยผลิตมีทั้งวิธีการแบบ parametric และวิธีการแบบ non - parametric โดยวิธีการแบบ parametric จะต้องอาศัยการประมาณค่าพารามิเตอร์จากแบบจำลองหรือฟังก์ชันที่กำหนดขึ้น ส่วนวิธีการแบบ non - parametric จะวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงประจักษ์ของปัจจัยการผลิตและผลผลิตโดยไม่ต้องมีการกำหนดรูปแบบของฟังก์ชัน (Shafiq and Rehman, 2000)

การวัดประสิทธิภาพสามารถวิเคราะห์ได้จาก 2 ด้าน คือ ด้านที่เน้นปัจจัยการผลิต (input – orientated) และด้านที่เน้นผลผลิต (output – orientated) การวัดประสิทธิภาพด้านปัจจัยการผลิต เป็นการหาว่าจะจัดสรรปัจจัยการผลิตอย่างไร เพื่อให้ได้ผลผลิตสูงสุด เช่น สมมติให้หน่วยผลิตได้ใช้ปัจจัย 2 ชนิดคือ  $x_1$  และ  $x_2$  เพื่อให้ได้ผลผลิตหนึ่งอย่างคือ  $y$  ภายใต้ข้อสมมุติของผลได้ต่อขนาดคงที่ (Constant Return to Scale: CRS) และให้  $SS'$  เป็นเส้นผลผลิตเท่ากัน (Isoquant: IQ) ของหน่วยผลิตที่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ (ดังรูปที่ 2.1) ถ้าจุด P มีการใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนหนึ่ง โดยจุด P ไม่ได้อยู่บนเส้นผลผลิตเท่ากัน ดังนั้นการใช้ปัจจัยการผลิตในสัดส่วนที่ไม่เหมาะสม จึงทำให้การใช้ปัจจัยการผลิต ณ จุด P เกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค (technical inefficiency) ของหน่วยผลิต เท่ากับระยะ QP ซึ่งจำนวนปัจจัยการผลิตทั้งหมดสามารถลดลงได้อย่างเป็นสัดส่วนโดยที่ผลผลิตไม่ลดลง จะได้อัตราส่วน  $OQ/OP$  (หรือ  $1 - QP/OP$ ) เป็นประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technical Efficiency: TE) ของหน่วยผลิต (อัตราส่วนนี้จะอยู่ระหว่าง 0-1) ดังนั้นการใช้ปัจจัยการผลิตที่จุด P จำเป็นต้องลดลงมาอยู่ที่จุด Q (อยู่บนเส้น IQ) เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพทางเทคนิค จะทำให้อัตราส่วนเท่ากับ 1 หมายถึงการผลิตหรือหน่วยผลิตมีประสิทธิภาพ 100% นั่นคือการมีประสิทธิภาพสูงสุด ในทางกลับกันหากการใช้ปัจจัยการผลิตห่างออกไปจากจุด P เรื่อยๆ ทำให้อัตราส่วนนี้ลดลงเข้าใกล้ 0 หมายถึงประสิทธิภาพทางเทคนิคจะลดลง วิธีการดังกล่าวเป็นการบ่งชี้ถึงระดับประสิทธิภาพทางเทคนิคของหน่วยผลิต อย่างไรก็ตาม ณ จุด Q ซึ่งมีประสิทธิภาพทางเทคนิค แต่อาจไม่ใช่จุดที่มีผลตอบแทนดี ในการใช้ปัจจัยการผลิต เนื่องจากยังไม่ทราบถึงราคาปัจจัยการผลิต ถ้าหากให้อัตราส่วนของราคาปัจจัยการผลิตแทนด้วยความชัน (Slope) ของ  $AA'$  จุดที่เหมาะสมที่การผลิตจะมีประสิทธิภาพทั้งทางเทคนิคและทางราคา คือ การผลิต ณ จุด  $Q'$  ซึ่งต้นทุนการผลิตเท่ากับ  $OR/OQ$  อัตราส่วนนี้เป็นประสิทธิภาพทางราคา (Allocative

Efficiency: AE) ของ Q จะเห็นว่าการผลิตที่จุด P เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยการผลิตอย่างเป็นสัดส่วนจนกระทั่งมาอยู่ที่จุด Q' ได้ โดยที่ประสิทธิภาพทางเทคนิคและราคาปัจจัยการผลิตไม่เปลี่ยนแปลง จะได้ว่าอัตราส่วน  $OR/OQ$  คือ ประสิทธิภาพทางราคาของ P ด้วย เมื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (economic efficiency) หรือ ประสิทธิภาพโดยรวม (overall efficiency) แล้ว ณ จุด P มีค่าเท่ากับ  $OR/OP$  ซึ่งมีค่าเท่ากับผลคูณของ TE กับ AE ( $OQ/OP \times OR/OQ$ ) ดังนั้นการวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจก็คือการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคและการวัดประสิทธิภาพทางราคา

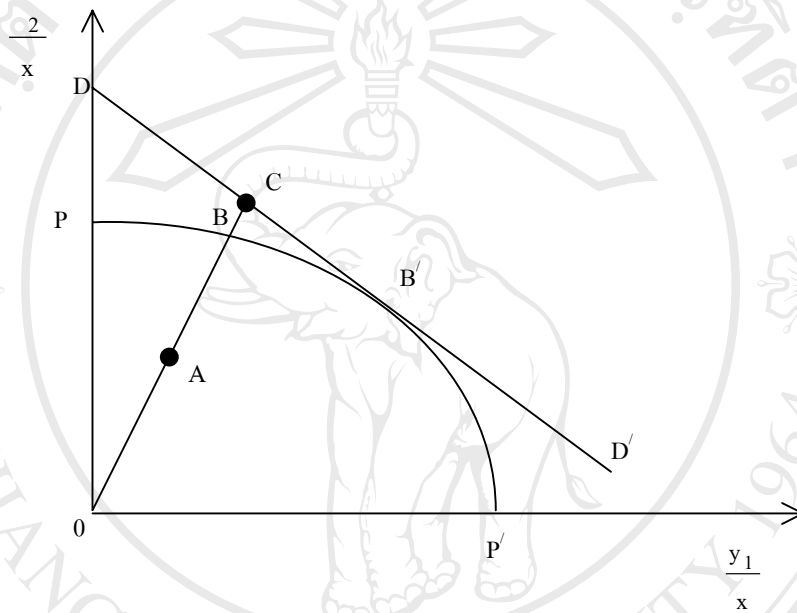


รูปที่ 2.1 ประสิทธิภาพทางเทคนิค และประสิทธิภาพทางราคา จาก Input – Orientated

ที่มา: Coelli; Rao and Battese (1997)

การวัดประสิทธิภาพด้านผลผลิต เป็นการวัดว่าต้องได้ปริมาณของผลผลิตที่เพิ่มขึ้นจำนวนเท่าไร โดยที่ปัจจัยการผลิตไม่เพิ่มขึ้น ตัวอย่างการพิจารณา ให้หน่วยผลิตหนึ่งมีผลผลิต 2 ชนิด คือ  $y_1$  และ  $y_2$  โดยใช้ปัจจัยการผลิตเพียงชนิดเดียวคือ  $x$  ถ้าการใช้ปัจจัยการผลิตอยู่ในระดับคงที่ ให้เส้น  $PP'$  (ดังรูปที่ 2.2) เป็นเส้นเป็นไปได้ในการผลิต (Production Possibility Curve: PPC) แสดงถึงการผลิตผลผลิต 2 ชนิดที่สามารถผลิตได้ด้วยเทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ณ ระดับการผลิตที่ A แสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตของหน่วยผลิต เนื่องจากอยู่ใต้เส้น PPC ตามแนวคิดของ Farrell การวัดประสิทธิภาพด้านผลผลิต ที่จุด A เป็นระดับการผลิตไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค จำนวนผลผลิตสามารถเพิ่มขึ้นได้โดยไม่ต้องใช้ปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น ดังนั้น

อัตราส่วน  $OA/OB$  เป็นประสิทธิภาพทางเทคนิค และถ้าให้  $DD'$  เป็นเส้นอัตราส่วนของรายรับ (isorevenue line) จากผลผลิตที่ดีที่สุดได้จากข้อมูลทางราคา แล้วจะได้ประสิทธิภาพทางราคาเท่ากับ  $OB/OC$  แสดงถึงการเพิ่มขึ้นของรายรับเท่ากับ  $AC$  เมื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ จะได้เท่ากับอัตราส่วน  $OA/OC$  ซึ่งเท่ากับผลคูณของประสิทธิภาพทางเทคนิคกับประสิทธิภาพทางราคา ( $OA/OB \times OB/OC$ )



รูปที่ 2.2 ประสิทธิภาพทางเทคนิค และประสิทธิภาพทางราคา จาก Output – Orientated

ที่มา: Coelli; Rao and Battese (1997)

แนวความคิดวัดประสิทธิภาพของ Farrell ซึ่งพิจารณาได้จากสองด้าน มีข้อสังเกตที่สำคัญดังนี้คือ ประการแรก ประสิทธิภาพทางเทคนิคซึ่งการวัดนั้น ได้วัดออกจากจุดกำเนิดถึงจุดที่มีการผลิต ความสัมพันธ์ของปัจจัยการผลิต (หรือผลผลิต) เป็นไปในสัดส่วนคงที่ ข้อดีของการวัดประสิทธิภาพนี้คือหน่วยที่ใช้ของปัจจัยการผลิต (หรือผลผลิต) เช่น จำนวนแรงงานเป็นรายชั่วโมง หรือรายปี ก็จะไม่มีการกระทบต่อการวัดประสิทธิภาพ ประการที่สอง ประสิทธิภาพทางราคาคิดได้จากต้นทุนต่ำสุดหรือรายรับสูงสุด แต่ไม่สามารถคิดจากกำไรสูงสุดได้ เนื่องจากมีความยากในหลักการที่จะเลือกที่จะวัดประสิทธิภาพจากด้านปัจจัยการผลิต หรือด้านผลผลิต หรือใช้ทั้งคู่



### 2.1.2.2 การวัดประสิทธิภาพด้วยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA)

แนวคิดพื้นฐานของการวัดประสิทธิภาพได้จากสัดส่วนของผลผลิตต่อปัจจัยการผลิต ซึ่งค่าประสิทธิภาพที่ได้ก็สามารถนำมาใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างหน่วยผลิตได้ เพื่อวัดระดับความสามารถในการดำเนินงานของหน่วยผลิต ประสิทธิภาพของหน่วยผลิตสามารถหาได้ดังนี้ (Emrouznejad, 2003)

$$\text{efficiency} = \frac{\text{output}}{\text{input}}$$

วิธีการวัดประสิทธิภาพที่นิยมใช้ในการวัดผลการดำเนินงาน คือ การวัดประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบ เป็นการเปรียบเทียบค่าประสิทธิภาพที่คำนวณได้ในแต่ละหน่วย กับค่ามาตรฐาน (benchmark) ซึ่งค่ามาตรฐานได้จากหน่วยผลิตที่ดีที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยผลิตที่กำลังศึกษาทั้งหมด หรือหน่วยผลิตที่อยู่ในระดับแนวหน้า (frontier) ส่วนหน่วยผลิตอื่นๆ จะมีประสิทธิภาพต่ำกว่า การวัดประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบของหน่วยผลิตสามารถหาได้ดังนี้

$$\text{relative efficiency} = \frac{\text{weighted sum of output}}{\text{weighted sum of input}}$$

สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\text{relative efficiency} = \frac{\sum_{r=1}^s u_r y_{rj}}{\sum_{i=1}^m v_i x_{ij}} ; i=1, 2, \dots, m; r=1, 2, \dots, s; j=1, 2, \dots, n$$

โดยที่

$x_{ij}$  คือ จำนวนของปัจจัยนำเข้าที่  $i$  ของหน่วยผลิต  $j$

$y_{kj}$  คือ จำนวนผลผลิตที่  $r$  ของหน่วยผลิต  $j$

$u_r$  คือ ตัวถ่วงน้ำหนักของผลผลิต  $r$

$v_i$  คือ ตัวถ่วงน้ำหนักของปัจจัยการนำเข้า  $i$

$m$  คือ จำนวนปัจจัยนำเข้า

$s$  คือ จำนวนของผลผลิต

$n$  คือ จำนวนของหน่วยผลิต

การวัดประสิทธิภาพที่ใช้กันอย่างแพร่หลายคือการวัดประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบที่มีที่มาจากแนวคิดของ Farrell โดยอาศัยหลักการ frontier analysis ในการวัดประสิทธิภาพของหน่วยผลิต ต่อมานักเศรษฐศาสตร์ได้พัฒนาวิธีและแบบจำลองขึ้นมาหลายวิธีด้วยกัน เพื่อวัดประสิทธิภาพ วิธีหนึ่งที่ได้รับคามนิยมมาใช้ในการวัดประสิทธิภาพคือ วิธี Data Envelopment Analysis (DEA) เนื่องจากวิธีนี้ไม่ต้องมีการกำหนดรูปแบบฟังก์ชัน และเป็นวิธีที่สามารถใช้วัดประสิทธิภาพของการดำเนินงานได้ในกรณีที่ปัจจัยการผลิตและผลผลิตหลายชนิด (multi input and output) Charnes; Cooper and Rhodes (1978) ได้เสนอวิธีการ DEA โดยใช้หลักการทางคณิตศาสตร์ที่เรียกว่า linear programming ในการประเมินค่าประสิทธิภาพ

แบบจำลองของ Charnes; Cooper and Rhodes (1978) ในการวัดประสิทธิภาพของหน่วยผลิต  $n$  ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิต  $i$  แล้วได้ผลผลิต  $r$  ดังนั้นประสิทธิภาพของหน่วยผลิตสามารถหาได้จากการแก้ปัญหาแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ซึ่งแบบจำลองนี้เป็นการพิจารณาด้านปัจจัยการผลิต (Input - Oriented) มีลักษณะผลตอบแทนคงที่ (Constant Returns to Scale: CRS) สามารถเขียนแบบจำลองดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Min } & \sum_{i=1}^m \omega_i x_{ij0} \\ \text{Subject to: } & \sum_{j=1}^n \mu_r y_{rj0} = 1 \\ & \sum_{j=1}^n \mu_r y_{rj0} - \sum_{i=1}^m \omega_i x_{ij0} \leq 0 \\ & \mu, \omega, \geq \varepsilon > 0 \quad ; i=1, 2, \dots, m; r=1, 2, \dots, s; j=1, 2, \dots, n \end{aligned}$$

โดยที่

- $x_{ij}$  คือ จำนวนของปัจจัยนำเข้าที่  $i$  ของหน่วยผลิต  $j$
- $y_{rj}$  คือ จำนวนผลผลิตที่  $r$  ของหน่วยผลิต  $j$
- $\mu_r$  คือ ตัวถ่วงน้ำหนักของผลผลิต  $r$
- $\omega_i$  คือ ตัวถ่วงน้ำหนักของปัจจัยการนำเข้า  $i$
- $m$  คือ จำนวนปัจจัยนำเข้า
- $s$  คือ จำนวนของผลผลิต
- $n$  คือ จำนวนของหน่วยผลิต
- $\varepsilon$  คือ ค่าบวกที่มีขนาดเล็ก

แบบจำลองข้างต้นเป็นรูปแบบทวีคูณ (multiplier form) ของ DEA ซึ่งมีข้อจำกัด (constraint) จำนวนมาก และมีความยากในการแก้ปัญหาเพื่อหาประสิทธิภาพของหน่วยผลิต (Emrouznejad, 2003) ดังนั้นสามารถใช้ปัญหาควภาค (dual form) ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Max } & \theta + \varepsilon \left[ \sum_{i=1}^m s_{ij0}^- + \sum_{r=1}^s s_{rj0}^+ \right] \\ \text{Subject to : } & \sum_{j=1}^n \lambda_j x_{ij} - s_{ij0}^- = x_{ij0} \\ & \sum_{j=1}^n \lambda_j y_{rj} - \theta y_{rj0} - s_{rj0}^+ = 0 \\ & \lambda_j, s_{ij0}^-, s_{rj0}^+ \geq 0 \quad ; i=1, 2, \dots, m; r=1, 2, \dots, s; j=1, 2, \dots, n \\ & \text{และ } \theta \text{ ไม่มีข้อจำกัด} \end{aligned}$$

$s_{ij0}^-$  เป็นปัจจัยการผลิตส่วนเกิน (excess input) และ  $s_{rj0}^+$  เป็นผลผลิตส่วนขาด (output slack) หน่วยผลิตที่  $j_0$  จะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อ  $g_0 = \theta^* = 1$ ,  $s_{ij0}^- = s_{rj0}^+ = 0$  โดยตัวแปรได้มาจากการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด สำหรับหน่วยผลิตที่มีประสิทธิภาพจะมีค่าเท่ากับ 1 หรือเป็นค่าที่อยู่บนเส้นพรมแดน สำหรับหน่วยผลิตที่  $j_0$  ที่ไม่มีประสิทธิภาพ ค่ามาตรฐานที่เป็นจุดมุ่งหมายคือ  $x'_{ij0} = x_{ij0} - s_{ij0}^-$  และ  $y'_{rj0} = \theta^* y_{rj0} - s_{rj0}^+$

แบบจำลองข้างต้นเป็นการเน้นด้านปัจจัยการผลิตโดยมีข้อสมมุติผลได้ต่อขนาดคงที่ แบบจำลองนี้มีข้อจำกัดตรงที่ข้อสมมุติของแบบจำลองจะใช้ได้อย่างเหมาะสมเมื่อหน่วยผลิตทุกหน่วยมีการดำเนินการผลิต ณ ระดับที่เหมาะสม (optimal scale) โดยค่าของ  $\theta$  จะเป็นค่าประสิทธิภาพของหน่วยที่  $i$  ซึ่ง  $\theta \leq 1$  ถ้า  $\theta = 1$  จุดจะอยู่บนเส้นพรมแดน หมายความว่าหน่วยผลิตมีประสิทธิภาพทางเทคนิคตามแนวคิดของ Farrell (1957) หากมีการแข่งขันที่ไม่สมบูรณ์อาจเป็นสาเหตุให้หน่วยผลิตหนึ่งไม่ได้ดำเนินการผลิตอยู่ในระดับที่เหมาะสมได้ จากข้อจำกัดดังกล่าว จึงได้มีการพัฒนาแบบจำลองขึ้นมาใหม่ โดย Banker; Charnes and Cooper (1984) ภายใต้ข้อสมมุติผลได้ต่อขนาดเปลี่ยนแปลง (Variable Returns to Scale: VRS)

แบบจำลองภายใต้ข้อสมมุติผลได้ต่อขนาดเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องเพิ่มสมการข้อจำกัดเข้าไปในแบบจำลอง อีกหนึ่งสมการ คือ  $\sum \lambda_j = 1$  (เป็นข้อจำกัดของค่าความโค้ง) เพื่อให้

มั่นใจว่าเป็นการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของหน่วยธุรกิจขนาดเดียวกันอย่างแท้จริง ต่อมาได้มีการพัฒนาแบบจำลองโดยเพิ่ม  $N1/\lambda \leq 1$  ซึ่งสามารถหาค่าประสิทธิภาพได้ในช่วง Non – Increasing Returns to Scale ได้ ดังนั้นแบบจำลองสุดท้ายของ VRS ที่นิยมใช้คือ

$$\begin{aligned} & \text{Min}_{\theta} \lambda \theta \\ \text{Subject to:} & -y_i + y\lambda \geq 0 \\ & \theta x_i - x\lambda \geq 0 \\ & N1/\lambda \leq 1 \\ & \lambda \geq 0 \end{aligned}$$

## 2.2 ผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

### 2.2.1 ผลงานการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม

ผลงานการศึกษาและงานวิจัยทางด้านโครงสร้างอุตสาหกรรม ซึ่งผลงานส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยโครงสร้าง พฤติกรรม และผลดำเนินการทางด้านตลาด โดยการศึกษาถึงโครงสร้างอุตสาหกรรมได้มีการศึกษาอยู่หลายผลงานที่ใช้วิธีต่างๆ กัน ในการวัดโครงสร้างอุตสาหกรรม วิธีการที่ศึกษาโครงสร้างอุตสาหกรรมวิธีหนึ่งคือวิธีการวัดการกระจุกตัว โดยใช้ดัชนีที่สำคัญๆ คือ อัตราส่วนการกระจุกตัว (Concentration Ratio: CR), Herfindahl Index (HI), Entropy Index (EI), Size-ratio(w), Lorenz curve and Gini-coefficient, Size-ratio of unit or firm (w) นอกจากการวัดการกระจุกตัวแล้วการศึกษาโครงสร้าง มีการศึกษาโดยพิจารณาถึงอุปสรรคของผู้ประกอบการรายใหม่ วิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาด และความแตกต่างของสินค้า ซึ่งการวัดการกระจุกตัวจะใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้ และจุดประสงค์ที่ต้องการศึกษา เครื่องมือที่ดีควรมีลักษณะที่คำนวณได้ง่ายและเข้าใจง่าย มีความยืดหยุ่นเมื่อโครงสร้างของตลาดเปลี่ยนไป (อำนาจเพ็ญ มนุสข, 2526) การศึกษาด้านพฤติกรรมของตลาด มีวิธีการศึกษาหลายวิธีด้วยกัน ที่สำคัญคือ พฤติกรรมทางการกำหนดราคา พฤติกรรมทางการผลิต พฤติกรรมการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการ และพฤติกรรมการแข่งขันโดยไม่ใช้ราคา ส่วนการศึกษาถึงผลการดำเนินงานนิยมใช้การวัดโดยวัดประสิทธิภาพทางการผลิต วิธี Load factor และ Scale factor และประสิทธิภาพทางด้านราคา ซึ่งการศึกษาโครงสร้างอุตสาหกรรมมีผู้วิจัยศึกษาทั้งสามด้านคือ โครงสร้าง พฤติกรรมและผลการดำเนินงาน หรือศึกษาเพียงโครงสร้าง และพฤติกรรม หรือ โครงสร้างเพียงอย่างเดียวขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และข้อมูลที่มีในการศึกษาโครงสร้างอุตสาหกรรมได้มีการศึกษาในอุตสาหกรรมต่างๆ ทั้งในอุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมการผลิต และอุตสาหกรรมบริการ

การศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ปรากฏว่ามีการศึกษาด้านนี้อยู่ค่อนข้างน้อยมาก ส่วนใหญ่การศึกษาด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะเป็นการศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แต่ก็ยังมีการศึกษาโครงสร้างของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานของ Somsuda Prathipsint (1992) ซึ่งได้ศึกษาถึงโครงสร้างตลาดของเกสต์เฮาส์ในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาถึงโครงสร้าง และพฤติกรรม ใช้จำนวนของผู้ประกอบการธุรกิจ ความแตกต่างของสินค้า และ อุปสรรคของผู้ผลิตรายใหม่ มาพิจารณาในการวัดโครงสร้าง ส่วนในการศึกษาพฤติกรรมของตลาด ได้ใช้วิธีการแข่งขันโดยไม่ใช้ราคามาพิจารณา เช่น ความได้เปรียบของสถานที่ คุณภาพ การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับผู้ประกอบการ ซึ่งพบว่าโครงสร้างของเกสต์เฮาส์ในกรุงเทพมหานครมีหน่วยผลิตขนาดเล็กจำนวนมากมีการแข่งขันกันสูงไม่ขึ้นต่อกันและกัน ไม่ใช้ราคาในการแข่งขัน ส่วนอีกผลงานหนึ่งเป็นแบบฝึกหัดในการวิจัยของนักศึกษาของอริยา เผ่าเครื่อง (2543) ศึกษาถึงโครงสร้างของอุตสาหกรรมปางช้างในจังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาโครงสร้างโดยการวัดการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม 2 ตัว คือ ใช้ อัตราส่วนการกระจุกตัว (Concentration Ratio: CR) อุตสาหกรรมปางช้างที่มีกิจการขนาดใหญ่จะมีอัตราส่วนการกระจุกตัวมากกว่าอุตสาหกรรมปางช้างที่มีกิจการขนาดเล็ก และการใช้ ดัชนีเฮอร์ฟินดัล (Herfindahl Index) ผลการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมปางช้างในจังหวัดเชียงใหม่มีการกระจุกตัวต่ำ มีการแข่งขันกันโดยรวมค่อนข้างมาก ซึ่งตัวแปรที่ใช้วัดในการศึกษา คือ จำนวนช้าง จำนวนคนงาน ยอดขายต่อปี ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวัน และจำนวนนักท่องเที่ยวต่อวัน นอกจากนี้ได้มีการศึกษาที่เกี่ยวกับการวัดโครงสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คือ ผลงานการศึกษาของมิ่งสรรพ ขาวสะอาด; นุกุล เครือฟู และอัครพงศ์ อ้นทอง (2548) ซึ่งวัดโครงสร้างอุตสาหกรรมโรงแรมและรีสอร์ท ในจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2545 โดยใช้ดัชนีเฮอร์ฟินดัล วัดการกระจุกตัวของห้องพักโดยพิจารณาจากระดับราคาห้องพัก พบว่าทั้งอุตสาหกรรมมีการกระจุกตัวต่ำ กลุ่มที่มีราคาห้องพัก 2,500 ขึ้นไปจะมีการกระจุกตัวสูงที่สุด และมีการวัดการกระจุกตัวโดยใช้ค่า  $CR_4$  ซึ่งพิจารณาจากยอดขาย พบว่ามีการกระจุกตัวต่ำ ส่วนการวัดโครงสร้างของโรงแรมและเกสต์เฮาส์ในจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2544 พิจารณาจากยอดขาย โดยใช้  $CR_4$  พบว่ามีการกระจุกตัวปานกลาง

อย่างไรก็ดี ยังมีการศึกษาและอธิบายอุตสาหกรรมในอุตสาหกรรมต่างๆ นอกจากสาขาท่องเที่ยว ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตร เช่น งานของวิริยา เปรมโยธิน (2541) ศึกษาอุตสาหกรรมผักและผลไม้แปรรูปและแช่แข็ง งานของธนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2537) ทำการศึกษาในตลาดสุกร เป็นต้น อุตสาหกรรมการผลิต เช่น การศึกษาของประสงค์ นรจิตต์ (2533) ทำการศึกษาอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพารา การศึกษาของบวร คดีวัฒน์ (2538) ทำการศึกษาอุตสาหกรรมเซรามิกส์



การศึกษาของยุทธพงษ์ ไตรยวุฒิ (2540) ศึกษาในอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ การศึกษาของกัลยารัตน์ ฤทธิ์แก้ว (2529) วิเคราะห์ระบบตลาดปลาหมึกกล้วยในประเทศไทย เป็นต้น อุตสาหกรรมบริการ การศึกษาในอุตสาหกรรมบริการส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างการกระจุกตัวของ ธนาคารพาณิชย์ เช่น งานของพิสิทธิ์ ตันมหาพราน (2540) งานของฐิตวัตร พรหมเสน (2538) เป็นต้น สามารถสรุปตัวอย่างผลงานการศึกษาที่เกี่ยวกับโครงสร้างและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมได้ดังตารางที่ 2.1

ในการศึกษาที่เกี่ยวกับผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมนอกจากวิธีการวัดที่กล่าวไว้ในตารางแล้วยังมีการศึกษาโดยการพิจารณามูลค่าเพิ่มอีกด้วย นั่นคือการศึกษาของของวิชิต เกษมรุ่งชัยกิจ (2535) ที่ศึกษาในอุตสาหกรรมการผลิต โดยใช้มูลค่าเพิ่มในการวัดและวิเคราะห์ภายในองค์กร ศึกษา ณ โรงงานอิฐกราดร จ.เชียงใหม่ ใช้อัตราส่วนของมูลค่าเพิ่มไปวัดและวิเคราะห์การเพิ่มผลผลิต รวมทั้งศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นและผลจากการปรับปรุงการผลิตใหม่ว่าดีขึ้นหรือไม่ คุ่มค่าที่จะลงทุนการปรับปรุงการผลิตเพียงใด การศึกษาของอภิรักษ์ชน มาสกุล (2541) ศึกษาเกี่ยวกับการหามูลค่าเพิ่มของพลอยจากกรรมวิธีการเผาของโรงงานในจังหวัดจันทบุรี จากการศึกษาสิ่งสำคัญที่สุดต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับพลอยคือ ความรู้ ความสามารถ และความชำนาญพิเศษของผู้ประกอบการ

### ตารางที่ 2.1 สรุปตัวอย่างผลงานการศึกษาโครงสร้างและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม

ชื่อผู้วิจัย	พื้นที่/อุตสาหกรรม	วิเคราะห์	ดัชนีที่ใช้วัดโครงสร้าง	ดัชนีที่ใช้วัดผลการดำเนินงาน	ข้อมูลที่ชี้
1. Somsuda Prathipsint (1992)	-กรุงเทพมหานคร - อุตสาหกรรมบริการ: เกสต์เฮาส์ จำนวน 163 เกสต์เฮาส์	โครงสร้างการตลาด	-จำนวนของผู้ประกอบการธุรกิจ - ความแตกต่างของสินค้า -อุปสรรคของผู้ผลิตรายใหม่	ไม่ศึกษาผลการดำเนินงาน	-ข้อมูลปฐมภูมิสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ -ข้อมูลทุติยภูมิ
2. บังอร ทับทิมทอง (2515)	ระดับประเทศ - ภาคอุตสาหกรรมของประเทศ	โครงสร้างอุตสาหกรรมวัดการกระจุกตัว	วัดการกระจุกตัว -Absolute Concentration -Inequality Concentration -Herfindahl Index -Comprehensive Concentration -Concentration & Size-ratio	ไม่ศึกษาผลการดำเนินงาน	ข้อมูลการสำมะโนอุตสาหกรรม ในปี 2511 โดยเลือกอุตสาหกรรม 78 อุตสาหกรรม เป็นอุตสาหกรรมตัวอย่าง
3. สาธิต เกิดลาภผล (2527)	จังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง - อุตสาหกรรมเกษตร: ไม้เนื้อ	-โครงสร้างการกระจุกตัว -พฤติกรรม	-วัดการกระจุกตัว Absolute Concentration ใช้ 2, 4, 8, 16 หน่วยผลิต Size-ratio(w)	ไม่ศึกษาผลการดำเนินงาน	จำนวนโรงงาน -ปริมาณการผลิต(ตัน) -ส่วนแบ่งปริมาณการผลิต
4. กัลยารัตน์ ฤทธิแก้ว (2529)	ระดับประเทศ - อุตสาหกรรมเกษตร: ปลายหมักกล้วย	-โครงสร้าง -พฤติกรรม -ผลการดำเนินงาน	-ส่วนแบ่งตลาด -ความแตกต่างของสินค้า -อุปสรรคของการเข้าสู่ตลาด	-ส่วนเหลื่อมตลาด -ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนเหลื่อมตลาดกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	-ข้อมูลปฐมภูมิ ของธุรกิจแพปลา ผู้ค้าขายส่ง ขายปลีก ผู้แปรรูปเบื้องต้น เป็นต้น - ข้อมูลทุติยภูมิ



ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	พื้นที่/อุตสาหกรรม	วิเคราะห์	ดัชนีที่ใช้วัดโครงสร้าง	ดัชนีที่ใช้วัดผลการดำเนินงาน	ข้อมูลที่ชี้
5.ประสงค์ นรจิตร์ (2533)	ระดับจังหวัด คือ จังหวัดยะลา จังหวัดตรัง และจังหวัดสงขลา - อุตสาหกรรมการผลิต : แปรรูปไม้ยางพารา จำนวน 19 หน่วยผลิต	- โครงสร้างการกระจุกตัว - ประสิทธิภาพการผลิต	- วัดการกระจุกตัว Concentration Ratio(CR <sub>n</sub> ) โดยใช้ 4, 8, 16 หน่วยผลิต Herfindahl Index(HI)	- ใช้เทคนิคแบบจำลองฟังก์ชันของ Cobb-Douglas - โปรแกรมเชิงเส้นแล้วเปรียบเทียบปริมาณการผลิตที่ได้จริงกับปริมาณการผลิตบนเส้นของเขตการผลิต	- ข้อมูลทฤษฎีภูมิ เกี่ยวกับ เงินลงทุน ปริมาณการผลิต จำนวนแรงงาน ปี พ.ศ.2512 – 2531 - ปฐมภูมิ ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนเงินลงทุน แรงม้าเครื่องจักรที่ใช้ จำนวนคนงาน ปริมาณการผลิตและปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตในแต่ละหน่วยผลิต
6.ธนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2537)	จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน - อุตสาหกรรมเกษตร:สุกร จำนวน 162 ราย	- โครงสร้าง - พฤติกรรม - ผลการดำเนินงาน	วัดการกระจุกตัว - Concentration Ratio(CR <sub>n</sub> ) โดยใช้ 4, 8 หน่วยผลิต - Herfindahl Index - Entropy Index(EI)	- วัดประสิทธิภาพด้านราคา ด้วยแบบจำลองของ Ravallion (1985)	- จำนวนผู้เลี้ยงสุกร ปี พ.ศ.2536 - ดัชนีการตลาดของสุกรในช่วงกลางปี พ.ศ.2536
7. บวร ศติวัฒน์ (2538)	จังหวัดลำปาง - อุตสาหกรรมการผลิต : เซรามิกส์ จำนวน 140 โรงงาน	- โครงสร้าง - พฤติกรรม - ผลการดำเนินงาน	- วัดการกระจุกตัว ใช้ Concentration Ratio(CR <sub>n</sub> ) 4, 8, 16 หน่วยผลิต, Herfindahl Index, และ Entropy Index - อุปสรรคของผู้ประกอบการรายใหม่ - ความแตกต่างของสินค้า	- วัดประสิทธิภาพด้านการผลิต โดย load factor และ scale factor - ประสิทธิภาพด้านราคา โดยใช้แบบจำลอง Ravallion (1985)	- ทฤษฎีภูมิ ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้ผลิต กำลังการผลิต ปริมาณการผลิต - ปฐมภูมิ เกี่ยวกับจำนวนเงินลงทุน แรงม้าของเครื่องจักร จำนวนคนงาน ปริมาณการผลิตและปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตแต่ละ firm

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	พื้นที่/อุตสาหกรรม	วิเคราะห์	ดัชนีที่ใช้วัดโครงสร้าง	ดัชนีที่ใช้วัดผลการดำเนินงาน	ข้อมูลที่ใช้
8.จิตวัตร พรหมเสน (2538)	ระดับประเทศ - อุตสาหกรรมบริการ: ธนาคารพาณิชย์ จำนวน 29 ธนาคาร	- โครงสร้าง - พฤติกรรม - ผลการดำเนินงาน	- วัดการกระจุกตัว โดยใช้ Concentration Ratio, Herfindahl Index, Entropy Index, Size-Ratio - อุปสรรคของผู้ประกอบการรายใหม่	- ความสามารถในการทำกำไร โดยวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณประยุกต์ใช้กับแบบจำลองของ Timathy H. Hannan (1991) - ฐานะทางการเงินของธนาคารวิเคราะห์ ความคล่องตัวทางการเงิน นโยบายการเงิน ความสามารถในการก่อหนี้ ความพอเพียงของเงินกองทุน และประสิทธิภาพในการดำเนินงาน	- ข้อมูลภาคตัดขวาง คือข้อมูลงบดุล งบกำไร-ขาดทุน และขนาดของเงินกู้
9.ยุทธพงษ์ ไตรยวุฒิ (2540)	ระดับประเทศ - อุตสาหกรรมการผลิต: ปูนซีเมนต์ ปี พ.ศ. 2529 – 2535 มี 3 โรงงาน ปี พ.ศ. 2536 – 2538 มี 5 โรงงาน	- โครงสร้าง - พฤติกรรม	- วัดการกระจุกตัวโดยใช้ Concentration Ratio (CR <sub>n</sub> ) 3 หน่วยผลิตใหญ่ Comprehensive Concentration Index (CCI), Herfindahl Index, Entropy Index	ไม่ศึกษาผลการดำเนินงาน	ปริมาณการจำหน่ายของผู้ผลิตแต่ละราย Market Share
10.วิริยา เปรมโยธิน (2541)	จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน - อุตสาหกรรมเกษตร: ผักและผลไม้แปรรูป จำนวน 27 โรงงาน	- โครงสร้าง - พฤติกรรม - ผลการดำเนินงาน	- การวัดการกระจุกตัว โดยใช้ Lorenz-Curve & Gini-Coefficient, Concentration Ratio โดยใช้ 4, 8, 16 หน่วยผลิตใหญ่, Herfindahl Index, Entropy Index, Size-Ratio - อุปสรรคของผู้ประกอบการรายใหม่ - ความแตกต่างของสินค้า	- วัดประสิทธิภาพด้านการผลิต โดย load factor และ scale factor - ประสิทธิภาพด้านราคา โดยใช้แบบจำลอง Ravallion (1986)	- ทฤษฎี ข้อมูลเกี่ยวกับ กำลังการผลิต และปริมาณการผลิต - ปฐมภูมิ ข้อมูลเกี่ยวกับ ทุนจดทะเบียน จำนวนคนงาน กำลังของเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต ปริมาณการผลิต ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	พื้นที่/อุตสาหกรรม	วิเคราะห์	ดัชนีที่ใช้วัดโครงสร้าง	ดัชนีที่ใช้วัดผลการดำเนินงาน	ข้อมูลที่ใช้
11. มิ่งสรรพ ขาวสะอาด; นุกุล เครือฟู และอัครพงศ์ อินทอง (2548)	ระดับประเทศ -อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	-โครงสร้าง -ผลการดำเนินงาน	- วัดการกระจุกตัวโดยใช้ดัชนีเฮอร์ ฟินดัล และ CR <sub>4</sub>	- วัดประสิทธิภาพโดยใช้ (Data Envelopment Analysis และการประมาณ ค่าสัมประสิทธิ์ด้วย Stochastic Frontier Approach	ข้อมูลทุติยภูมิ -จำนวนห้องพัก -ระดับราคาของห้องพัก -ยอดขาย - จำนวนแรงงาน

## 2.2.2 ผลงานการศึกษาเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมโดยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA)

การวัดประสิทธิภาพของการผลิต วิธี DEA ที่เน้นการวัดประสิทธิภาพของหน่วยผลิตโดยเปรียบเทียบ ผลงานการศึกษามีอยู่มากมายในต่างประเทศ บทความของ Seiford (1991) กล่าวว่าไว้ว่ามีผลงานวิจัยกว่า 500 ชิ้นที่ใช้เทคนิค DEA เป็นเครื่องมือในการวัดประสิทธิภาพ (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2546) โดยตัวอย่างงานวิจัยที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษารังนี้ ได้แก่ ผลงานของ Coelli; Rao and Battese (1997) ได้ศึกษาการวัดประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลีย Jo and Kim (1997) ศึกษาการวัดประสิทธิภาพของบริษัทผลิตไฟฟ้าทั่วโลก Shafiq and Rehman (2000) ศึกษาความไม่มีประสิทธิภาพของการใช้ปัจจัยการผลิตในการผลิตฝ้ายในรัฐ Punjab ประเทศปากีสถาน Cloutier and Thomassin (2000) ศึกษาถึงการนำ DEA ในการวัดประสิทธิภาพของการปฏิรูประบบนโยบายการเกษตรของประเทศนิวซีแลนด์ Davutyan (2001) ศึกษาการวัดประสิทธิภาพการส่งเสริมภาคการท่องเที่ยวในประเทศตุรกี Ali; Topuz and Yousef (2002) ศึกษาการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคของธนาคารในประเทศคูเวต Hass; Kocher and Sutter (2001) ศึกษาการวัดประสิทธิภาพของทีมฟุตบอลในเยอรมัน และการศึกษาของ Steinmann, et al. (2003) ศึกษาถึงการวัดและเปรียบเทียบประสิทธิภาพของโรงพยาบาลในประเทศเยอรมันกับสวิตเซอร์แลนด์ สำหรับประเทศไทยมีการประยุกต์ใช้ DEA ในด้านต่างๆ ไม่มากนัก งานวิจัยที่พบ คือ งานวิจัยของดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2546) ได้ใช้ DEA ในการวัดประสิทธิภาพการหารายได้ของเทศบาล และผลงานของ พงษ์ รัฟงกิจ (2546) ใช้ DEA ในการหาประสิทธิภาพโดยรวม ประสิทธิภาพทางด้านทุน และประสิทธิภาพทางเทคนิคของบ่อก๊าซชีวภาพในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งรายละเอียดวิธีการศึกษาได้แสดงในตารางที่ 2.2 นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ทางด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการศึกษารังนี้ คือการศึกษาของมิ่งสรรพ์ ขาวสอาด; นุกูล เกรือฟู และอักรพงศ์ อันทอง (2548) วัดประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมโรงแรมและเกสต์เฮาส์ในจังหวัดภาคเหนือตอนบน จำนวน 47 ราย โดยใช้ DEA พิจารณาเน้นด้านปัจจัยการผลิตใช้ข้อสมมุติ VRS มีปัจจัยนำเข้า คือจำนวนแรงงาน จำนวนห้องพัก ค่าใช้จ่ายสำนักงาน และค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ถาวร ผลผลิต คือรายรับจากการประกอบกิจการ ใช้ข้อมูล ปี พ.ศ. 2544 โดยแยกพิจารณาด้านรูปแบบการจัดตั้ง และขนาดของกิจการ ผลการศึกษาพบว่า โรงแรมและเกสต์เฮาส์มีประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ 47 (เมื่อเทียบกับผู้ประกอบการที่อยู่ในระดับแนวหน้า) โรงแรมและเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดห้องพัก โดยแบ่งขนาดห้องพักเป็น ขนาดน้อยกว่า 60 ห้อง ขนาด 60 – 149 ห้อง และขนาดห้อง 150 ห้องขึ้นไป พบว่า ขนาดห้องพัก 60 – 149 ห้อง มีประสิทธิภาพต่ำสุด ในส่วนของการจัดตั้ง การจัดตั้งแบบส่วนบุคคลหรือ

ห้างหุ้นส่วนไม่เป็นนิติบุคคลมีระดับประสิทธิภาพมากกว่าการจัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัด

งานศึกษาเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังมีงานศึกษาของต่างประเทศ คือ ผลงานของ Davutyan (2001) ศึกษาการวัดประสิทธิภาพการส่งเสริมภาคการท่องเที่ยวในประเทศตุรกี ได้ศึกษาในธุรกิจโรงแรมโดยใช้ข้อมูลโรงแรม 21 แห่ง และแบ่งโรงแรมออกเป็นโรงแรม 4 ดาว 11 แห่ง และโรงแรม 5 ดาว 10 แห่ง ทำการหาประสิทธิภาพของการดำเนินงานโดยใช้ DEA ในการเปรียบเทียบ (benchmark) กลุ่มโรงแรม 4 ดาว (11 โรงแรม) กับ กลุ่มโรงแรม 5 ดาว (10 โรงแรม) เป็นการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มและการเปรียบเทียบภายในกลุ่มเดียวกัน เพื่อจัดอันดับความมีประสิทธิภาพของโรงแรม ซึ่งใช้สองแบบจำลองในการศึกษาคือ Two Systems Model และ Bilateral Model ซึ่ง Bilateral Model จะสามารถใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มได้ชัดเจนกว่า Two Systems Model และทำการวิเคราะห์สองรูปแบบ โดยรูปแบบแรกมีปัจจัยการผลิต 3 ชนิด คือ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวนลูกจ้าง และต้นทุนการลงทุน ผลผลิต มี 3 ชนิด คือ อัตราการเข้าพักของลูกค้ ระดับความพึงพอใจ และกำไร รูปแบบที่สองคือ การใช้ปัจจัยการผลิตสองชนิด และผลผลิตสองชนิด โดยตัดต้นทุนการลงทุนและกำไรออกไป เพราะว่ามีความไม่น่าเชื่อถือในทางการเงินเนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับภาษี (tax) และเงินสนับสนุน (subsidy) ผลการศึกษาในสองรูปแบบไม่มีความแตกต่างกัน โรงแรมที่มีประสิทธิภาพ (efficiency score = 1.00) จะเป็นโรงแรมเดียวกันทั้งสองกลุ่ม สำหรับการเปรียบเทียบภายในกลุ่มโรงแรม พบว่าโรงแรม 4 ดาวจะมีความแตกต่างกันมากกว่าในกลุ่มโรงแรม 5 ดาว ส่วนการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มโรงแรม 4 ดาวมีประสิทธิภาพกว่าโรงแรม 5 ดาว การศึกษานี้เป็นข้อมูลที่ผู้ประกอบการสามารถนำไปปรับปรุงการดำเนินงานได้

ผลงานการศึกษาส่วนใหญ่ในการวัดประสิทธิภาพโดย DEA จะพิจารณาด้าน Input-Orientated ภายใต้แบบจำลองทั้งที่เป็นแบบ Constant Return to Scale (CRS) และ Variable Return to Scale (VRS) จากผลงานการศึกษาที่กล่าวถึง จะเห็นได้ว่าการวัดประสิทธิภาพโดยวิธี DEA สามารถใช้ได้กับธุรกิจทั้งภาคการผลิต การเกษตร รวมทั้งธุรกิจให้บริการ เช่น โรงแรม ธนาคาร ด้านกีฬา และใช้วิเคราะห์ประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐ เช่น เทศบาล โรงพยาบาล นโยบายของรัฐ เป็นต้น

ตารางที่ 2.2 สรุปตัวอย่างผลงานการศึกษาการวัดประสิทธิภาพโดยใช้วิธี Data Envelopment Analysis

ชื่อผู้วิจัย	งานวิจัย/อุตสาหกรรม	วิธีการศึกษา	ข้อมูลที่ใช้
1. Coelli; Rao and Battese (1997)	ศึกษาการวัดประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัย ในออสเตรเลีย: อุตสาหกรรมบริการด้านการ ศึกษา	พิจารณาด้าน Input-Orientated โดยใช้แบบจำลอง CRS และ VRS	ใช้ข้อมูลมหาวิทยาลัย 36 แห่งปี 1994 ปัจจัยการผลิต 2 ชนิด คือ - ค่าใช้จ่ายของคณะผู้บริหาร - ค่าใช้จ่ายต้นทุนบริหารอื่นๆ ผลผลิต 2 ชนิด - จำนวนนักศึกษาภาคปกติ - จำนวนพนักงานประจำ
2. Jo and Kim (1997)	ศึกษาวัดประสิทธิภาพของบริษัทผลิตไฟฟ้าทั่ว โลก: อุตสาหกรรมการผลิต - ไฟฟ้า	พิจารณาด้าน Input-Orientated โดยใช้แบบจำลอง CRS และ VRS	ใช้ข้อมูลบริษัท ไฟฟ้า 51 แห่ง ทั่วโลก ปี 1996 ปัจจัยการผลิตมี 2 ชนิด - ปริมาณแหล่งกำเนิดไฟฟ้า - จำนวนลูกจ้าง ผลผลิตมี 3 ชนิด - รายรับ - ยอดขาย - กำไรสุทธิ



ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	งานวิจัย/อุตสาหกรรม	วิธีการศึกษา	ข้อมูลที่ใช้
3. Shafiq and Rehman (1999)	ศึกษาการวัดความไม่มีประสิทธิภาพของการใช้ปัจจัยการผลิตในการผลิตฝ้ายในรัฐ Punjab ประเทศปากีสถาน: อุตสาหกรรมการผลิต – ฝ้าย	พิจารณาด้าน Input-Orientated โดยใช้แบบจำลอง CRS และ VRS	ใช้ข้อมูล 120 ฟาร์ม จากฝ้ายและข้าวสาลี ปัจจัยการผลิตมี 7 ชนิด - การชลประทาน - การใช้ปุ๋ยในโตรเจน - การใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัส - จำนวนแรงงาน - ต้นทุนการกำจัดศัตรูพืช - ชั่วโมงการใช้รถแทรกเตอร์ ผลผลิตมี 1 ชนิด คือ ผลผลิตของฝ้าย
4. Cloutier and Thomassin (2000)	ศึกษาการใช้ DEA ในนโยบายปฏิรูปการเกษตรของนิวซีแลนด์: อุตสาหกรรมการเกษตร	พิจารณาด้าน Input-Orientated โดยใช้แบบจำลอง CRS	ข้อมูลฟาร์มผสมแพะและแกะ 41 ฟาร์ม ในปี 1991 – 1992 ปัจจัยการผลิต มี 6 ชนิด - การตัดขน - พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ได้ - จำนวนแรงงาน - ค่าใช้จ่ายรวม - ทรัพย์สินหมุนเวียน - หนี้สินหมุนเวียน ผลผลิต มี 4 ชนิด - รายได้จากขนสัตว์ - รายได้จากการเลี้ยงแกะ - รายได้จากเนื้อทั้งหมด

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	งานวิจัย/อุตสาหกรรม	วิธีการศึกษา	ข้อมูลที่ใช้
5. Ali; Topuz and Yousef (2002)	ศึกษาการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคของ ธนาคาร ในประเทศคูเวต: อุตสาหกรรมบริการ – ธนาคาร	พิจารณาด้าน Input-Orientated โดยใช้แบบจำลอง CRS	ข้อมูลของธนาคาร 8 แห่ง ปี 1994 – 1997 ปัจจัยการผลิต มี 3 ชนิด - จำนวนแรงงาน ทุน และ เงินฝาก ผลผลิต มี 2 ชนิด - เงินที่ให้อู้ - การลงทุน
6. Hass; Kocher and Sutter (2001)	ศึกษาการวัดประสิทธิภาพของทีมฟุตบอลใน ประเทศเยอรมัน: อุตสาหกรรมบริการ	พิจารณาด้าน Input-Orientated โดยใช้แบบจำลอง CRS และ VRS วิเคราะห์ด้วย โปรแกรม Software DEA-solver version 1.0	ข้อมูลทีมฟุตบอล 18 ทีม ปี 1999 – 2000 ปัจจัยการผลิต มี 2 ชนิด - ค่าจ้างนักฟุตบอล - ค่าจ้างผู้ฝึกสอน ผลผลิต มี 3 ชนิด - คะแนนที่ได้มีจบฤดูกาล - การใช้ประโยชน์ของสนามเฉลี่ย - รายรับของทีม
7. Steinmann, et al. (2003)	ศึกษาการวัดและเปรียบเทียบประสิทธิภาพของ โรงพยาบาลในประเทศเยอรมันกับสวิตเซอร์ แลนด์: บริการสาธารณสุข – โรงพยาบาล	พิจารณาด้าน Input-Orientated โดยใช้แบบจำลอง CRS	ปัจจัยการผลิต 5 ชนิด - จำนวนนักวิชาการ - จำนวนนางพยาบาล - ค่าใช้จ่าย - จำนวนคนไข้ต่อวัน - จำนวนเตียง ผลผลิตคือจำนวนกรณีที่มีรักษาในโรงพยาบาล มี 4 กรณี - รักษาโรคทั่วไป ทำคลอด โรคเฉพาะสตรี และศัลยกรรม

## ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	งานวิจัย/อุตสาหกรรม	วิธีการศึกษา	ข้อมูลที่ใช้
8. Steinmann, et al. (2003)	ศึกษาการวัดและเปรียบเทียบประสิทธิภาพของโรงพยาบาลในประเทศเยอรมันกับสวีเดน แลนค์: บริการสาธารณสุข – โรงพยาบาล	พิจารณาด้าน Input-Orientated โดยใช้แบบจำลอง CRS	ปัจจัยการผลิต 6 ชนิด - จำนวนนักวิชาการ - จำนวนนางพยาบาล - คณะผู้บริหาร - ค่าใช้จ่าย - จำนวนคนไข้ต่อวัน - จำนวนเตียง ผลผลิตคือจำนวนกรณีที่มารักษาในโรงพยาบาล มี 4 กรณี - รักษาโรคทั่วไป - ทำคลอด - โรคเฉพาะสตรี - ศัลยกรรม
9. ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2546)	ศึกษาการวัดประสิทธิภาพการหารายได้ของเทศบาลในประเทศไทย: องค์การของรัฐ – เทศบาล	พิจารณาด้าน Output-Orientated โดยใช้แบบจำลอง CRS	ข้อมูลเทศบาล 81 แห่ง ปี 2543 ปัจจัยการผลิต มี 6 ชนิด - พื้นที่ - จำนวนบ้าน - จำนวนประชากร - ชั้นของเทศบาล - จำนวนพนักงาน - ความหนาแน่นของประชากร ผลผลิต มี 2 ชนิด - รายได้ภาษีท้องถิ่น และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี

## บทที่ 3

### ระเบียบวิธีการศึกษา

#### 3.1 วิธีการศึกษา

ในการศึกษานี้ ได้แบ่งการศึกษาเป็น 2 ส่วนดังนี้

##### 3.1.1 การศึกษาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ศึกษาลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และศึกษาโครงสร้างและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ โดยลักษณะทั่วไปจะพิจารณาถึงแนวโน้มหรืออัตราการขยายตัว การดูแนวโน้มหรืออัตราการขยายตัว พิจารณาจากอัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยว รายได้จากการท่องเที่ยว และระยะเวลาพำนักเฉลี่ย เป็นต้น สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้อาศัยการวิเคราะห์ทางสถิติต่างๆ เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

##### 3.1.2 การศึกษาวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ศึกษาโครงสร้างและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาใน 2 ธุรกิจ คือ อุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ จำนวนตัวอย่าง 114 ราย และอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว จำนวนตัวอย่าง 86 ราย ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ส่งงบการเงินประจำปีแก่ทางราชการ โดยศึกษาใน 2 ธุรกิจ คือ อุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ และอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างหนึ่งเฉพาะที่สามารถหางบการเงินมาทำการศึกษาได้ เนื่องจากบางหน่วยธุรกิจไม่ส่งงบการเงินให้กับสำนักพัฒนาธุรกิจการค้า โดยการศึกษาโครงสร้างจะใช้ อัตราส่วนการกระจุกตัว (Concentration Ratio: CR) ส่วนการศึกษาทางด้านผลการดำเนินงานจะศึกษาโดยวิธีการหามูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรม วิเคราะห์โครงสร้างของมูลค่าเพิ่ม และวิเคราะห์ดัชนีมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรม นอกจากนี้จะวิเคราะห์งบการเงินของอุตสาหกรรมโดยคำนวณหาอัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญ และการวัดประสิทธิภาพจากการดำเนินงาน โดยใช้วิธี Data Envelopment Analysis (DEA)

##### 1) การวิเคราะห์โครงสร้างของอุตสาหกรรม

การศึกษาโครงสร้างอุตสาหกรรมใช้วัดการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมข้างต้นด้วยการ

วัดการกระจุกตัวเพียงบางส่วน (partial concentration) โดยใช้อัตราส่วนของการกระจุกตัว ซึ่งศึกษาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 2 อุตสาหกรรม คือ อุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ และอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว ในการศึกษานี้ได้พิจารณาส่วนแบ่งการครองตลาดของแต่ละ 16 หน่วยธุรกิจใหญ่แรก

วิธีการวัดการกระจุกตัวเพียงบางส่วนมีอยู่หลายวิธีและแต่ละวิธีมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้ใช้วิธีการวัดอัตราส่วนการกระจุกตัว ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากสามารถคำนวณดัชนีได้หลายค่าและมีความรวดเร็ว ตัวแปรที่ใช้สามารถศึกษาได้หลายตัวแปร เช่น จำนวนหรือมูลค่าการขาย มูลค่าการผลิต ทรัพย์สิน หรือจำนวนการจ้างงาน ซึ่งในการศึกษานี้ใช้รายได้ที่ได้จากการดำเนินงาน

### อัตราส่วนการกระจุกตัว (Concentration Ratio)

คำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$CR_m = \frac{\sum_{i=1}^m S_i}{\sum_{i=1}^n S_i} \times 100$$

โดยที่  $CR_m$  = อัตราส่วนการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมที่กำลังพิจารณา สำหรับหน่วยผลิตจำนวน  $m$  ราย

$S_i$  = ส่วนแบ่งตลาดของหน่วยผลิตที่  $i$  :  $i = 1, 2, 3, \dots, n$

$n$  = จำนวนหน่วยผลิตทั้งหมด

$m$  = จำนวนหน่วยผลิตที่กำลังพิจารณา

ในการพิจารณาว่าอุตสาหกรรมมีการกระจุกตัวหรือไม่ จะมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (มิ่งสรรพ์ ขาวสอาดและคณะ, 2545)

ค่า  $CR$  มีค่าเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 67 แสดงว่า มีการกระจุกตัวสูง

ค่า  $CR$  มีค่าระหว่างร้อยละ 34 – 67 แสดงว่า มีการกระจุกตัวปานกลาง

ค่า  $CR$  มีค่าน้อยกว่าร้อยละ 34 แสดงว่า มีการกระจุกตัวต่ำ

อย่างไรก็ดีเกณฑ์ที่ใช้ ต้องพิจารณาประกอบกับจำนวนผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมด้วย

## 2) การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานในการศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม การวิเคราะห์งบการเงิน และการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยใช้วิธี Data Envelopment Analysis ซึ่ง

ในการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์แยกการวิเคราะห์เป็น 2 ลักษณะ คือ พิจารณาจากจำนวนห้องพัก และลักษณะการถือหุ้น โดยมีนิยามไว้ดังนี้

โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ขนาดเล็ก หมายถึง โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ที่มีจำนวนห้องพัก น้อยกว่า 60 ห้อง

โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ขนาดกลาง หมายถึง โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ที่มีจำนวนห้องพัก 60 – 149 ห้อง

โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ขนาดใหญ่ หมายถึง โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ที่มีจำนวนห้องพัก ตั้งแต่ 150 ห้องขึ้นไป (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2545)

โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ที่ถือหุ้นโดยชาวไทย หมายถึง โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ที่มีชาวไทยเป็นผู้ถือหุ้นทั้งหมด

โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น หมายถึง โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ที่มีชาวต่างประเทศเป็นผู้ถือหุ้นอย่างน้อย 1 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวได้แบ่งการวิเคราะห์แยกเป็น 2 ส่วน คือ ลักษณะการถือหุ้น และรูปแบบการจัดตั้ง โดยมีนิยามไว้ดังนี้

บริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทย หมายถึง บริการนำเที่ยวที่มีชาวไทยเป็นผู้ถือหุ้นทั้งหมด

บริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติหมายถึง บริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นอย่างน้อย 1 คน

บริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัด หมายถึง บริการนำเที่ยวที่มีผู้เริ่มก่อตั้งกิจการคณะหนึ่ง (จำนวนตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป) และได้แบ่งหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน ขายให้กับผู้ที่จะเข้ามาร่วมทุน (ผู้ถือหุ้น) โดยได้จดทะเบียนเป็นบริษัทถูกต้องตามกฎหมาย

บริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด หมายถึง บริการนำเที่ยวที่จัดตั้งขึ้นโดยคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาร่วมทุนกันเพื่อดำเนินกิจการ และได้จดทะเบียนตามกฎหมาย

ก. วิธีการหามูลค่าเพิ่ม การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม และการวิเคราะห์งบการเงิน โดยคำนวณหาอัตราส่วนทางการเงิน ดังต่อไปนี้

#### 1. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านมูลค่าเพิ่ม (Value added analysis index)

1.1 มูลค่าเพิ่มจากการผลิต (หน่วย: บาท) ประกอบด้วยส่วนของเงินเดือนและค่าจ้าง ค่าเสื่อมราคา ดอกเบี้ยจ่าย ภาษีทางอ้อม และกำไร

$$\text{มูลค่าเพิ่ม} = \text{เงินเดือนและค่าจ้าง} + \text{ค่าเสื่อมราคา} + \text{ดอกเบี้ยจ่าย} + \text{ภาษีทางอ้อม} + \text{กำไร}$$

เงินเดือนและค่าจ้างต่อมูลค่าเพิ่ม (หน่วย: ร้อยละ) เป็นอัตราส่วนระหว่างเงินเดือนและ



1.2 ค่าจ้างต่อมูลค่าเพิ่ม โดยผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีส่วนของเงินเดือนและค่าจ้างเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของมูลค่าเพิ่มทั้งหมด

$$\text{เงินเดือนและค่าจ้างต่อมูลค่าเพิ่ม} = \frac{\text{เงินเดือนและค่าจ้าง}}{\text{มูลค่าเพิ่มทั้งหมด}} \times 100$$

1.3 ค่าเสื่อมราคาต่อมูลค่าเพิ่ม (หน่วย: ร้อยละ) เป็นอัตราส่วนระหว่างค่าเสื่อมราคาต่อมูลค่าเพิ่ม โดยผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีค่าเสื่อมราคาเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของมูลค่าเพิ่มทั้งหมด

$$\text{ค่าเสื่อมราคาต่อมูลค่าเพิ่ม} = \frac{\text{ค่าเสื่อมราคา}}{\text{มูลค่าเพิ่มทั้งหมด}} \times 100$$

1.4 ดอกเบี้ยจ่ายต่อมูลค่าเพิ่ม (หน่วย: ร้อยละ) เป็นอัตราส่วนระหว่างดอกเบี้ยจ่ายต่อมูลค่าเพิ่ม โดยผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีดอกเบี้ยจ่ายเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของมูลค่าเพิ่มทั้งหมด

$$\text{ดอกเบี้ยจ่ายต่อมูลค่าเพิ่ม} = \frac{\text{ดอกเบี้ย}}{\text{มูลค่าเพิ่มทั้งหมด}} \times 100$$

1.5 ภาษีทางอ้อมต่อมูลค่าเพิ่ม (หน่วย: ร้อยละ) เป็นอัตราส่วนระหว่างภาษีทางอ้อมต่อมูลค่าเพิ่ม โดยผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีภาษีทางอ้อมเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของมูลค่าเพิ่มทั้งหมด

$$\text{ภาษีทางอ้อมต่อมูลค่าเพิ่ม} = \frac{\text{ภาษีทางอ้อม}}{\text{มูลค่าเพิ่มทั้งหมด}} \times 100$$

1.6 กำไรต่อมูลค่าเพิ่ม (หน่วย: ร้อยละ) เป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรต่อมูลค่าเพิ่ม โดยผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีส่วนของกำไรเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของมูลค่าเพิ่มทั้งหมด

$$\text{กำไรต่อมูลค่าเพิ่ม} = \frac{\text{กำไร}}{\text{มูลค่าเพิ่มทั้งหมด}} \times 100$$

1.7 มูลค่าเพิ่มต่อรายได้จากการขาย (Value added to sales ratio) (หน่วย: ร้อยละ) เป็นอัตราส่วนระหว่างมูลค่าเพิ่มต่อรายได้จากการขาย โดยพิจารณาได้ว่ารายได้จากการขายสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ในอัตราเท่าใด

$$\text{มูลค่าเพิ่มต่อรายได้จากการขาย} = \frac{\text{มูลค่าเพิ่มทั้งหมด}}{\text{ยอดขายทั้งหมด}} \times 100$$

1.8 มูลค่าเพิ่มต่อสินทรัพย์ถาวร (Capital Productivity) (หน่วย: ร้อยละ) เป็นอัตราส่วนระหว่างมูลค่าเพิ่มต่อสินทรัพย์ถาวร โดยพิจารณาได้ว่าสินทรัพย์ถาวรสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ในอัตราเท่าใด

$$\text{มูลค่าเพิ่มต่อสินทรัพย์ถาวร} = \frac{\text{มูลค่าเพิ่มทั้งหมด}}{\text{สินทรัพย์ถาวร}} \times 100$$

1.9 มูลค่าเพิ่มต่อสินทรัพย์ทั้งหมด (Investment Productivity) (หน่วย: ร้อยละ) เป็นอัตราส่วนระหว่างมูลค่าเพิ่มต่อสินทรัพย์ทั้งหมด โดยพิจารณาได้ว่าสินทรัพย์ทั้งหมดสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ในอัตราเท่าใด

$$\text{มูลค่าเพิ่มต่อสินทรัพย์ทั้งหมด} = \frac{\text{มูลค่าเพิ่มทั้งหมด}}{\text{สินทรัพย์ทั้งหมด}} \times 100$$

1.10 มูลค่าเพิ่มต่อเงินเดือนและค่าจ้าง (หน่วย: ร้อยละ) เป็นอัตราส่วนระหว่างมูลค่าเพิ่มต่อเงินเดือนและค่าจ้าง โดยพิจารณาได้ว่าเงินเดือนและค่าจ้างสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ในอัตราเท่าใด

$$\text{มูลค่าเพิ่มต่อเงินเดือนและค่าจ้าง} = \frac{\text{มูลค่าเพิ่มทั้งหมด}}{\text{เงินเดือนและค่าจ้าง}} \times 100$$

## 2. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านสภาพคล่อง (Liquidity analysis Index)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของอุตสาหกรรม โดยพิจารณาจากเงินสดและสินทรัพย์ใกล้เคียงเงินสดที่อุตสาหกรรมมีอยู่ในขณะใดขณะหนึ่ง ว่ามีเพียงพอจะจ่ายภาระผูกพันระยะสั้น คือ หนี้สินหมุนเวียนต่างๆหรือไม่ อย่างไร โดยอัตราส่วนที่สามารถวิเคราะห์สภาพคล่องของแต่ละอุตสาหกรรมประกอบด้วย

### 2.1 อัตราส่วนสภาพคล่อง (หน่วย: เท่า)

เป็นอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน ผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีจำนวนสินทรัพย์หมุนเวียนมากเป็นกี่เท่าของจำนวนหนี้สินหมุนเวียน โดยเป็นเครื่องชี้ฐานะทางการเงินระยะสั้นของกิจการในเรื่องความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นหรือสภาพคล่องของกิจการ

$$\text{อัตราส่วนสภาพคล่อง} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

### 2.2 อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็วสูง (หน่วย: เท่า)

อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็วสูง ใช้วัดความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น เช่นเดียวกับอัตราส่วนสภาพคล่อง แต่จะพยายามตัดสิ่งที่เป็นปัญหาในการเปลี่ยนเป็นเงินสดออก

คือ สินค้าคงเหลือ จะพิจารณาเพียงสินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็วเท่านั้น ซึ่งได้แก่ เงินสด เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับ อัตราส่วนนี้มีข้อสมมติฐานว่าถ้าต้องเลิกกิจการหรือหยุดดำเนินงานจำเป็นต้องขายสินทรัพย์เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ระยะสั้น มีสินทรัพย์อะไรบ้างที่พร้อมที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ทันที ใช้พิจารณาควบคู่กับอัตราส่วนสภาพคล่อง

$$\text{อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็ว} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{สินค้าคงเหลือ}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

### 2.3 อัตราส่วนสภาพคล่องต่อยอดขาย (หน่วย: ร้อยละ)

เป็นอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนที่หักส่วนของหนี้สินหมุนเวียนต่อยอดขายทั้งหมด ผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีสินทรัพย์หมุนเวียนหักด้วยหนี้สินหมุนเวียนเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของยอดขายทั้งหมด หากดัชนีมีค่าสูงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม แสดงว่ากิจการนั้นสามารถบริหารค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

$$\text{อัตราส่วนสภาพคล่องต่อยอดขาย} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{หนี้สินหมุนเวียน}}{\text{ยอดขาย}} \times 100$$

### 3. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านรายได้ (Income analysis Index)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถในการหารายได้ของอุตสาหกรรมว่ารายได้ทั้งหมดที่อุตสาหกรรมได้รับนั้นประกอบด้วยรายได้จากส่วนใดบ้าง

#### 3.1 อัตราส่วนรายได้หลักที่ได้รับต่อรายได้ทั้งหมด (หน่วย: ร้อยละ)

เป็นอัตราส่วนระหว่างรายได้จากการขายต่อรายได้ทั้งหมด ผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีรายได้จากการขายเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของรายได้ทั้งหมด

$$\text{อัตราส่วนรายได้หลักที่ได้รับต่อรายได้ทั้งหมด} = \frac{\text{รายได้จากการขาย}}{\text{รายได้ทั้งหมด}} \times 100$$

#### 3.2 อัตราส่วนรายได้อื่นๆ ต่อรายได้ทั้งหมด (หน่วย: ร้อยละ)

เป็นอัตราส่วนระหว่างรายได้อื่นๆต่อรายได้ทั้งหมด เพื่อพิจารณาว่าอุตสาหกรรมมีรายได้อื่นๆเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของรายได้ทั้งหมด

$$\text{อัตราส่วนรายได้อื่นๆ ต่อรายได้ทั้งหมด} = \frac{\text{รายได้อื่นๆ}}{\text{รายได้ทั้งหมด}} \times 100$$

### 4. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านความสามารถในการทำกำไร (Profitability analysis Index)

เป็นอัตราส่วนที่สำคัญในการวิเคราะห์ความสามารถของอุตสาหกรรมในการบริหารว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่ เพียงไร โดยพิจารณาจากยอดขายหรือเงินลงทุน

ทั้งหมดของอุตสาหกรรม ซึ่งอัตราส่วนที่สามารถวิเคราะห์ทางด้านความสามารถในการทำกำไรของแต่ละอุตสาหกรรมประกอบด้วย

#### 4.1 อัตรากำไรสุทธิ (หน่วย: ร้อยละ)

เป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิต่อรายได้ทั้งหมด ผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีกำไรสุทธิเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของรายได้ทั้งหมด นั่นคือจะแสดงถึงกำไรของอุตสาหกรรมหลังหักดอกเบี้ยและภาษีเปรียบเทียบกับยอดรายรับทั้งหมด เป็นการวัด profit margin อีกรูปแบบว่ากำไรที่เกิดขึ้นเป็นสัดส่วนเท่าไรกับรายรับทั้งหมดที่เข้ามาในอุตสาหกรรมในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง หากดัชนีมีค่าสูงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม แสดงว่ากิจการนั้นสามารถบริหารค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงข้ามหากดัชนีมีค่าต่ำซึ่งอาจเกิดจากรายได้ของกิจการลดลงหรือกิจการมีรายการต้นทุนค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

$$\text{อัตรากำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{รายได้รวม}} \times 100$$

#### 4.2 อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (หน่วย: ร้อยละ)

เป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เพื่อวิเคราะห์สมรรถภาพในการทำกำไรให้แก่ผู้ถือหุ้นของอุตสาหกรรม โดยอัตราส่วนนี้จะเป็นอัตราส่วนแสดงการวัดความสามารถในการทำกำไรโดยรวมของอุตสาหกรรม ผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีกำไรสุทธิเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของส่วนของผู้ถือหุ้น กล่าวคือผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้น คือผลตอบแทนในส่วนของผู้ถือหุ้นที่ได้รับจากการลงทุนในอุตสาหกรรม ดังนั้นจึงเป็นดัชนีที่มีความสำคัญใช้พิจารณาเกี่ยวกับการจัดหาเงินทุนในรูปการก่อหนี้ เช่น หากดัชนีมีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม แสดงว่าผู้ถือหุ้นได้รับผลตอบแทนต่ำ ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการจัดสัดส่วนการลงทุนที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้ส่วนของทุนมากกว่าส่วนหนี้ ซึ่งมีต้นทุนสูงกว่า

$$\text{อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}} \times 100$$

#### 5. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Efficiency analysis Index)

เป็นอัตราส่วนที่สำคัญในการวิเคราะห์ความสามารถของอุตสาหกรรมในการบริหารสินทรัพย์ที่อุตสาหกรรมมีอยู่ ว่ามีการใช้งานอย่างคุ้มค่า หรือมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงไร โดยอัตราส่วนที่สามารถวิเคราะห์ทางด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานของแต่ละอุตสาหกรรมประกอบด้วย

### 5.1 อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (หน่วย: เท่า)

เป็นอัตราส่วนระหว่างยอดขายกับสินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการ ผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีความสามารถในการใช้สินทรัพย์ทั้งหมดที่มีอยู่ก่อให้เกิดรายได้ในจำนวนเล็กน้อยเพียงไร หรือสร้างรายได้เป็นจำนวนที่เท่าของสินทรัพย์ทั้งหมด ดังนั้นหากดัชนีมีค่าน้อย ก็อาจเกิดขึ้นเนื่องจากลงทุนในสินทรัพย์ที่มากเกินไปไม่เหมาะสมกับยอดขาย การพิจารณาประสิทธิภาพการหมุนเวียนของสินทรัพย์ดังกล่าว สามารถแยกพิจารณาในแต่ละรายการของสินทรัพย์เพิ่มเติมได้ เช่น อัตราการหมุนเวียนของเครื่องจักรและอุปกรณ์ คือการวัดถึงประสิทธิภาพการลงทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์ หากดัชนีมีค่าน้อย แสดงว่ากิจการมีการใช้เครื่องจักรไม่เต็มประสิทธิภาพ หรือลงทุนในเครื่องจักรอุปกรณ์ต่าง ๆ มากเกินไป อัตราการหมุนเวียนของที่ดินคือการวัดประสิทธิภาพของการลงทุนในที่ดิน หากดัชนีมีค่าน้อย แสดงว่ากิจการอาจจะลงทุนในที่ดินมากเกินไป ซึ่งเกิดจากการตั้งโรงงานในทำเลที่ดินที่มีราคาแพงแต่สามารถชดเชยได้ด้วยค่าขนส่งที่ต่ำหรือการซื้อที่ดินเพื่อรองรับการขยายงานในอนาคต และอัตราการหมุนเวียนของอาคาร โรงงาน คือการวัดประสิทธิภาพของการลงทุนในอาคาร โรงงาน หากดัชนีมีค่าน้อย แสดงว่ากิจการลงทุนในอาคาร โรงงานมากเกินไปหรือใช้เนื้อที่ของโรงงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดเก็บสินค้าคงเหลือจำนวนมาก เป็นต้น

$$\text{อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์} = \frac{\text{รายได้ทั้งหมด}}{\text{สินทรัพย์ทั้งหมด}}$$

### 5.2 อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (หน่วย: ร้อยละ)

เป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิต่อยอดขายทั้งหมด ผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีกำไรสุทธิเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของยอดขายทั้งหมด หากดัชนีมีค่าสูงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม แสดงว่ากิจการนั้นสามารถบริหารค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขายรวม}} \times 100$$

### 5.3 อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (หน่วย: ร้อยละ)

เป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์ทั้งหมด ผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีกำไรสุทธิเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของสินทรัพย์ทั้งหมด นั่นคือเป็นดัชนีระหว่างกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานในรูปแบบของการขายสินค้าและบริการไม่รวมรายได้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เช่น รายได้ค่าเช่าจากที่ดิน รายได้จากการขายสินทรัพย์ ดอกเบี้ยรับหรือกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสินทรัพย์ต้นงวดและปลายงวดเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานข้างต้น กล่าวคือจะไม่รวมเงินลงทุนในระยะสั้น เช่น เงินลงทุน



ในตลาดหลักทรัพย์หรือลงทุนในตราสารทางการเงินที่ครบกำหนดภายใน 1 ปี ไม่รวมเงินลงทุนในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ระยะยาวซึ่งถือว่ามีใช้การลงทุนที่เกิดขึ้นตามปกติของกิจการรวมไปถึงอาคารและสิ่งก่อสร้างที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างเพราะยังไม่สามารถก่อให้เกิดรายได้ของอุตสาหกรรม การใช้ค่าเฉลี่ยจะช่วยลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากรายการระหว่างปีไม่ให้ตัวเลขที่เกิดขึ้นมีมูลค่าสูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริงมากนัก ดัชนีนี้แสดงถึงผลตอบแทนจากการลงทุน หรือสินทรัพย์ทุนที่ลงทุนไปในการดำเนินงาน สามารถนำมาสร้างกำไรกลับคืนมาให้อุตสาหกรรมได้คุ้มค่าน้อยเพียงไร หากค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม แสดงว่าสินทรัพย์ที่ใช้ในการดำเนินงานไม่สามารถสร้างกำไรในอัตราที่เหมาะสมกลับคืนมายังอุตสาหกรรม ดังนั้นอุตสาหกรรมอาจต้องพิจารณาการลงทุนในส่วนที่ไม่จำเป็นลง

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์ทั้งหมด}} \times 100$$

#### 5.4 อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร (หน่วย: ร้อยละ)

เป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิกับสินทรัพย์ถาวรของกิจการ ผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีกำไรสุทธิเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของสินทรัพย์ถาวร เป็นดัชนีระหว่างกำไรที่เกิดจากการดำเนินกิจการในรูปของการขายสินค้าและบริการ โดยพิจารณาในส่วนของค่าเสื่อมราคาด้วย ดัชนีนี้แสดงถึงผลตอบแทนจากการลงทุนในส่วนของสินทรัพย์ถาวรที่ลงทุนไปในการดำเนินงาน ว่าสามารถนำมาสร้างกำไรกลับคืนมาให้อุตสาหกรรมได้คุ้มค่าน้อยเพียงไร หากมีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม แสดงว่าสินทรัพย์ถาวรที่ใช้ในการดำเนินงานของอุตสาหกรรมไม่สามารถสร้างกำไรในอัตราที่เหมาะสมกลับคืนมายังอุตสาหกรรม

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร} = \frac{(\text{กำไรสุทธิ} + \text{ค่าเสื่อมราคา})}{\text{สินทรัพย์ถาวร}}$$

### 6. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านนโยบายทางการเงิน (Financial Policy analysis Index)

เป็นอัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยงซึ่งเป็นข้อมูลช่วยในการพิจารณาสภาพเสี่ยงของอุตสาหกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายทางการเงิน โดยอัตราส่วนที่สามารถวิเคราะห์ทางด้านนโยบายทางการเงินของแต่ละอุตสาหกรรมประกอบด้วย

#### 6.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (หน่วย: เท่า)

เป็นอัตราส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับส่วนของผู้เป็นเจ้าของ ผลลัพธ์ที่ได้บอกให้ทราบว่า เงินทุนที่อุตสาหกรรมหามาเพื่อใช้ในการอุตสาหกรรมได้มาจากแหล่งเงินทุนจากการก่อหนี้ภายนอก แหล่งเงินทุนภายใน และส่วนของผู้เป็นเจ้าของ เป็นอัตราส่วนเท่าใด ถ้าดัชนีนี้สูงกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม จะเป็นอันตรายต่อเจ้าหนี้และอุตสาหกรรม กล่าวคือถ้าส่วนของผู้ถือหุ้นมี



น้อยแล้วในกรณีที่กิจการล้มละลาย สินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการที่มีอยู่มักจะจำหน่ายได้ต่ำกว่ามูลค่าที่ปรากฏตามบัญชี เพราะถ้าขายเร็วต้องขายในราคาต่ำ ดังนั้นเจ้าหนี้อาจได้รับชำระหนี้ไม่ครบถ้วน ส่วนอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมคือถ้ารายได้ไม่เป็นไปตามที่คาดคะเนไว้ อุตสาหกรรมมีโอกาสประสบผลขาดทุนได้ง่ายเพราะต้องแบกรับภาระในรูปของดอกเบี้ยไว้สูง ในกรณีตรงกันข้าม การที่อุตสาหกรรมมีอัตราส่วนแห่งหนี้ต่ำเกินไปก็ไม่เป็นผลดีเช่นกัน เพราะนอกจากจะแสดงถึงเครดิตของอุตสาหกรรมไม่ดีแล้วยังทำให้การขยายตัวเป็นไปอย่างเชื่องช้าอีกด้วย เพราะฉะนั้นการเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรมจะช่วยให้กิจการมีเกณฑ์ที่สามารถวิเคราะห์หรือตัดสินใจได้ง่ายขึ้น

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

6.2 อัตราส่วนความสามารถชำระหนี้ (หน่วย: เท่า)

เป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรจากการดำเนินงานกับดอกเบี้ยจ่ายจากการดำเนินงานและลงทุน ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการจ่ายภาระผูกพันทางการเงิน ผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าอุตสาหกรรมมีกำไรจากการดำเนินงานมากเพียงพอที่จะจ่ายดอกเบี้ยเป็นอัตราส่วนเท่าใด

$$\text{อัตราส่วนความสามารถชำระหนี้} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{ดอกเบี้ยจ่ายจากการดำเนินงานและลงทุน}}$$

ข. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงาน

การศึกษานี้จะใช้แบบจำลอง DEA ซึ่งมีรูปแบบดังนี้ (Coelli; Rao and Battese, 1997)

$$\text{Min}_{\theta} \lambda \theta$$

$$\text{Subject to: } \sum_{j=1}^n \lambda_j y_{rj} - y_{rj_0} \geq 0$$

$$\theta x_{ij_0} - \sum_{j=1}^n \lambda_j x_{ij} \geq 0$$

$$\sum_{j=1}^n \lambda_j = 1$$

$$\lambda_j \geq 0$$

$$i = 1, 2, \dots, m; r = 1, 2, \dots, s; j = 1, 2, \dots, n$$

โดยที่  
 j คือ โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ หรือบริษัทนำเที่ยว  
 r คือ จำนวนผลผลิต

$i$  คือ จำนวนปัจจัยการผลิต

$y_{rj}$  คือ ผลผลิตที่  $r$  ของโรงแรม รีสอร์ทและเกสต์เฮาส์ หรือบริษัทนำเที่ยวที่  $j$

$x_{ij}$  คือ ปัจจัยการผลิตที่  $i$  ของโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ หรือ  
บริษัทนำเที่ยวที่  $j$

$\lambda_j$  คือ ตัวถ่วงน้ำหนักของโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ หรือบริษัทนำเที่ยวที่  $j$

$\theta$  คือ ตัวถ่วงน้ำหนักของปัจจัยนำเข้าของโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ หรือ  
บริษัทนำเที่ยว

แบบจำลอง DEA สามารถคำนวณค่าประสิทธิภาพ หรือ efficiency score มีค่าระหว่าง 0-1 ถ้าค่าประสิทธิภาพเข้าใกล้ 0 แสดงว่าหน่วยผลิตนั้นมีประสิทธิภาพต่ำ และถ้าค่าประสิทธิภาพเข้าใกล้ 1 แสดงว่าหน่วยผลิต มีประสิทธิภาพสูง เช่น การคำนวณด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 0.9 หรือ ร้อยละ 90 หมายความว่า หน่วยผลิตนั้นมีค่าประสิทธิภาพ 90% เมื่อเทียบกับหน่วยผลิตในระดับแนวหน้า หรือหน่วยผลิตนั้นมีระดับประสิทธิภาพต่ำกว่าหน่วยผลิตในระดับแนวหน้าอยู่ 10%

โดยกำหนดตัวแปรด้านปัจจัยการผลิตและผลผลิตและข้อสมมุติในการศึกษานี้ดังต่อไปนี้

## 1. ตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลอง

### 1.1 ธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์

กำหนดปัจจัยการผลิตของหน่วยธุรกิจมีดังนี้

- ค่าจ้างแรงงาน (บาท)
- ต้นทุนขาย (บาท)
- ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (บาท)

ผลผลิต คือ รายได้จากการดำเนินงาน

### 1.2 ธุรกิจบริการนำเที่ยว

กำหนดปัจจัยการผลิตของหน่วยธุรกิจมีดังนี้

- ค่าจ้างแรงงาน (บาท)
- ต้นทุนขาย (บาท)
- ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (บาท)

ผลผลิต คือ รายได้จากการดำเนินงาน

## 2. เงื่อนไขและข้อสมมุติที่ใช้ในการศึกษา

2.1 เป็นการพิจารณาทางด้านปัจจัยการผลิต (input – orientated) ให้ความสำคัญทางด้านปัจจัยการผลิต

2.2 ใช้ข้อสมมุติผลได้ต่อขนาดเปลี่ยนแปลง (Variable Return to Scale: VRS)

## 3.2 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ในปี พ.ศ.2545 ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย จำนวนนักท่องเที่ยว รายได้จากการท่องเที่ยว และระยะเวลาพำนักเฉลี่ย จำนวน โรงแรมและที่พัก บริษัทนำเที่ยว

2. งบการเงินของ โรงแรมและที่พัก บริษัทนำเที่ยวทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่ที่จดทะเบียนนิติบุคคลกับสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงใหม่

## 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ

ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจาก บทความ วารสาร เอกสาร สิ่งพิมพ์รัฐบาล เป็นต้น ซึ่งรวบรวมจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
2. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ
4. สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงใหม่
5. เอกสารต่างๆ ในมหาวิทยาลัย และหน่วยงานของรัฐและเอกชน

## บทที่ 4

### สภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

#### 4.1 ลักษณะและสภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคเหนือที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวมาช้านานซึ่งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวตั้งแต่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากรัฐบาลอย่างจริงจังในการที่ทำให้เป็นเมืองหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 และมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ด้วยศักยภาพและปัจจัยสนับสนุนที่จังหวัดมีอยู่ จึงทำให้เหมาะสมที่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภาคเหนือ กล่าวคือมีศักยภาพ 4 ด้านด้วยกัน คือ ด้านที่ 1 ภูมิประเทศที่มีลักษณะเป็นเทือกเขา ป่าไม้ สลับที่ราบลุ่มหุบเขา มีแม่น้ำ น้ำตก จึงได้ภูมิทัศน์ที่สวยงาม และภูมิอากาศที่เย็นสบาย ด้านที่ 2 เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ที่รุ่งเรืองยาวนานกว่า 700 ปี ศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนาโบราณ ทำให้มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถานที่สวยงาม รวมทั้งวัฒนธรรม วิถีชีวิตแบบพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ ด้านที่ 3 มีความได้เปรียบของสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เนื่องจากการเป็นศูนย์กลางทางคมนาคม ทางบก ทางอากาศ และรถไฟ ด้านที่ 4 ศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านและจีนตอนใต้ และปัจจัยสนับสนุนดังกล่าวคือ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ภัตตาคาร สินค้าที่ระลึก บริษัทนำเที่ยว ซึ่งศักยภาพและปัจจัยสนับสนุนเหล่านี้จังหวัดเชียงใหม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวในลำดับต้นๆ ของประเทศ จากรายงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ.2545 จังหวัดเชียงใหม่มีผู้มาเยี่ยมชมประมาณ 3,452,878 คน และใน ปี.พ.ศ.2546 ประมาณ 3,460,886 คน มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.23 การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นด้วย ในปี พ.ศ.2545 มีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 37,514 ล้านบาท ในช่วง 7 ปี ที่ผ่านมารายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ.2542 มีรายได้เพิ่มสูงสุดร้อยละ 47.12 จากปี พ.ศ.2541 เป็นที่รู้กันว่าในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมากเพื่อดึงเงินตราจากต่างประเทศเข้ามา ก็ได้ผลถึงแม้ว่ารายได้จากปี พ.ศ.2545 มีอัตราที่ลดลงร้อยละ 0.57 จากปี พ.ศ.2544 แต่มีรายได้เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2546 ร้อยละ 2.07 อย่างไรก็ตามรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ยังคงเป็นส่วนสำคัญในผลิตภัณฑ์เบื้องต้นของจังหวัด

(Gross Provincial Product: GPP) ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลผลิตภัณ์ที่เบื้องต้นของจังหวัดเชียงใหม่และรายได้จากการท่องเที่ยว  
ปี พ.ศ.2540 – 2546

รายการ	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
สาขาเกษตร (ล้านบาท)	9,845	10,462	9,569	8,287	7,929	15,851	14,939
ร้อยละของ GPP	(12.32)	(13.34)	(12.42)	(11.31)	(10.28)	(17.83)	(15.87)
สาขาที่ไม่ใช่เกษตร (ล้านบาท)	58,611	57,793	56,610	57,726	61,724	63,517	69,663
ร้อยละของ GPP	(73.37)	(73.70)	(73.54)	(78.79)	(80.05)	(71.45)	(74.02)
สาขาอุตสาหกรรม (ล้านบาท)	11,435	10,165	10,811	7,255	7,457	9,525	9,516
ร้อยละของ GPP	(14.31)	(12.96)	(14.04)	(9.90)	(9.67)	(10.72)	(10.11)
GPP (ล้านบาท)	79,891	78,420	76,990	73,268	77,110	88,893	94,118
ร้อยละ	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100)
รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)	21,338	23,141	34,045	35,605	37,729	37,514	38,291
รายได้จากการท่องเที่ยว ต่อ GPP	26.71	29.51	44.22	48.60	48.93	42.20	40.68

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บได้จากการคำนวณ

การศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า GPP ในปี พ.ศ.254 เท่ากับ 88,893 ล้านบาท คำนวณออกมาเป็นมูลค่าเพิ่มเท่ากับ 12,009 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมระดับจังหวัด (มีงสรรพ์ ขาวสะอาดและคณะ, 2545) การท่องเที่ยวยังคงเป็นรายได้หลักของจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบกับ GPP สาขาเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชนแล้วมีสัดส่วนต่อ GPP ที่สูงกว่ามาก และสูงกว่าสาขาอุตสาหกรรมอีกด้วย ในปี พ.ศ.2546 คิดเป็นร้อยละ 256 ของสาขาเกษตรหรือประมาณ 2.5 เท่า และในช่วงปี พ.ศ.2540 – 2544 เป็นช่วงวิกฤติเศรษฐกิจต่อเนื่อง สาขาเกษตรมีมูลค่าที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ตรงข้ามกับรายได้จากการท่องเที่ยวมีการขยายตัวที่สูงขึ้น ในส่วนสาขาอุตสาหกรรมสัดส่วนต่อ GPP มีค่าใกล้เคียงกับสาขาเกษตร ปี พ.ศ.2546 รายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 402 ของสาขาอุตสาหกรรม หรือคิดเป็น 4 เท่า จากการที่รายได้จากการท่องเที่ยวมีสัดส่วนที่สูงใน GPP เสมือนว่าการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่จะเป็นกิจกรรมหลักควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมไปแล้ว

## 4.2 โครงสร้างอุปสงค์ของผู้มาเยือนชาวไทยและชาวต่างประเทศในจังหวัดเชียงใหม่

### 4.2.1 จำนวนผู้มาเยือนและรายได้จากการท่องเที่ยว

นับจากปีที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องอาจจะมีเหตุให้ลดลงบ้างในบางปี เนื่องจากปัจจัยภาย



นอกด้านเศรษฐกิจหรือสังคมของโลก เช่น ในปี พ.ศ.2533 – 2534 มีนักท่องเที่ยวที่ลดลงเป็นครั้งแรก ในช่วงหลายปีจากปี พ.ศ.2520 เป็นต้นมา เนื่องจากเกิดภาวะสงครามอ่าวเปอร์เซีย หรือเหตุการณ์ที่มีการระบาดของโรคซาร์ส เมื่อไม่นานมานี้ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อโลกกลับสู่ภาวะปกตินักท่องเที่ยวก็เดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่เช่นเดิมถึงแม้ว่าในปี พ.ศ.2541 – 2542 เกิดวิกฤติเศรษฐกิจภายในประเทศแต่รัฐก็ได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้ชื่อ Amazing Thailand ก็สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 5 และร้อยละ 16 ในปี พ.ศ.2541 และ 2542 ตามลำดับ ในระยะต่อมาเมื่อมีการฟื้นฟูเศรษฐกิจจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยลดลงอยู่บ้างเนื่องด้วยยังไม่มั่นใจในภาวะเศรษฐกิจที่ยังไม่มั่นคง แต่ส่วนของนักท่องเที่ยวต่างประเทศกลับเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะปี พ.ศ.2544 ที่มีการเดินทางมาเพิ่มร้อยละ 13.8 จากปี พ.ศ.2543 และเพิ่มเล็กน้อยร้อยละ 4.4 และในปี พ.ศ.2546 ซึ่งผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 3.4 ล้านคน เป็นชาวไทยประมาณ 1.9 ล้านคน และชาวต่างประเทศ 1.5 ล้านคน ดังตารางที่ 4.2 ซึ่งอัตราการเติบโตของจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนเฉลี่ยระยะ 7 ปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.62

ตารางที่ 4.2 จำนวนผู้มาเยือน จำนวนนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงปี พ.ศ.2540 – 2546

ปี	รวมผู้เยี่ยมเยือน (คน)	ผู้เยี่ยมเยือน (คน)		นักท่องเที่ยว (คน)		นักท่องเที่ยว (คน)	
		ไทย	ต.ป.ท.	ไทย	ต.ป.ท.	ไทย	ต.ป.ท.
2540	3,052,118 (+0.33)	1,978,682 (-4.22)	1,073,436 (+9.95)	1,730,789 (-4.55)	1,040,198 (+10.11)	247,893 (-1.85)	33,238 (+5.35)
2541	3,194,808 (+4.68)	2,067,077 (+4.47)	1,127,731 (+5.06)	1,807,477 (+4.43)	1,092,614 (+5.04)	259,600 (+4.72)	35,117 (+5.65)
2542	3,319,692 (+3.91)	2,012,735 (-2.63)	1,306,957 (+15.89)	1,802,264 (-0.29)	1,263,761 (+15.66)	210,471 (-18.92)	43,196 (+23.01)
2543	3,361,764 (+1.27)	2,001,757 (-0.55)	1,360,007 (+4.06)	1,773,621 (-1.59)	1,311,856 (+3.81)	228,136 (+8.39)	48,151 (+11.47)
2544	3,452,878 (+2.71)	1,907,511 (-4.71)	1,545,367 (+13.63)	1,683,600 (-5.08)	1,492,261 (+13.75)	223,911 (-1.85)	53,106 (+10.29)
2545	3,460,886 (+0.23)	1,852,108 (-2.91)	1,628,718 (+5.39)	1,639,473 (-2.62)	1,558,317 (+4.43)	212,695 (-5.01)	50,401 (-5.09)
2546	3,399,906 (-1.76)	1,922,059 (+3.77)	1,477,874 (-8.14)	1,714,843 (+4.60)	1,431,351 (-8.15)	207,216 (-2.58)	46,496 (-7.75)

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546) หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลง



ผู้เยี่ยมชมเยือนจังหวัดเชียงใหม่เมื่อแยกตามประเภทของการเดินทาง พบว่าในปี พ.ศ.2546 มีการเดินทางประมาณ 2,588,223 คน และผ่านบริษัทนำเที่ยวประมาณ 811,683 คน ซึ่งทั้งการเดินทางมาเองและผ่านบริษัทนำเที่ยวมีอัตราที่ลดลงจากปี พ.ศ.2545 ร้อยละ 4.90 และ 9.78 ตามลำดับ ปี พ.ศ.2545 ผู้เยี่ยมชมเยือนเดินทางมาเองประมาณ 2,721,503 คน และผ่านบริษัทนำเที่ยวประมาณ 739,383 คน ซึ่งผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยจะนิยมที่จะเดินทางมาเองและผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศจะนิยมมาโดยผ่านบริษัทนำเที่ยวโดยคิดเป็นร้อยละ 29.95 ของผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศทั้งหมด ส่วนผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยมาโดยผ่านบริษัทนำเที่ยวร้อยละ 13.91 และในปี พ.ศ.2546 การเดินทางโดยผ่านบริษัทนำเที่ยวของผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 39.07 ในขณะที่ผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยยังคงเดินทางผ่านบริษัทนำเที่ยวในร้อยละที่ใกล้เคียงกับปี พ.ศ.2545 คือประมาณร้อยละ 12

**ตารางที่ 4.3 จำนวนผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่จำแนกตามลักษณะการเดินทาง พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2546**

รายการ	เดินทางมาเอง				ผ่านบริษัทนำเที่ยว			
	2545		2546		2545		2546	
	ไทย	ต.ป.ท.	ไทย	ต.ป.ท.	ไทย	ต.ป.ท.	ไทย	ต.ป.ท.
<b>ประเภท</b>								
ผู้เยี่ยมชมเยือน	1,594,549	1,126,954	1,687,776	900,447	257,619	481,764	234,283	577,400
นักท่องเที่ยว	1,461,224	1,105,931	1,561,211	886,977	178,249	452,386	153,632	544,374
นักท่องเที่ยว	133,325	21,023	126,565	13,470	79,370	29,378	80,651	33,026
<b>พาหนะ</b>								
เครื่องบิน	194,288	291,151	195,756	237,149	37,961	190,970	31,414	212,412
รถไฟ	417,591	439,342	444,128	348,091	29,927	98,903	25,789	132,950
รถประจำทาง	416,448	361,050	449,226	287,972	0	0	0	0
รถส่วนตัว	561,205	35,142	593,219	27,026	189,731	191,891	177,080	232,038
อื่นๆ	5,017	269	5,447	209	0	0	0	0

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

ผู้มาเยี่ยมชมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นชาวไทยที่เดินทางมาเองส่วนใหญ่นิยมใช้รถส่วนตัวในการเดินทาง ส่วนผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศนิยมการเดินทางโดยรถไฟ ในการเดินทางผ่านบริษัทนำเที่ยวทั้งผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยและต่างประเทศนิยมใช้รถส่วนตัวของบริษัทนำเที่ยว ดังตารางที่ 4.3

เมื่อพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามที่พัก พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งหมดจะพักในโรงแรมมีอัตราที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 59.7 เป็นร้อยละ 62.4 ในปี พ.ศ.2546 ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยมีการเข้าพักในโรงแรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.43 และเข้าพักในเกสต์เฮาส์เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงประมาณ 4 เท่า ทำให้การเข้าพักบ้านญาติบ้านเพื่อน พักในอุทยาน บังกะโล รีสอร์ท และบ้านพักรับรองฯ ลดลงตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีการเข้าพักในโรงแรมที่มากที่สุดประมาณร้อยละ 68 และพักในเกสต์เฮาส์รองลงมา ซึ่งการเข้าพักในสถานที่ต่างๆ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีแนวโน้มที่ลดลงทั้งหมด ซึ่งในปี พ.ศ.2546 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ลดลงเช่นกัน ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 จำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามที่พักของจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2546

สถานที่พัก	พ.ศ.2545			พ.ศ.2546		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
โรงแรม	926,610	982,635	1,909,245	995,464 (+7.43)	967,204 (-1.57)	1,962,668 (+2.80)
เกสต์เฮาส์	11,966	401,685	413,651	60,464 (+405.30)	341,608 (-14.96)	402,072 (-2.80)
บังกะโล/รีสอร์ท	40,318	37,350	77,668	33,336 (-17.32)	29,840 (-20.11)	63,176 (-18.66)
บ้านญาติ/บ้านเพื่อน	604,063	113,730	717,793	576,916 (-4.49)	78,431 (-31.04)	655,347 (-8.70)
ที่พักอุทยาน	46,652	17,675	64,327	40,918 (-12.29)	12,659 (-28.38)	53,577 (-16.71)
บ้านพักรับรองฯ	9,864	5,242	15,106	7,745 (-21.48)	1,659 (-68.35)	9,354 (-38.04)
รวม	1,639,473	1,558,317	3,197,790	1,714,843	1,431,351	3,146,194

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคืออัตราการเปลี่ยนแปลงเป็นร้อยละ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่มีการขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไปจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในรอบ 7 ปีที่ผ่านมาประมาณร้อยละ 1.62 จำนวนห้องพักของโรงแรมไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนักเนื่องจากยังคงรองรับผู้มาเยี่ยมเยือนได้เป็นอย่างดี อัตราการเข้าพักเฉลี่ยในรอบ 7 ปี ประมาณร้อยละ 40.3 ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย 7 ปี เท่ากับ 3.81 วัน ซึ่งทั้งชาวไทยและต่าง

ประเทศมีระยะเวลาที่มาพักไม่แตกต่างกันประมาณ 3 – 4 วัน ดังตารางที่ 4.5 แต่ค่าใช้จ่ายต่อวันต่อคนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะใช้จ่ายมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวชาวไทยใช้จ่ายประมาณ 2,500 บาทต่อวันต่อคน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประมาณ 3,000 บาทต่อวันต่อคน เมื่อพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 - 2545 และมีจำนวนลดลงในปี พ.ศ.2546 เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศมีจำนวนลดลง ส่วนรายได้จากนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2546 เพิ่มขึ้น ซึ่งจากการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศและระยะเวลาพำนักของชาวไทยที่เพิ่มขึ้นทำให้รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง ในขณะที่รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศลดลงเนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลงอย่างไรก็ตามเม็ดเงินจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศยังสูงกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 เป็นต้นมา ดังตารางที่ 4.6

**ตารางที่ 4.5 ข้อมูลด้านโรงแรมและอัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2540 – 2546**

ปี	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
จำนวนโรงแรม (แห่ง)	223	223 (0)	223 (0)	223 (0)	215 (- 3.59)	199 (- 7.44)	195 (- 2.01)
จำนวนห้องพัก (ห้อง)	14,571	143,44 (- 1.56)	14,344 (0)	14,344 (0)	13,615 (- 5.08)	13,466 (- 1.09)	13,625 (+1.18)
อัตราการเข้าพักเฉลี่ยต่อปี (ร้อยละ)	40.73	29.22	39.62	40.24	42.19	44.47	45.63

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บอัตราการเติบโต

ตารางที่ 4.6 จำนวนนักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่าย ระยะเวลาพำนัก รายได้จากนักท่องเที่ยว และรายได้รวม  
จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2540 – 2546

ปี	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
จำนวนนักท่องเที่ยว(คน)	2,770,987	2,900,091 (+4.66)	3,066,025 (+5.72)	3,085,477 (+0.63)	3,175,861 (+2.93)	3,197,790 (+0.69)	3,146,194 (-1.61)
ชาวไทย	1,730,789	1,807,477 (+4.43)	1,802,264 (-0.29)	1,773,621 (-1.59)	1,683,600 (-5.08)	1,639,473 (-2.62)	1,714,843 (+4.60)
ชาวต่างประเทศ	1,040,198	1,092,614 (+5.04)	1,263,761 (+15.66)	1,311,856 (+3.81)	1,492,261 (+13.75)	1,558,317 (+4.43)	1,431,351 (-8.15)
ค่าใช้จ่าย(บาท/วัน/คน)	2,333	2,545 (+9.09)	2,599 (+2.12)	2,793 (+7.46)	2,734 (-2.11)	2,833 (+3.62)	2,859 (+0.92)
ชาวไทย	2,261	2,466 (+9.07)	2,387 (-3.20)	2,783 (+16.59)	2,374 (-14.70)	2,483 (+4.59)	2,659 (+7.09)
ชาวต่างประเทศ	2,466	2,690 (+9.08)	2,892 (+7.51)	3,249 (+12.34)	3,180 (-2.12)	3,202 (+0.69)	3,285 (+2.59)
ระยะเวลาพำนัก (วัน)	3.10	2.94 (-5.16)	4.09 (+39.12)	4.27 (+4.40)	4.14 (-3.04)	4.07 (-1.69)	4.08 (+0.25)
ชาวไทย	2.85	2.71 (-4.91)	3.85 (+42.07)	4.16 (+8.05)	4.01 (-3.61)	3.94 (-1.75)	4.06 (+3.05)
ชาวต่างประเทศ	3.52	3.32 (-5.68)	4.43 (+33.43)	4.41 (-0.45)	4.29 (-2.72)	4.21 (-1.86)	4.11 (-2.38)
รายได้จากนักท่องเที่ยว (ล้านบาท)	21,039	22,742 (+8.09)	33,644 (+47.94)	35,116 (+4.38)	37,240 (+6.05)	37,045 (-0.52)	37,832 (+2.12)
ชาวไทย	11,903	12,858 (+8.02)	17,334 (+34.81)	16,508 (-4.77)	16,673 (+1.00)	16,038 (-3.81)	18,509 (+15.41)
ชาวต่างประเทศ	9,136	9,884 (+8.19)	16,310 (+65.01)	18,608 (+14.09)	20,567 (+10.53)	21,007 (+2.14)	19,323 (-8.02)
รายได้ทั้งหมด(ล้านบาท)	21,388	23,141 (+8.20)	34,045 (+47.12)	35,605 (+4.58)	37,729 (+5.97)	37,514 (-0.57)	38,291 (+2.07)

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคืออัตราการเปลี่ยนแปลงเป็นร้อยละ

#### 4.2.2 ลักษณะด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้มาเยือนชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ในการศึกษาลักษณะด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ หากจำแนกตามถิ่นที่อยู่ในปี พ.ศ.2546 พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีถิ่นที่อยู่มาจากกรุงเทพมหานคร ส่วนนักทัศนาจร และผู้เยี่ยมชมส่วนใหญ่จะมีถิ่นที่อยู่จากภาคเหนือ โดยนักท่องเที่ยว และผู้เยี่ยมชมที่มีถิ่นที่อยู่จากภาคตะวันตกมีน้อยที่สุด ส่วนนักทัศนาจรที่มีถิ่นที่อยู่จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีน้อยที่สุด ดังตารางที่ 4.7 เมื่อพิจารณาผู้มาเยือนชาวต่างประเทศในปี พ.ศ.2546 จะเห็นว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมชมส่วนใหญ่ มีถิ่นที่อยู่จากประเทศทางยุโรป ส่วนกลุ่มที่มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่มีน้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมชม คือประเทศทางตะวันออกเฉียงกลาง ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.7 จำนวนผู้มาเยือนชาวไทย จำแนกตามถิ่นที่อยู่ของจังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ.2546

ถิ่นที่อยู่ของผู้เยี่ยมชม	นักท่องเที่ยว		นักทัศนาจร		ผู้เยี่ยมชม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. กรุงเทพมหานคร	537,642	31.35	53,051	25.60	590,693	30.73
2. ภาคเหนือ	524,868	60.61	91,891	44.35	616,759	32.09
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	179,864	10.49	16,424	7.92	196,288	10.21
4. ภาคกลาง	159,250	9.29	14,545	7.02	173,795	9.04
5. ภาคใต้	117,333	6.84	11,453	5.53	128,786	6.70
6. ภาคตะวันออก	104,403	6.09	9,704	4.68	114,107	5.94
7. ภาคตะวันตก	91,483	5.33	10,148	4.90	101,631	5.29
รวม	1,714,843	100.00	207,216	100.00	1,922,059	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

ตารางที่ 4.8 จำนวนผู้มาเยือนชาวต่างประเทศ จำแนกตามถิ่นที่อยู่ของจังหวัดเชียงใหม่  
ปี พ.ศ.2546

ถิ่นที่อยู่ของผู้เยี่ยมเยือน	นักท่องเที่ยว		นักทัศนาจร		ผู้เยี่ยมเยือน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ยุโรป	673,656	47.06	20,077	43.18	693,733	46.94
2. เอเชีย	326,236	22.79	4,702	10.11	330,938	22.39
3. อเมริกา	175,053	12.23	7,110	15.29	182,163	12.33
4. แอฟริกา	116,550	8.15	8,182	17.60	124,732	8.44
5. โอเชียเนีย	96,850	6.77	4,358	9.37	101,208	6.85
6. ตะวันออกกลาง	43,006	3.00	2,067	4.45	45,073	3.05
รวม	1,431,351	100.00	46,496	100.00	1,477,847	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

เมื่อพิจารณาจากการจำแนกตามเพศในปี พ.ศ.2546 พบว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือน ไม่ว่าจะเป็นชาวไทย หรือชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งมีค่าร้อยละใกล้เคียงกัน และมีค่ามากกว่ากลุ่มที่เป็นเพศหญิงเล็กน้อย ดังตารางที่ 4.9 หากพิจารณาโดยจำแนกตามอายุในปี พ.ศ.2546 จะเห็นว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือนส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 25-34 ปี ทั้งที่เป็นชาวไทย และชาวต่างประเทศ ส่วนผู้ที่มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่น้อยที่สุดจะอยู่ในช่วงอายุที่มากกว่า 64 ปี ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.9 ร้อยละของจำนวนผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามเพศ ปี พ.ศ.2546

เพศ	นักท่องเที่ยว			นักทัศนาจร			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
ชาย	52.35	57.35	54.62	50.17	57.57	51.53	52.12	57.35	54.39
หญิง	47.65	42.65	45.38	49.83	42.43	48.47	47.88	42.65	54.61
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

All rights reserved



ตารางที่ 4.10 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอายุ ปี พ.ศ.2546

อายุ (ปี)	นักท่องเที่ยว			นักทัศนาจร			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
15 – 24	25.59	20.27	23.17	25.89	28.33	26.33	25.62	20.53	23.41
25 – 34	41.50	36.42	39.19	40.69	40.21	40.60	41.41	36.54	39.29
35 – 44	22.62	20.31	21.57	19.18	14.89	18.39	22.25	20.14	21.33
45 – 54	8.84	14.36	11.35	12.56	10.73	12.22	9.24	14.25	11.42
55 – 64	1.24	6.15	3.47	0.69	3.79	1.26	1.18	6.08	3.31
มากกว่า 64	0.21	2.49	1.25	0.99	2.05	1.20	0.30	2.46	1.24
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

วิเคราะห์ลักษณะทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่โดยจำแนกตามรายได้ในปี พ.ศ.2546 พบว่า หากเป็นนักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท แต่ถ้าเป็นชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีรายได้ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป ดังตารางที่ 4.11 และเมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามอาชีพในปี พ.ศ.2546 จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยว และผู้เยี่ยมเยือนที่เป็นชาวไทย ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้อาจจะมาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ในรูปของการมาสัมมนา ส่วนนักทัศนาจรชาวไทย ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบกิจการส่วนตัว ทางด้านนักท่องเที่ยว และผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอื่นๆ ส่วนนักทัศนาจรชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.11 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามรายได้ ปี พ.ศ.2546

ระดับรายได้ (บาท)	นักท่องเที่ยว			นักทัศนาจร			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
น้อยกว่า 10,000	32.92	6.67	20.98	31.55	7.97	27.23	32.78	6.71	21.45
10,000 – 17,499	29.55	4.55	18.17	26.96	6.33	23.18	29.27	4.60	18.55
17,500 – 19,999	13.53	3.71	9.06	7.76	4.32	7.13	12.91	3.73	8.92
20,000 – 34,999	14.93	9.97	12.67	17.10	9.03	15.62	15.16	9.94	12.89
35,000 – 49,999	4.71	16.56	10.10	6.94	16.21	8.64	4.95	16.55	9.99
50,000 – 69,999	2.76	19.67	10.45	4.50	17.81	6.94	2.95	19.62	10.19
65,000 – 79,999	0.49	11.22	5.37	2.11	9.82	3.52	0.66	11.18	5.23
ตั้งแต่ 80,000 ขึ้นไป	1.11	27.65	13.20	3.08	28.51	7.74	1.32	27.67	12.78
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

ตารางที่ 4.12 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอาชีพ ปี พ.ศ.2546

อาชีพ	นักท่องเที่ยว			นักทัศนาจร			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
1. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	23.38	15.95	20.00	20.58	15.64	19.68	23.08	15.94	19.98
2. นักศึกษา	20.59	17.03	18.97	18.51	22.01	19.15	20.36	17.18	18.98
3. ประกอบกิจการส่วนตัว	19.79	12.26	16.36	22.29	11.01	20.22	20.06	12.22	16.65
4. ตัวแทนขายสินค้า	6.16	4.88	5.58	6.11	4.65	5.84	6.16	4.87	5.60
5. แม่บ้าน	4.22	3.53	3.91	6.14	3.01	5.57	4.43	3.51	4.03
6. พนักงาน/ลูกจ้าง	22.14	20.67	21.47	20.03	20.41	20.10	21.93	20.66	21.37
7. เกษตรกร	2.15	2.13	2.14	3.22	1.96	2.99	2.26	2.13	2.20
8. อื่น ๆ	1.57	23.55	11.57	3.12	21.31	6.45	1.74	23.49	11.19
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

#### 4.2.3 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้มาเยือนชาวไทยและชาวต่างประเทศ

การวิเคราะห์พฤติกรรมในการท่องเที่ยวของผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ หากจำแนกตามวัตถุประสงค์หลักของการเดินทางในปี พ.ศ.2546 พบว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือน ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวและพักผ่อน รองลงมาคือ การมาทำธุรกิจ ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามวัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง ปี พ.ศ.2546

วัตถุประสงค์ของการเดินทาง	นักท่องเที่ยว			นักทัศนาจร			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
1. ท่องเที่ยว/พักผ่อน	61.26	89.89	72.92	51.18	92.25	58.71	60.18	87.06	71.86
2. ธุรกิจ	10.14	5.10	7.85	24.36	3.84	20.60	11.67	5.06	8.80
3. ปฏิบัติราชการ	6.32	0.45	3.65	2.65	0.32	2.22	5.93	0.44	3.54
4. ประชุม/สัมมนา	9.51	1.69	5.95	4.81	1.28	4.17	9.00	1.68	5.82
5. ทัศนศึกษา	3.64	3.40	3.53	3.82	0.95	3.29	3.66	3.33	3.51
6. อื่น ๆ	9.13	2.47	6.10	13.18	1.36	11.01	9.56	2.43	6.47
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

เมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามจำนวนครั้งที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ในรอบ 1 ปีในปี พ.ศ. 2546 พบว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือน ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่จะเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ปีละ 1 ครั้ง ดังตารางที่ 4.14 และหากดูจากลักษณะของการเดินทางมาเยี่ยมเยือนในปี พ.ศ.2546 จะเห็นว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือน ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเดินทางมาด้วยตนเอง ยกเว้นนักทัศนาจรที่เป็นชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่โดยผ่านบริษัทนำเที่ยว อีกทั้งยังพบว่า ผู้ที่มาเยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศที่เดินทางผ่านบริษัทนำเที่ยวมีจำนวนมากกว่าชาวไทย ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.14 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามจำนวนครั้งที่เดินทางมาในรอบ 1 ปี ปี พ.ศ.2546

จำนวนครั้งของการเดินทาง	นักท่องเที่ยว			นักทัศนาจร			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
1 ครั้ง	33.94	87.09	58.12	23.26	93.17	36.07	32.79	87.29	56.48
2 ครั้ง	25.34	6.66	16.84	18.99	3.38	16.13	24.66	6.56	16.79
3 ครั้ง	10.79	2.63	7.08	12.54	1.36	10.49	10.98	2.59	7.33
4 ครั้ง	8.03	1.49	5.05	9.10	0.70	7.56	8.14	1.47	5.24
5 ครั้ง	6.07	0.64	3.60	10.58	0.54	8.74	6.56	0.63	3.98
มากกว่า 5 ครั้ง	15.83	1.49	9.31	25.58	0.85	21.01	16.87	1.46	10.18
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

ตารางที่ 4.15 ร้อยละของลักษณะของการเดินทางของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2546

ลักษณะของการเดินทาง	นักท่องเที่ยว			นักทัศนาจร			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
เดินทางมาเอง	91.04	61.97	77.81	61.08	28.97	55.19	87.81	60.93	76.13
ผ่านบริษัทนำเที่ยว	8.96	38.03	22.19	38.92	71.03	44.81	12.19	39.07	23.87
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

จากการคำนวณ

หากพิจารณาพฤติกรรมผู้เยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่โดยจำแนกตามสถานที่ท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2546 พบว่า ผู้มาเยือนทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะนิยมไปเที่ยวดอยสุเทพ รองลงมาคือ ไนท์บาซาร์ ดังตารางที่ 4.16 เมื่อดูค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของผู้เยี่ยมเยือนโดยจำแนกตามหมวดค่าใช้จ่ายต่างๆในปี พ.ศ.2546 จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือน ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่ได้ใช้จ่ายไปในหมวดสินค้าและของที่ระลึก โดยนักท่องเที่ยว และผู้เยี่ยมเยือนนั้นจะมีค่าใช้จ่ายรองลงมาในหมวดของที่พักร ส่วนนักทัศนาจรมีค่าใช้จ่ายรองลงมาในหมวดค่าบริการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัด ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.16 ร้อยละของผู้มาเยือน จำแนกตามสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2546

สถานที่ท่องเที่ยว	สัดส่วนของสถานที่ท่องเที่ยวที่ผู้มาเยือนท่องเที่ยว 10 อันดับแรก		
	ไทย	ต่างประเทศ	รวม
1. ดอยสุเทพ	51.80	50.71	51.33
2. ไนท์บาซาร์	40.09	46.54	42.90
3. ห้างสรรพสินค้า	19.42	4.34	12.86
4. ดอยอินทนนท์	15.38	11.43	13.67
5. ตลาดวโรรส	16.36	4.31	11.12
6. ปางช้าง แม่สา	12.82	29.15	19.92
7. บ่อสร้าง	9.18	12.51	10.63
8. สันกำแพง	11.60	4.22	8.39
9. ดอยปุย	6.80	2.18	4.79
10. น้ำตกแม่สา	8.36	2.05	5.62

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

ตารางที่ 4.17 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามหมวด  
ค่าใช้จ่ายต่างๆ พ.ศ.2546

หมวดค่าใช้จ่าย	นักท่องเที่ยว			นักท่องเที่ยว			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
1. ค่าที่พัก	21.88	20.31	21.08	0.00	0.00	0.00	20.32	19.85	20.09
2. ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	13.00	12.62	12.81	21.52	22.04	21.80	13.61	12.83	13.22
3. ค่าบริการเดินทางท่องเที่ยว ในจังหวัด	13.60	13.85	13.73	24.43	25.54	25.49	14.45	14.11	14.28
4. ค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก	32.72	33.80	33.27	33.59	38.65	36.30	32.78	33.91	33.34
5. ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง	12.36	13.78	13.08	14.78	11.71	13.14	12.53	13.74	13.13
6. อื่น ๆ	6.44	5.64	6.03	4.68	2.06	3.27	6.31	5.56	5.94
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

All rights reserved

## บทที่ 5

### ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาโครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แยกผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์โครงสร้างอุตสาหกรรม และการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม โดยในส่วนของผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานนั้นจะทำการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม วิเคราะห์งบการเงิน และวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยใช้วิธี Data Envelopment Analysis (DEA)

#### 5.1 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่

ในการวิเคราะห์โครงสร้างของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ จำนวน 114 ราย และในส่วนของกลุ่มตัวอย่างบริการนำเที่ยวจำนวน 86 ราย ได้ใช้ดัชนีการกระจุกตัวในการวัดซึ่งพิจารณาส่วนแบ่งการครองตลาด 16 หน่วยธุรกิจใหญ่แรก ( $CR_{16}$ ) โดยตัวแปรที่ใช้ในการคำนวณคือ รายได้ที่ได้จากการดำเนินงาน ซึ่งในส่วนของโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์นั้น เมื่อพิจารณาค่า  $CR_{16}$  พบว่ามีระดับการกระจุกตัวสูง นั่นคือมีการแข่งขันในระดับต่ำ เพราะโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ที่มีรายได้จากการดำเนินงานสูงเป็น 16 รายแรกหรือประมาณร้อยละ 14 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด คิดเป็นส่วนแบ่งการครองตลาดสูงถึงร้อยละ 81.85 ของทั้งกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ทั้งหมด ในส่วนของบริการนำเที่ยว เมื่อพิจารณาค่า  $CR_{16}$  พบว่ามีระดับการกระจุกตัวสูงเช่นกัน นั่นคือมีการแข่งขันในระดับต่ำ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีรายได้จากการดำเนินงานสูงเป็น 16 รายแรกหรือประมาณร้อยละ 19 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด คิดเป็นส่วนแบ่งการครองตลาดสูงร้อยละ 84.23 ของทั้งกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวทั้งหมด ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับงานศึกษาของมิ่งสรรพ ขาวสอาด; นุกุล เครือฟู และอักรพงศ์ อันทอง (2548) ซึ่งทำการศึกษามูลค่าเพิ่มในประเทศของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยในการศึกษาโครงสร้างของอุตสาหกรรมนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีการกระจุกตัวค่อนข้างสูงมาก ซึ่งคำนวณจากค่า  $CR_{16}$  ดังตารางที่ 5.1



ตารางที่ 5.1 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และ  
เกสต์เฮาส์ และกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่  
ปี พ.ศ.2545

รายการ	ดัชนีการกระจุกตัว $CR_{16}$ (ร้อยละ)	ระดับการกระจุกตัว
โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ (114 ราย)	81.85	สูง
บริการนำเที่ยว (86 ราย)	84.23	สูง

ที่มา: จากการคำนวณ

## 5.2 ผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่

### 5.2.1 กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์

ในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ จะแบ่งการพิจารณาเปรียบเทียบเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) พิจารณาแบ่งตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม คือ ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ 2) พิจารณาแบ่งตามลักษณะของการถือหุ้น โดยแบ่งเป็น กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมที่ถือหุ้นโดยชาวไทย และกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 5.2 และ 5.3 โดยข้อมูลในตารางที่ 5.3 นั้นจะเห็นว่าเป็นการแสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 114 ราย และแสดงค่ามากที่สุดและน้อยที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าบางรายการไม่มีการใช้จ่าย นั่นคือมีค่าน้อยที่สุดเท่ากับศูนย์ จากค่าเฉลี่ย จะเห็นว่า สินทรัพย์หมุนเวียนมีค่าน้อยกว่าหนี้สินหมุนเวียน การใช้จ่ายในสินทรัพย์ถาวรมีค่าเฉลี่ยสูงมาก ส่วนของผู้ถือหุ้นมีค่าเฉลี่ยติดลบ โดยค่าน้อยที่สุดของกลุ่มตัวอย่างมีค่าติดลบเกือบ 2,000 ล้านบาท นอกจากนี้ พบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมนี้มีค่าเฉลี่ยของกำไรติดลบ ตั้งแต่กำไรจากการดำเนินงาน ทำให้กำไรสุทธิเฉลี่ยติดลบมาก โดยค่าน้อยที่สุดของกลุ่มตัวอย่างนี้ ติดลบถึง 370 ล้านบาท

ตารางที่ 5.2 จำนวนของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัด  
เชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545

รายการ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
แบ่งตามขนาด		
ขนาดใหญ่	24	21
ขนาดกลาง	40	35
ขนาดเล็ก	50	44
รวม	114	100
แบ่งตามลักษณะการถือหุ้น		
ผู้ถือหุ้นชาวไทย	96	84
มีผู้ถือหุ้นเป็นชาวต่างชาติ	18	16
รวม	114	100

ที่มา : สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงใหม่ (2545)

ตารางที่ 5.3 ค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท  
และเกสต์เฮาส์ในจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545

หน่วย: บาท

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่ามากที่สุด	ค่าน้อยที่สุด
เงินเดือนและค่าจ้าง	6,397,203	104,480,000	0
ค่าเสื่อมราคา	4,407,853	112,267,813	0
ดอกเบี้ยจ่ายจากการดำเนินงาน	9,594,430	370,463,064	0
ภาษีทางอ้อม	130,360	4,830,906	0
สินทรัพย์หมุนเวียน	10,952,463	162,255,400	786
หนี้สินหมุนเวียน	41,278,639	793,689,018	6,075
หนี้สินรวม	41,278,639	793,689,018	6,075
สินทรัพย์ถาวร	90,406,198	3,788,642,721	0
สินทรัพย์ทั้งหมด	111,390,746	3,944,337,900	786
ส่วนของผู้ถือหุ้น	-38,983,087	565,045,266	-1,943,577,993
ยอดขาย/ รายได้จากการดำเนินงาน	25,867,260	443,422,811	11,286
รายได้อื่นๆ	5,106,141	158,338,370	0

ที่มา: สำนักพัฒนาธุรกิจการค้า (2545)

### ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่ามากที่สุด	ค่าน้อยที่สุด
รายได้ทั้งหมด	30,973,401	502,303,660	11,286
กำไรจากการดำเนินงาน	-1,374,634	139,520,947	-372,496,975
กำไรสุทธิ	-7,579,361	85,220,212	-373,541,495
สินค้างเหลือ	58,661	3,207,608	0

ที่มา: สำนักพัฒนาธุรกิจการค้า (2545)

#### 5.2.1.1 การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่

มูลค่าเพิ่มนั้นประกอบด้วย เงินเดือนและค่าจ้าง ค่าเสื่อมราคา ดอกเบี้ยจ่าย ภาษีทางอ้อม และกำไร โดยจังหวัดเชียงใหม่มีมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในส่วนของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ คิดเป็นมูลค่าประมาณ 1,949 ล้านบาท ซึ่งเป็นส่วนของดอกเบี้ยจ่ายมากที่สุดร้อยละ 56.04 รองลงมาคือ ส่วนของเงินเดือนและค่าจ้าง ค่าเสื่อมราคา ภาษีทางอ้อม และกำไร ตามลำดับ โดยส่วนของกำไรนั้นมีค่าคิดลบถึงร้อยละ 19.77 ดังตารางที่ 5.4 เมื่อพิจารณามูลค่าเพิ่มตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ซึ่งแบ่งออกเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จะพบว่ามูลค่าเพิ่มโดยส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 79.40 ของมูลค่าเพิ่มทั้งหมด เป็นของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดใหญ่ หรือคิดเป็นมูลค่าประมาณ 1,548 ล้านบาท โดยส่วนของกำไรมีค่าคิดลบ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ขนาดเล็กสร้างมูลค่าเพิ่มได้เท่ากับ 88 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 4.51 ของมูลค่าเพิ่มทั้งหมด โดยมีเงินเดือนและค่าจ้างเป็นส่วนที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้มากที่สุด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดกลางนั้น หากคำนวณโดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 40 ราย จะทำให้ได้มูลค่าเพิ่มที่คิดลบ จึงตัดรายที่มีปัญหาออก 1 ตัวอย่าง มูลค่าเพิ่มจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดกลาง 39 รายเท่ากับ 314 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16.09 ของมูลค่าเพิ่มทั้งหมด เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นโดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทย และกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้เท่ากับ 1,220 ล้านบาท หรือร้อยละ 62.59 ของมูลค่าเพิ่มทั้งหมด (ทั้งนี้คำนวณโดย

การตัดรายที่มีปัญหาออก 1 ตัวอย่าง) โดยมีส่วนของดอกเบี้ยจ่ายที่สร้างมูลค่าเพิ่มมากที่สุดถึงร้อยละ 65.44 แต่มีส่วนของกำไรที่ติดลบมากถึงร้อยละ 35 ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น ซึ่งมีเพียง 18 ราย สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ถึง 73 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 37.41 ของมูลค่าเพิ่มทั้งหมด ดังตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.4 มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ในจังหวัด เชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545

รายการ	มูลค่าเพิ่ม (บาท) <sup>*</sup> (113 ราย)	ร้อยละ ของมูลค่าเพิ่มทั้งหมด
เงินเดือนและค่าจ้าง	725,125,555.84	37.20
ค่าเสื่อมราคา	502,493,404.20	25.78
ดอกเบี้ยจ่าย	1,092,413,182.25	56.04
ภาษีทางอ้อม	14,641,253.40	0.75
กำไร	-385,333,072.58	-19.77
<b>รวม</b>	<b>1,949,340,323.11</b>	<b>100.00</b>

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: \* ตัดออก 1 ตัวอย่าง เนื่องจากมีกำไรก่อนหักภาษีติดลบมากจนทำให้มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่าติดลบ

ตารางที่ 5.5 โครงสร้างของมูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่  
จำแนกตามขนาดและลักษณะการถือหุ้น ปี พ.ศ.2545

โครงสร้างของมูลค่าเพิ่ม	ขนาดของโรงแรม			การถือหุ้น	
	เล็ก (50 ราย)	กลาง (39 ราย)*	ใหญ่ (24 ราย)	ชาวไทย (94 ราย)*	ชาวต่างชาติ (18 ราย)
มูลค่าเพิ่ม (บาท) (ร้อยละ)	87,936,176.30 (4.51)	313,632,338.45 (16.09)	1,547,771,808.36 (79.40)	1,220,111,460.85 (62.59)	72,922,862.26 (37.41)
เงินเดือนและค่าจ้างต่อมูลค่าเพิ่ม (ร้อยละ)	49.57	48.58	34.13	40.04	32.44
ค่าเสื่อมราคาต่อมูลค่าเพิ่ม (ร้อยละ)	29.17	20.83	26.59	28.39	21.41
ดอกเบี้ยจ่ายต่อมูลค่าเพิ่ม (ร้อยละ)	8.26	6.66	68.76	65.44	40.30
ภาษีทางอ้อมต่อมูลค่าเพิ่ม (ร้อยละ)	5.96	0.42	0.52	1.13	0.13
กำไรต่อมูลค่าเพิ่ม (ร้อยละ)	7.05	23.22	-30.00	-35.00	5.72

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: \* ตัดออก 1 ตัวอย่าง เนื่องจากมีกำไรก่อนหักภาษีติดลบมากจนทำให้มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่าติดลบ

จากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีทั้งหมด 113 ราย (ตัดออก 1 ตัวอย่าง เนื่องจากมีกำไรก่อนหักภาษีติดลบมากจนทำให้มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่าติดลบ) มีรายได้จากการขายประมาณ 2,935,409,423 บาท มูลค่าสินทรัพย์ถาวรประมาณ 10,300,526,626 บาท มูลค่าสินทรัพย์ทั้งหมดประมาณ 12,265,207,702 บาท และมูลค่าเงินเดือนและค่าจ้างแรงงานประมาณ 725,125,556 บาท มีทั้งหมดมูลค่าเพิ่มประมาณ 1,949,340,323 บาท สามารถใช้ดัชนีเพื่อวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพิจารณาว่ารายได้จากการขาย สินทรัพย์ถาวร สินทรัพย์ทั้งหมด เงินเดือนและค่าจ้าง 100 บาท หรือ 1 บาท สร้างมูลค่าเพิ่มเท่าไร จากดัชนี ดังตารางที่ 5.6 พบว่าเงินเดือนและค่าจ้างที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่ทุกๆ 100 บาท สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ถึง 268.83 บาท หรือทุกๆ 1 บาท สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ประมาณ 2.68 บาท ขณะที่รายได้จากการขายของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ 66.41 บาท ส่วนสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์ทั้งหมดสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้เท่ากับ 18.92 บาท และ 15.89 บาท ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ พบว่า เงินเดือนและค่าจ้างจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้เท่ากับ 201.74 บาท 204.60 บาท และ 293 บาท ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดกลางได้คำนวณโดยตัดรายที่มีปัญหามูลค่าเพิ่มติดลบออก 1 ตัวอย่าง เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้น พบว่า ส่วนที่สร้างมูลค่าเพิ่ม อันได้แก่ รายได้จากการขาย สินทรัพย์ถาวร สินทรัพย์ทั้งหมด และเงินเดือนและค่าจ้าง ที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทย ซึ่งจะเห็นว่าค่าดัชนีมีค่ามากกว่าในทุกๆ ค่า โดยเงินเดือนและค่าจ้างที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากถึง 308.25 บาท ขณะที่เงินเดือนและค่าจ้างที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้เท่ากับ 249.74 บาท โดยส่วนที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้น้อยในกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นทั้งสองลักษณะคือ สินทรัพย์ทั้งหมด



ตารางที่ 5.6 ดัชนีวิเคราะห์ด้านมูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และ  
เกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545

ดัชนีวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม	รวมทั้งกลุ่มตัว อย่าง (113 ราย)	ขนาด			การถือหุ้น	
		เล็ก (50 ราย)	กลาง (40 ราย)	ใหญ่ (24 ราย)	ชาวไทย (95 ราย)	ชาวต่างชาติ (18 ราย)
มูลค่าเพิ่มต่อรายได้จากการขาย (ร้อยละ)	66.41	32.29	50.45	75.82	60.83	78.46
มูลค่าเพิ่มต่อสินทรัพย์ถาวร (ร้อยละ)	18.92	21.16	28.13	17.65	15.39	30.77
มูลค่าเพิ่มต่อสินทรัพย์ทั้งหมด (ร้อยละ)	15.89	11.81	22.84	15.25	13.36	23.27
มูลค่าเพิ่มต่อเงินเดือนและค่าจ้าง (ร้อยละ)	268.83	201.74	204.60	293.00	249.74	308.25

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: \* ตัดออก 1 ตัวอย่าง เนื่องจากมีกำไรก่อนหักภาษีมีค่าลบมากจนทำให้มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่าติดลบ

### 5.2.1.2 การวิเคราะห์ห้บการเงินของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์ห้บการเงินของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์จังหวัดเชียงใหม่ จะพิจารณาใน 5 ดัชนี คือ 1) ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านสภาพคล่อง 2) ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านรายได้ 3) ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านความสามารถในการทำกำไร 4) ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และ 5) ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านนโยบายทางการเงิน ดังตารางที่ 5.7

#### 1. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านสภาพคล่อง

ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านสภาพคล่องมี 3 ตัว คืออัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็ว และอัตราส่วนสภาพคล่องต่อยอดขาย มีค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดค่อนข้างต่ำ มีค่าเท่ากับ 0.27 เท่า 0.27 เท่า และร้อยละ -114.09 ตามลำดับ นั่นคือมีสภาพคล่องน้อย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีหนี้สินหมุนเวียนรวมทั้งสินมากเกินไปซึ่งมากกว่าสินทรัพย์หมุนเวียนซึ่งแยกวิเคราะห์ตามดัชนีแต่ละตัวได้ดังนี้

เมื่อใช้อัตราส่วนสภาพคล่องในการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน โดยพิจารณาตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดใหญ่มีสภาพคล่องที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดเล็กมีสภาพคล่องที่สูงที่สุดถึง 1.26 เท่า เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีสภาพคล่องที่ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์

ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น และมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งอุตสาหกรรมด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีสภาพคล่องต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็ว ซึ่งคำนวณได้จากสินทรัพย์หมุนเวียนหักสินค้าคงเหลือแล้วหารด้วยหนี้สินหมุนเวียน เมื่อพิจารณาตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดใหญ่มีสภาพคล่องหมุนเร็วต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดเล็กมีสภาพคล่องหมุนเร็วสูงที่สุดคือ 1.23 เท่า เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นจะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีสภาพคล่องหมุนเร็วที่ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น และมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีสภาพคล่องหมุนเร็วต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนสภาพคล่องต่อยอดขาย ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนที่หักส่วนของหนี้สินหมุนเวียนต่อยอดขายทั้งหมด พิจารณาตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดเล็กและขนาดกลางมีอัตราส่วนสภาพคล่องต่อยอดขายสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดใหญ่มีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดเล็กมีค่าดัชนีที่ไม่ติดลบเพียงอุตสาหกรรมเดียวคือ ร้อยละ 0.13 และเมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นจะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีสภาพคล่องต่อยอดขายดีกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น และมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น มีสภาพคล่องต่อยอดขายต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

## 2. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านรายได้

การวิเคราะห์อัตราส่วนรายได้หลักที่ได้รับต่อรายได้ทั้งหมด โดยรายได้หลักของโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ได้แก่ รายได้จากห้องพัก รายได้จากการขายอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น เมื่อพิจารณาตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดกลางมีอัตราส่วน

รายได้หลักที่ได้รับต่อรายได้ทั้งหมดสูงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือมีค่าร้อยละ 98.38 ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีค่าดัชนีที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดเล็กมีค่าดัชนีต่ำที่สุด เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้น จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีอัตราส่วนรายได้หลักที่ได้รับต่อรายได้ทั้งหมดสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น และมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนรายได้อื่นๆ ต่อรายได้ทั้งหมด ซึ่งรายได้อื่นๆของ โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ได้แก่ ดอกเบี้ยรับ กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน กำไรจากการปรับโครงสร้างหนี้ รายได้จากการปรับและเงินชดเชย รายได้จากการปรับลดหนี้สิน เป็นต้น พิจารณาตามขนาดของอุตสาหกรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดกลางที่มีอัตราส่วนรายได้หลักที่ได้รับต่อรายได้ทั้งหมดสูงที่สุด กลับมีค่าน้อยที่สุดในอัตราส่วนรายได้อื่นต่อรายได้ทั้งหมด และมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วย ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีค่าดัชนีที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดเล็กมีค่าสูงที่สุดคือ ร้อยละ 27.93 เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นกลับพบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีอัตราส่วนรายได้อื่นต่อรายได้ทั้งหมดต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น และมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ ร้อยละ 20.48

### 3. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านความสามารถในการทำกำไร

ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านความสามารถในการทำกำไรมี 2 ตัว คืออัตรากำไรสุทธิมีค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ ร้อยละ -13.47 ซึ่งสามารถสร้างกำไรได้ต่ำ เนื่องจากกำไรของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่าลบ และอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ส่วนของผู้ถือหุ้นมีค่าลบเช่นกัน ทำให้ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอธิบายค่าไม่ได้ แยกวิเคราะห์ตามดัชนีแต่ละตัวได้ดังนี้

การวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิ ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิต่อรายได้ทั้งหมด เมื่อพิจารณาตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดกลางมีอัตรากำไรสุทธิสูงที่สุด

ในกลุ่ม นั้นคือมีค่าเท่ากับร้อยละ 8.92 และเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดเล็กและขนาดกลางมีค่าดัชนีสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดใหญ่มีค่าดัชนีต่ำกว่า เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นจะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีอัตรากำไรสุทธิสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทย และมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น พิจารณาตามขนาดของอุตสาหกรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดกลางมีการทำกำไรให้แก่ผู้ถือหุ้นดีที่สุด นั่นคือผู้ถือหุ้นมีผลตอบแทนร้อยละ 24.98 รองลงมาคือขนาดใหญ่และขนาดเล็กร้อยละ 11.30 และ 0.68 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยให้ผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้นร้อยละ 16.05

#### 4. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานมี 4 ตัว คืออัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร ค่าดัชนีของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่าต่ำมากและมีค่าลบ คือเท่ากับ 0.29 เท่า ร้อยละ -13.95 ร้อยละ -4.00 และร้อยละ 0.01 ตามลำดับ นั่นคือมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานค่อนข้างต่ำ เนื่องจากมีการลงทุนสินทรัพย์มากเกินไป แต่สามารถสร้างยอดขายและทำกำไรได้น้อย ซึ่งแยกการวิเคราะห์ตามดัชนีแต่ละตัวได้ดังนี้

เมื่อวิเคราะห์อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างยอดขายกับสินทรัพย์ทั้งหมด โดยพิจารณาตามขนาดของอุตสาหกรรม จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีค่าดัชนีสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดใหญ่ จะมีค่าดัชนีที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดเล็ก มีค่าดัชนีสูงสุดคือ 0.51 เท่า เมื่อพิจารณาตามลักษณะการถือหุ้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น มีอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ 0.37 เท่า ซึ่งมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด



จากอัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิต่อยอดขายทั้งหมด หากพิจารณาตามขนาดของอุตสาหกรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดกลางมีค่าดัชนีสูงสุด สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และมีค่าเป็นบวกคือ ร้อยละ 9.06 ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดใหญ่มีอัตราผลตอบแทนต่อยอดขายติดลบ และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อพิจารณาตามลักษณะการถือหุ้น จะเห็นว่าดัชนีมีค่าติดลบในทั้ง 2 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีติดลบร้อยละ 3.16 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และมีค่าติดลบถึงร้อยละ 22.99

เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์ทั้งหมด พิจารณาตามขนาดของอุตสาหกรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดเล็ก และขนาดกลางมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดกลางมีค่าดัชนีสูงสุดคือ ร้อยละ 4.10 ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดใหญ่มีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อพิจารณาตามลักษณะการถือหุ้น จะเห็นว่าดัชนีมีค่าติดลบในทั้ง 2 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีติดลบร้อยละ 0.94 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และมีค่าติดลบร้อยละ 5.05

การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร ซึ่งคำนวณจากกำไรสุทธิบวกค่าเสื่อมราคาแล้วหารด้วยสินทรัพย์ถาวร พิจารณาตามขนาดของอุตสาหกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดเล็ก และขนาดกลางมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดกลางมีค่าดัชนีสูงสุดคือ ร้อยละ 0.11 ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดใหญ่มีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อพิจารณาตามลักษณะการถือหุ้น จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีเป็นบวกคือ ร้อยละ 0.05 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และมีค่าติดลบร้อยละ 0.01

##### 5. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านนโยบายทางการเงิน

ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านนโยบายทางการเงินมี 2 คืออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ มีค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่าค่อนข้างต่ำ คือเท่ากับ -1.05 เท่า และ 0.20 เท่า ตามลำดับ ซึ่งมีส่วนของผู้ถือหุ้นมีค่าลบ เนื่องการลงทุนจากแหล่งเงินทุน โดยการก่อหนี้ภายนอกมากกว่าแหล่งเงินทุนภายใน แต่ยังมีกำไรเพื่อจ่ายดอกเบี้ยซึ่งยังอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งแยกการวิเคราะห์ตามดัชนีแต่ละตัวได้ดังนี้

จากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับส่วนของผู้เป็นเจ้าของ เมื่อพิจารณาตามขนาดของอุตสาหกรรมจะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีค่าดัชนีที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดทุกขนาด โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดกลางมีค่าดัชนีสูงที่สุด คือ 1.60 เท่า ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดใหญ่มีค่าดัชนีติดลบ 0.84 เท่า เมื่อพิจารณาตามลักษณะการถือหุ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ทั้ง 2 กลุ่ม มีค่าดัชนีติดลบ โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทย มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนความสามารถชำระหนี้ ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรจากการดำเนินงานกับดอกเบี้ยจ่ายจากการดำเนินงานและลงทุน พบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดเล็กมีค่าติดลบ และมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดกลางมีค่าดัชนีเป็นบวก และมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ 5.02 เท่า เมื่อพิจารณาตามลักษณะการถือหุ้น จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น มีค่าดัชนีเป็นบวกและมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ 0.70 เท่า ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าดัชนีเป็นลบ และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตารางที่ 5.7 ผลการวิเคราะห์งบการเงินของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และ  
เกสต์เฮาส์ ในจังหวัด เชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545



รายการ	ค่าเฉลี่ยของ กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด* (113 ราย)	ขนาดของโรงแรม			การถือหุ้น	
		เล็ก (50 ราย)	กลาง (40 ราย)	ใหญ่ (24 ราย)	ไทย (95 ราย)	ต่างชาติ (18 ราย)
1. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านสภาพคล่อง						
1.1 อัตราส่วนสภาพคล่อง (เท่า)	0.27	1.26	0.59	0.21	0.30	0.20
1.2 อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็ว (เท่า)	0.27	1.23	0.59	0.21	0.30	0.20
1.3 อัตราส่วนสภาพคล่องต่อยอดขาย (ร้อยละ)	-114.09	0.13	-23.81	-158.59	-100.39	-143.66
2. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านรายได้						
2.1 อัตราส่วนรายได้หลักที่ได้รับต่อรายได้ ทั้งหมด (ร้อยละ)	83.46	72.07	98.38	81.41	85.42	79.52
2.2 อัตราส่วนรายได้อื่นต่อรายได้ทั้งหมด(ร้อยละ)	16.54	27.93	1.62	18.59	14.58	20.48
3. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านความสามารถในการทำกำไร						
3.1 อัตรากำไรสุทธิ (ร้อยละ)	-13.47	0.46	8.92	-21.88	-19.64	-2.52
3.2 อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ร้อยละ)	11.22**	0.68	24.98	11.30	16.05	1.96**
4. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านประสิทธิภาพในการ ดำเนินงาน						
4.1 อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ (เท่า)	0.29	0.51	0.46	0.25	0.26	0.37
4.2 อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (ร้อยละ)	-13.95	0.64	9.06	-26.87	-22.99	-3.16
4.3 อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ร้อยละ)	-4.00	0.23	4.10	-5.41	-5.05	-0.94
4.4 อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร(ร้อยละ)	0.01	0.07	0.11	-0.02	-0.01	0.05
5. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านนโยบายทางการเงิน						
5.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (เท่า)	-1.05	0.56	1.60	-0.84	-1.02	-1.12
5.2 อัตราส่วนความสามารถชำระหนี้ (เท่า)	0.20	-12.09	5.02	0.19	0.01	0.70

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: \* ตัดออก 1 ตัวอย่าง เนื่องจากมีกำไรติดลบมากจนทำให้มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่าติดลบ

\*\* ไม่สามารถอธิบายค่าได้ เนื่องจากทั้งกำไรสุทธิและส่วนของผู้ถือหุ้นมีค่าเป็นลบ

จากการวิเคราะห์งบการเงินของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และ  
เกสต์เฮาส์ในจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาตามขนาดของอุตสาหกรรม ทำให้ทราบว่า กลุ่มตัวอย่าง  
อุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดเล็กจะประสบปัญหาในเรื่องความสามารถใน  
การทำกำไร โดยมีผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้นต่ำ และมีปัญหานี้สินมาก และมีความ  
สามารถในการชำระหนี้ต่ำ ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาด  
กลาง พบว่า เมื่อวิเคราะห์โดยตัดรายที่มีปัญหากำไรติดลบมากออก 1 ตัวอย่าง ทำให้ค่าดัชนีต่างๆมี  
ค่าที่ดีเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ยกเว้นในเรื่องรายได้อื่นที่ได้รับมีค่าต่ำ  
เกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ทั้งหมด และพบว่า มีหนี้สินมากเกินไป ซึ่งจะเป็นปัญหาในเรื่อง

ของการชำระหนี้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดใหญ่ นั้นพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับสภาพคล่อง ความสามารถในการทำกำไร ซึ่งเกิดจากมีกำไรสุทธิค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้พบว่ามีประสิทธิภาพในการดำเนินงานค่อนข้างต่ำ นั่นคือ มีปัญหาเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มากเกินไป ไม่เหมาะสมกับรายได้ที่ได้รับ ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารค่าใช้จ่าย ซึ่งจะเห็นว่ามียอดตอบแทนต่อยอดขายต่ำ และยังพบว่าสินทรัพย์ทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินงาน และในส่วนของสินทรัพย์ถาวรนั้น ไม่สามารถสร้างกำไรกลับคืนมาได้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาหนี้สินมาก และความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ

เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้น ทำให้ทราบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยประสบปัญหาในเรื่องของความสามารถในการทำกำไร นั่นคือมีกำไรสุทธิค่อนข้างต่ำ และอุตสาหกรรมยังมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่ำด้วย นั่นคือมีปัญหาเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มากเกินไป ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารค่าใช้จ่าย และพบว่าสินทรัพย์ทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินงาน และในส่วนของสินทรัพย์ถาวร ไม่สามารถสร้างกำไรกลับคืนมาได้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาหนี้สินมากเกินไป และความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น จะมีปัญหาในด้านสภาพคล่อง และมีปัญหาว่าผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้นต่ำ

### 5.2.1.3 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธี Data Envelopment Analysis (DEA)

ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยใช้รูปแบบการวิเคราะห์เส้นต่อหุ้ม จะเป็นการพิจารณาเปรียบเทียบแต่ละหน่วยธุรกิจกับหน่วยธุรกิจที่ดีที่สุด ซึ่งหน่วยธุรกิจที่มีประสิทธิภาพจะอยู่บนเส้นต่อหุ้ม ซึ่งก็คือเส้นที่แสดงประสิทธิภาพ มีค่าเท่ากับ 100% ส่วนหน่วยธุรกิจที่ไม่มีประสิทธิภาพ จะอยู่ต่ำกว่าเส้น หรือมีค่าต่ำกว่า 100%

จากการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ในจังหวัดเชียงใหม่ด้วยวิธี DEA ดังตารางที่ 5.8 พบว่าโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ในจังหวัดเชียงใหม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้งหมด 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.95 ของจำนวนโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ทั้งหมดที่พิจารณา โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ในจังหวัดเชียงใหม่มีระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ 73.40 ซึ่งเมื่อกำหนดค่าประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยเฉพาะกลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพ 81 ราย จะได้ค่าประสิทธิภาพร้อยละ 62.58 ต่ำจากกลุ่มที่มีประสิทธิภาพอยู่ร้อยละ 37.42 เมื่อพิจารณาตามขนาดของอุตสาหกรรมพบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มี

ขนาดเล็กมีจำนวนโรงแรมที่มีประสิทธิภาพเมื่อคิดเป็นค่าร้อยละสูงที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดเล็กมีระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ร้อยละ 81.16 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นของอุตสาหกรรม จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีจำนวนโรงแรมที่มีประสิทธิภาพเมื่อคิดเป็นค่าร้อยละสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทย และมีระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ 82.34 ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ 71.74

#### ตารางที่ 5.8 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่โดยวิธี DEA ปี พ.ศ.2545

รายการ	รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (114 ราย)	ขนาด			การถือหุ้น	
		เล็ก (50 ราย)	กลาง (40 ราย)	ใหญ่ (24 ราย)	ชาวไทย (95 ราย)	ชาวต่างชาติ (18 ราย)
จำนวนโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ที่มีประสิทธิภาพ	33	20	8	5	25	8
ร้อยละของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	28.95	40.00	20.00	20.83	26.04	44.44
จำนวนโรงแรมที่ไม่มีประสิทธิภาพ	81	30	32	19	71	10
ร้อยละของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	71.05	60.00	80.00	79.17	73.96	55.56
ค่าประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยของโรงแรมที่ไม่มีประสิทธิภาพ (ร้อยละ)	62.58	68.60	59.64	58.03	61.79	68.22
ค่าประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ย 114 ราย (ร้อยละ)	73.40	81.16	67.72	66.78	71.74	82.34

ที่มา: จากการคำนวณ

#### 5.2.2 กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว

ในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว จะแบ่งการพิจารณาเปรียบเทียบเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) พิจารณาแบ่งตามลักษณะของการถือหุ้น โดยแบ่งเป็น กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมที่ถือหุ้นโดยชาวไทย และกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมที่ถือหุ้นโดยชาว

ต่างชาติ 2) พิจารณาแบ่งตามรูปแบบของการจัดตั้ง แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัด และกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 5.9 และ 5.10 โดยข้อมูลในตารางที่ 5.3 นั้นจะเห็นว่า เป็นการแสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 86 ราย และแสดงค่ามากที่สุดและน้อยที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าบางรายการไม่มีการใช้จ่าย นั่นคือมีค่าน้อยที่สุดเท่ากับศูนย์ จากค่าเฉลี่ย จะเห็นว่า สินทรัพย์หมุนเวียนมีค่ามากกว่าหนี้สินหมุนเวียน ส่วนของผู้ถือหุ้นมีค่าเฉลี่ยเป็นบวก แต่มีรายที่มีค่าน้อยที่สุดของกลุ่มตัวอย่างมีค่าติดลบถึง 48 ล้านบาท นอกจากนี้ พบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมนี้ มีค่าเฉลี่ยของกำไรเป็นบวก ทั้งกำไรจากการดำเนินงาน และกำไรสุทธิ ซึ่งค่าน้อยที่สุดของกลุ่มตัวอย่างนี้ ติดลบถึง 1,200 ล้านบาท และ 1,700 ล้านบาท

ตารางที่ 5.9 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545

รายการ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
แบ่งตามการจัดตั้ง		
บริษัทจำกัด	43	50
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	43	50
รวม	86	100
แบ่งตามลักษณะการถือหุ้น		
ผู้ถือหุ้นชาวไทย	62	72
มีผู้ถือหุ้นเป็นชาวต่างชาติ	24	28
รวม	86	100

ที่มา: สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงใหม่ (2545)

ตารางที่ 5.10 ค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545

หน่วย: บาท

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่ามากที่สุด	ค่าน้อยที่สุด
--------	-----------	--------------	---------------

เงินเดือนและค่าจ้าง	931,075	32,820,000	0
ค่าเสื่อมราคา	167,543	4,993,741	0
ดอกเบี้ยจ่ายจากการดำเนินงาน	31,158	1,724,398	0
ภาษีทางอ้อม	824	29,133	0
สินทรัพย์หมุนเวียน	2,372,738	45,878,815	5,068
หนี้สินหมุนเวียน	1,711,670	42,707,594	4,198
หนี้สินรวม	1,711,670	42,707,594	4,198
สินทรัพย์ถาวร	1,494,245	31,505,076	0
สินทรัพย์ทั้งหมด	4,221,407	81,911,366	27,702
ส่วนของผู้ถือหุ้น	1,884,878	50,058,680	-48,402,550
ยอดขาย/ รายได้จากการดำเนินงาน	5,991,824	125,304,835	13,400
รายได้อื่นๆ	89,369	2,651,860	0
รายได้ทั้งหมด	6,081,192	127,956,695	13,400
กำไรจากการดำเนินงาน	199,756	5,019,500	-1,174,349
กำไรสุทธิ	132,134	4,864,056	-1,689,183

ที่มา: สำนักพัฒนาธุรกิจการค้า (2545)

### 5.2.2.1 การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัด เชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่มีมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในส่วนของกลุ่มตัวอย่าง อุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวคิดเป็นมูลค่าประมาณ 118 ล้านบาท เป็นส่วนของเงินเดือนและค่าจ้าง มากที่สุดร้อยละ 67.85 รองลงมาคือ ส่วนของกำไร ค่าเสื่อมราคา ดอกเบี้ยจ่าย และภาษีทางอ้อม ตามลำดับ โดยส่วนของภาษีทางอ้อมนั้นมีค่าเพียงร้อยละ 0.06 ดังตารางที่ 5.11 เมื่อพิจารณามูลค่า เพิ่มตามลักษณะการถือหุ้นของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวซึ่งแบ่งออกเป็นการถือหุ้น โดยชาวไทยและที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น จะพบว่ามูลค่าเพิ่มโดยส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 83.58 ของ มูลค่าเพิ่มทั้งหมด เป็นของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทย หรือคิด เป็นมูลค่าประมาณ 99 ล้านบาท โดยมีส่วนของเงินเดือนและค่าจ้างมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่าง อุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น จำนวนตัวอย่าง 24 ราย สามารถสร้างมูลค่า เพิ่มได้เท่ากับ 19 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16.42 โดยมีเงินเดือนและค่าจ้างเป็นส่วนที่สร้างมูลค่าเพิ่ม ให้มากที่สุดเช่นกัน เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้งโดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ กลุ่มตัว อย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัด และกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำ เที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด(ห.จ.ก.) พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้ง



แบบบริษัทจำกัดสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้เท่ากับ 89 ล้านบาท หรือร้อยละ 75.72 โดยมีส่วนของเงินเดือนและค่าจ้างที่สร้างมูลค่าเพิ่มมากที่สุดร้อยละ 64.67 และมีส่วนของภาษีทางอ้อมเพียงร้อยละ 0.05 ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดสร้างมูลค่าเพิ่มได้ประมาณ 3 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 24.28 ดังตารางที่ 5.12

ตารางที่ 5.11 มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่  
ปี พ.ศ.2545

รายการ	มูลค่าเพิ่ม (บาท) (86 ราย)	ร้อยละของมูลค่าเพิ่มทั้งหมด
เงินเดือนและค่าจ้าง	80,072,409.64	67.85
ค่าเสื่อมราคา	14,408,672.03	12.21
ดอกเบี้ยจ่าย	2,679,593.97	2.27
ภาษีทางอ้อม	70,851.43	0.06
กำไร	20,785,515.72	17.61
รวม	118,017,042.79	100.00

ที่มา: จากการคำนวณ

## ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

ตารางที่ 5.12 โครงสร้างของมูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามลักษณะการถือหุ้นและรูปแบบการจัดตั้ง ปี พ.ศ.2545

โครงสร้างมูลค่าเพิ่ม	การถือหุ้น		การจัดตั้ง	
	ชาวไทย (62 ราย)	ชาวต่างชาติ (24 ราย)	บริษัทจำกัด (43 ราย)	ห.จ.ก. (43 ราย)
มูลค่าเพิ่ม (บาท)	98,637,452.54	19,379,590.34	89,359,793.19	2,865,249.60



(ร้อยละ)	(83.58)	(16.42)	(75.72)	(24.28)
เงินเดือนและค่าจ้างต่อมูลค่าเพิ่ม (ร้อยละ)	70.84	52.63	64.67	77.77
ค่าเสื่อมราคาต่อมูลค่าเพิ่ม (ร้อยละ)	12.77	9.37	11.85	13.34
ดอกเบี้ยจ่ายต่อมูลค่าเพิ่ม (ร้อยละ)	0.90	9.22	2.84	0.50
ภาษีทางอ้อมต่อมูลค่าเพิ่ม (ร้อยละ)	0.07	0.00	0.05	0.10
กำไรต่อมูลค่าเพิ่ม (ร้อยละ)	15.42	28.78	20.60	8.28

ที่มา: จากการคำนวณ

จากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีทั้งหมด 86 ราย มีรายได้จากการขายประมาณ 515,296,832 บาท มูลค่าสินทรัพย์ถาวรประมาณ 128,505,050 บาท มูลค่าสินทรัพย์ทั้งหมดประมาณ 363,041,024 บาท และมูลค่าเงินเดือนและค่าจ้างแรงงานประมาณ 80,072,410 บาท ทั้งหมดมีมูลค่าเพิ่มประมาณ 118,017,043 บาท สามารถใช้ดัชนีเพื่อวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพิจารณาว่ารายได้จากการขาย สินทรัพย์ถาวร สินทรัพย์ทั้งหมด เงินเดือนและค่าจ้าง 100 บาท หรือ 1 บาท สร้างมูลค่าเพิ่มเท่าไร จากดัชนี ดังตารางที่ 5.13 พบว่า เงินเดือนและค่าจ้างที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ทุกๆ 100 บาทสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ 147.39 บาท หรือ ทุกๆ 1 บาท สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ 1.47 บาท ขณะที่รายได้จากการขายของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ 24.14 บาท ส่วนสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์ทั้งหมดสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้เท่ากับ 91.84 บาท และ 32.51 บาท ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว พบว่า เงินเดือนและค่าจ้างจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทย และชาวต่างชาติสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้เท่ากับ 141.17 บาท และ 190.02 บาท ตามลำดับ โดยจะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่า แต่ในส่วนอื่น ได้แก่ รายได้จากการขาย สินทรัพย์ถาวร สินทรัพย์ทั้งหมด นั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทย เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัด สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งจะเห็นว่าค่าดัชนีมีค่ามากกว่าในทุกๆ ค่า โดยเงินเดือนและค่าจ้างที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่าเท่ากับ 154.64 บาท ขณะที่เงินเดือนและค่าจ้างที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้เท่ากับ 128.59 บาท โดยส่วนที่สามารถสร้าง

มูลค่าเพิ่มได้น้อยในกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบทั้งสองลักษณะคือ รายได้จากการขาย

### ตารางที่ 5.13 ดัชนีวิเคราะห์ด้านมูลค่าเพิ่มของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545

ดัชนีวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม	รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (86 ราย)	การถือหุ้น		การจัดตั้ง	
		ชาวไทย (62 ราย)	ชาวต่างชาติ (24 ราย)	บริษัทจำกัด (43 ราย)	ห.จ.ก. (43 ราย)
มูลค่าเพิ่มต่อรายได้จากการขาย (ร้อยละ)	24.14	26.30	17.02	24.64	22.70
มูลค่าเพิ่มต่อสินทรัพย์ถาวร (ร้อยละ)	91.84	94.75	79.43	114.26	56.95
มูลค่าเพิ่มต่อสินทรัพย์ทั้งหมด (ร้อยละ)	32.51	38.34	18.32	33.71	29.27
มูลค่าเพิ่มต่อเงินเดือนและค่าจ้าง (ร้อยละ)	147.39	141.17	190.02	154.64	128.59

ที่มา: จากการคำนวณ

#### 5.2.2.2 การวิเคราะห์ห้บการเงินของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์ห้บการเงินของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ จะพิจารณาใน 5 ดัชนี คือ 1) ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านสภาพคล่อง 2) ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านรายได้ 3) ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านความสามารถในการทำกำไร 4) ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และ 5) ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านนโยบายทางการเงิน ดังตารางที่ 5.14

##### 1. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านสภาพคล่อง

ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านสภาพคล่องมี 2 ตัว คืออัตราส่วนสภาพคล่อง และอัตราส่วนสภาพคล่องต่อยอดขาย มีค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดก่อนข้างต่ำ หมุนเวียนเป็น 1.39 เท่าของหนี้สินหมุนเวียน และมีสินทรัพย์หมุนเวียนหลังหักหนี้สินหมุนเวียนเป็นร้อยละ 14.03 ของยอดขายตามลำดับ ซึ่งแยกวิเคราะห์ตามดัชนีแต่ละตัวได้ดังนี้

เมื่อใช้อัตราส่วนสภาพคล่องในการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน โดยพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีสภาพคล่องที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีสภาพคล่องที่สูง 1.61 เท่า เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง พบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดมีสภาพ

คล่องที่ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัด และมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดมีสภาพคล่องต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนสภาพคล่องต่อยอดขาย ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนที่หักส่วนของหนี้สินหมุนเวียนต่อยอดขายทั้งหมด พิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีอัตราส่วนสภาพคล่องต่อยอดขายสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าดัชนีเท่ากับร้อยละ 12.79 และเมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้งจะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดมีสภาพคล่องต่อยอดขายดีกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัด และมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดมีสภาพคล่องต่อยอดขายต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

## 2. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านรายได้

การวิเคราะห์อัตราส่วนรายได้หลักที่ได้รับต่อรายได้ทั้งหมด โดยรายได้หลักของบริการนำเที่ยว ได้แก่ รายได้จากบริการนำเที่ยว เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีอัตราส่วนรายได้หลักที่ได้รับต่อรายได้ทั้งหมดสูงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือมีค่าร้อยละ 98.53 ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดมีอัตราส่วนรายได้หลักที่ได้รับต่อรายได้ทั้งหมดสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัด และมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนรายได้อื่นต่อรายได้ทั้งหมด ซึ่งรายได้อื่นๆของบริการนำเที่ยว ได้แก่ ดอกเบี้ยรับ กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน รายได้ส่วนลดรับจากการชำระเจ้าหนี้ กำไรจากการขายสินทรัพย์ รายได้จากค่าขนส่งยกเว้นภาษี เป็นต้น พิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นของอุตสาหกรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยที่มีอัตราส่วนรายได้หลักที่ได้รับต่อรายได้ทั้งหมดสูง จะมีค่าน้อยในอัตราส่วนรายได้อื่นต่อรายได้ทั้งหมด และมี

ค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วย ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยมีค่าร้อยละ 3.05 เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดมีอัตราส่วนรายได้อื่นต่อรายได้ทั้งหมดต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัด และมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดมีค่าดัชนีสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ ร้อยละ 8.46

### 3. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านความสามารถในการทำกำไร

ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านความสามารถในการทำกำไรมี 2 ตัว คืออัตรากำไรสุทธิมีค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ สามารถสร้างกำไรได้ต่ำ คือมีกำไรเพียงร้อยละ 2.75 ของรายได้ทั้งหมด และอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้นได้รับกำไรที่สูงกว่าเล็กน้อย คือร้อยละ 7.01 ของส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งแยกวิเคราะห์ตามดัชนีแต่ละตัวได้ดังนี้

การวิเคราะห์อัตรากำไรสุทธิ ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิต่อรายได้ทั้งหมด เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีอัตรากำไรสุทธิสูงเท่ากับร้อยละ 2.44 และเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าดัชนีต่ำกว่า เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้งจะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดมีอัตรากำไรสุทธิสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด และมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น พิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นของอุตสาหกรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และมีค่าดัชนีร้อยละ 5.74 ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยมีค่าร้อยละ 20.15 เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดมีอัตราส่วนสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด และมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม



ตัวอย่างทั้งหมด โดยมีค่าดัชนีเท่ากับร้อยละ 10.83 ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ ร้อยละ 0.08

#### 4. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานมี 4 ตัว คือ อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร ค่าดัชนีของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 1.44 เท่า ร้อยละ 2.21 ร้อยละ 2.12 และร้อยละ 0.20 ตามลำดับ นั่นคือมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานยังไม่สูงมาก การลงทุนในสินทรัพย์สามารถสร้างผลตอบแทนจากการดำเนินงานคืนมาได้ แต่การลงทุนสินทรัพย์ถาวรสามารถสร้างกำไรได้น้อย ซึ่งแยกการวิเคราะห์ตามดัชนีแต่ละตัวได้ดังนี้

เมื่อวิเคราะห์อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างยอดขายกับสินทรัพย์ทั้งหมด โดยพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นของอุตสาหกรรม จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าดัชนีสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยมีค่าเท่ากับ 1.58 เท่า ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นจะมีค่าดัชนีที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง พบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัด มีอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ 1.49 เท่า ซึ่งมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

จากอัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิต่อยอดขายทั้งหมด หากพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นของอุตสาหกรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และมีค่าร้อยละ 2.52 ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทย มีอัตราผลตอบแทนต่อยอดขายต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดมีค่าดัชนีร้อยละ 2.91 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์ทั้งหมด ตามลักษณะของการถือหุ้นของอุตสาหกรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าดัชนีร้อยละ 3.30 ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้ง

หมด เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดมีค่าดัชนีร้อยละ 4.27 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร ซึ่งคำนวณจากกำไรสุทธิบวกค่าเสื่อมราคาแล้วหารด้วยสินทรัพย์ถาวร พิจารณาลักษณะของการถือหุ้นของอุตสาหกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าเท่ากับค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยมีค่าดัชนีร้อยละ 0.20 ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดมีค่าดัชนีร้อยละ 0.28 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

#### 5. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านนโยบายทางการเงิน

ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านนโยบายทางการเงินมี 2 คืออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 1.26 เท่า และอัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ เท่ากับ 6.41 เท่า ตามลำดับ เนื่องการลงทุนจากแหล่งเงินทุนภายใน ซึ่งยังมีหนี้สินมากกว่าส่วนของผู้ถือหุ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีกำไรเพื่อจ่ายดอกเบี้ยซึ่งยังอยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งแยกการวิเคราะห์ตามดัชนีแต่ละตัวได้ดังนี้

จากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับส่วนของผู้เป็นเจ้าของ เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นของอุตสาหกรรมจะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าดัชนีสูงคือ 4.46 เท่า และมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวทั้ง 2 กลุ่ม มีค่าดัชนีที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดมีค่าดัชนีสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนความสามารถชำระหนี้ ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรจากการดำเนินงานกับดอกเบี้ยจ่ายจากการดำเนินงานและลงทุน พบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ 14.43 เท่า ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ



กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด มีค่าดัชนีสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ 13.38 เท่า ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดมีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตารางที่ 5.14 ผลการวิเคราะห์งบการเงินของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัด  
เชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545

รายการ	ค่าเฉลี่ยของ กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด (86 ราย)	การถือหุ้น		การจัดตั้ง	
		ชาวไทย (62 ราย)	ชาวต่างชาติ (24 ราย)	บจ. (43 ราย)	หจก. (43 ราย)
1. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านสภาพคล่อง					
1.1 อัตราส่วนสภาพคล่อง (เท่า)	1.39	1.61	1.09	1.31	1.91
1.2 อัตราส่วนสภาพคล่องต่อยอดขาย (ร้อยละ)	11.03	12.79	4.84	10.15	13.77
2. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านรายได้					
2.1 อัตราส่วนรายได้หลักที่ได้รับต่อรายได้ทั้งหมด (ร้อยละ)	98.53	98.97	96.95	98.18	99.57
2.2 อัตราส่วนรายได้อื่นต่อรายได้ทั้งหมด (ร้อยละ)	1.47	1.03	3.05	1.82	0.43
3. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านความสามารถในการทำกำไร					

3.1 อัตรากำไรสุทธิ (ร้อยละ)	2.17	2.09	2.44	2.86	0.04
3.2 อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ร้อยละ)	7.01	5.74	20.15	10.83	0.08
4. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน					
4.1 อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ (เท่า)	1.44	1.58	1.11	1.49	1.29
4.2 อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (ร้อยละ)	2.21	2.12	2.52	2.91	0.04
4.3 อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ร้อยละ)	3.13	3.30	2.71	4.27	0.05
4.4 อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร (ร้อยละ)	0.20	0.20	0.19	0.28	0.08
5. ดัชนีวิเคราะห์ทางด้านนโยบายทางการเงิน					
5.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (เท่า)	1.26	0.57	4.46	1.23	0.33
5.2 อัตราส่วนความสามารถชำระหนี้ (เท่า)	6.41	14.43	2.39	6.00	13.38

ที่มา: จากการคำนวณ

จากการวิเคราะห์งบการเงินของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม ทำให้ทราบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยจะประสบปัญหาในเรื่องความสามารถในการทำกำไร นั่นคือมีกำไรสุทธิค่อนข้างต่ำ และผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้นต่ำ แต่มีสภาพคล่องและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพดีกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติถือหุ้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติถือหุ้น มีการลงทุนในสินทรัพย์ที่มากเกินไป พบว่าสินทรัพย์ทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินงาน และในส่วนของสินทรัพย์ถาวร ไม่สามารถสร้างกำไรกลับคืนมาได้ และยังพบว่ามีหนี้สินมากเกินไป และมีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ แต่มีความสามารถในการทำกำไรได้สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทย

เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง ทำให้ทราบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดประสบปัญหาทางด้านสภาพคล่อง และพบว่ามีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ แต่มีความสามารถในการทำกำไร มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งมีปัญหาในเกือบทุกด้าน แต่มีสภาพคล่องดีกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัท เนื่องจากการบริหารโดยกลุ่มคนไม่มากจึงทำให้มีความคล่องตัว มีเงินสดมาก ส่วนเรื่องของความสามารถในการทำกำไร กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด มีกำไรสุทธิค่อนข้างต่ำ และผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้นต่ำ และอุตสาหกรรมยังมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่ำด้วย เนื่องจากการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไป ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารค่าใช้จ่าย และพบว่าสินทรัพย์ทั้ง

หมดที่ใช้ในการดำเนินงาน และในส่วนของสินทรัพย์ถาวร ไม่สามารถสร้างกำไรกลับคืนมาขงอุตสาหกรรมได้

### 5.2.2.3 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่โดยใช้วิธี Data Envelopment Analysis (DEA)

จากการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ด้วยวิธีการวิเคราะห์เส้นห่อหุ้ม ดังตารางที่ 5.15 พบว่าบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้งหมด 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.42 ของจำนวนบริการนำเที่ยวทั้งหมดที่พิจารณา โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มีระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ 80.90 ซึ่งเมื่อกำหนดค่าประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยเฉพาะกลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพ 65 ราย จะได้ค่าประสิทธิภาพร้อยละ 74.77 ค่าจากกลุ่มที่มีประสิทธิภาพอยู่ร้อยละ 25.23 เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้นของอุตสาหกรรมพบว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทยมีจำนวนโรงแรมที่มีประสิทธิภาพเมื่อคิดเป็นค่าร้อยละสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ แต่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นมีระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยสูงกว่าคือ ร้อยละ 83.48 เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดมีจำนวนบริการนำเที่ยวที่มีประสิทธิภาพเมื่อคิดเป็นค่าร้อยละสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด แต่กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดมีระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยสูงกว่าคือ ร้อยละ 82.63

ตารางที่ 5.15 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่โดยใช้วิธี DEA ปี พ.ศ.2545

รายการ	รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (86 ราย)	การถือหุ้น		การจัดตั้ง	
		ชาวไทย (62 ราย)	ชาวต่างชาติ (24 ราย)	บริษัทจำกัด (43 ราย)	ห.จ.ก. (43 ราย)
จำนวนบริการนำเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ	21	16	5	11	10
ร้อยละของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	24.42	25.81	20.83	25.58	23.26
จำนวนบริการนำเที่ยวที่ไม่มีประสิทธิภาพ	65	46	19	32	33
ร้อยละของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	75.58	74.19	79.17	74.42	76.74
ค่าประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยของโรงแรมที่ไม่มีประสิทธิภาพ (ร้อยละ)	74.77	72.97	79.14	72.09	77.37

ค่าประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ย 86 ราย (ร้อยละ)	80.90	79.94	83.48	79.23	82.63
---	-------	-------	-------	-------	-------

ที่มา: จากการคำนวณ



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Copyright © by Chiang Mai University  
All rights reserved

## บทที่ 6

### บทสรุปและข้อเสนอแนะ

#### 6.1 บทสรุป

การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่โดยพิจารณาในด้านการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม ความสามารถในการทำกำไร ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และศึกษามูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรม ซึ่งทำการศึกษาข้อมูลปี พ.ศ. 2545 พิจารณาใน 2 หน่วยธุรกิจคือ กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 114 บริษัท และกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 86 บริษัท

ปี พ.ศ.2545 จังหวัดเชียงใหม่มีผู้มาเยี่ยมเยือนประมาณ 3,460,886 คน และใน ปี.พ.ศ.2546 ประมาณคน 3,399,906 มีอัตราการลงร้อยละ 0.23 แต่มีค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันเพิ่มขึ้นรวมทั้งนักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักที่ยาวขึ้น ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ.2545 มีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 37,514 ล้านบาท และปี พ.ศ.2546 มีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 38,291 ล้านบาท ซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่เป็นส่วนสำคัญในผลิตภัณฑ์เบื้องต้นของจังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) ใน ปี พ.ศ.2545 รายได้จากการท่องเที่ยวมีสัดส่วนสูงกว่าสาขาการเกษตรและสาขาอุตสาหกรรมซึ่งประมาณร้อยละ 40 ของ GPP

ผู้เยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่เมื่อแยกตามประเภทของการเดินทาง พบว่าผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยจะนิยมเดินทางมาเองและผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศจะนิยมมาโดยผ่านบริษัทนำเที่ยว ส่วนพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง หากเป็นผู้มาเยี่ยมเยือนชาวไทยที่เดินทางมาเอง ส่วนใหญ่นิยมใช้รถส่วนตัวในการเดินทาง ส่วนผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศนิยมการเดินทางโดยรถไฟ ในการเดินทางผ่านบริษัทนำเที่ยวทั้งผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยและต่างประเทศจะนิยมใช้รถส่วนตัวของบริษัทนำเที่ยว หากพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามที่พัก พบว่า ส่วนใหญ่ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศจะนิยมเข้าพักใน โรงแรมมากที่สุด ซึ่งในช่วงปี พ.ศ.2540 – 2546 มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยประมาณร้อยละ 40.3 และระยะเวลาพำนักเฉลี่ย 3.81 วัน ซึ่งทั้งชาวไทยและต่างประเทศมีระยะเวลาที่มาพักไม่แตกต่างกัน หากพิจารณาค่าใช้จ่ายต่อวันต่อคน จะพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศใช้จ่ายมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย

ลักษณะด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีถิ่นที่อยู่มาจากกรุงเทพมหานคร ส่วนนักทัศนจร และผู้เยี่ยมเยือนส่วนใหญ่จะมีถิ่นที่อยู่จากภาคเหนือ ด้านผู้มาเยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศ พบว่าผู้มาเยี่ยมเยือนส่วนใหญ่ มีถิ่นที่อยู่จากประเทศทางยุโรป หากจำแนกผู้มาเยี่ยมเยือนตามเพศและอายุ พบว่าทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย และมีอายุอยู่ในช่วง 25 – 34 ปี ด้านรายได้ของผู้เยี่ยมเยือน ถ้าเป็นชาวไทยส่วนมากจะมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท แต่ถ้าเป็นชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีรายได้ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป โดยอาชีพที่นิยมมาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ ถ้าเป็นนักท่องเที่ยว และผู้เยี่ยมเยือนที่เป็นชาวไทย ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ส่วนนักทัศนจรชาวไทย ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบกิจการส่วนตัว ทางด้านนักท่องเที่ยว และผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอื่นๆ ส่วนนักทัศนจรชาวต่างประเทศ ส่วนมากเป็นนักศึกษา

ด้านพฤติกรรมในการท่องเที่ยว ผู้เยี่ยมเยือนส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักคือ มาท่องเที่ยว และพักผ่อน ทั้งในชาวไทย และชาวต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่จะเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ปีละ 1 ครั้ง และมักจะเดินทางมาด้วยตนเอง โดยสถานที่ท่องเที่ยวที่นิยมไปกันมากที่สุดคือ ดอยสุเทพ และผู้มาเยี่ยมเยือนจะมีค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ในส่วนของสินค้าและของที่ระลึก

จากการวิเคราะห์โครงสร้างของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่โดยใช้ดัชนีการกระจุกตัว พบว่า เมื่อพิจารณาโดยใช้ค่า  $CR_{16}$  ในกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ และกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวจะพบว่ามีการกระจุกตัวระดับสูงหรือแข่งขันกันต่ำ

เมื่อพิจารณามูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ พบว่ามีมูลค่าประมาณ 1,949 ล้านบาทซึ่งเป็นส่วนของดอกเบี้ยจ่ายมากที่สุด หากใช้ดัชนีมูลค่าเพิ่มในการวิเคราะห์ จะพบว่า ส่วนของเงินเดือนและค่าจ้างที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่ 1 บาท สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่าส่วนอื่นคือ 268.83 บาท ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว พบว่ามีมูลค่าเพิ่มประมาณ 118 ล้านบาท โดยเป็นส่วนของเงินเดือนและค่าจ้างมากที่สุด เมื่อใช้ดัชนีมูลค่าเพิ่มในการวิเคราะห์ จะเห็นว่า เงินเดือนและค่าจ้างที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ 1 บาทสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่าส่วนอื่นคือ 147.39 บาท

การวิเคราะห์หั่งบการเงิน เมื่อพิจารณาในกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ตามขนาดของอุตสาหกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดเล็กประสบปัญหาในเรื่องความสามารถในการทำกำไร โดยมีผลตอบแทนจากการลง



ทุนของผู้ถือหุ้นต่ำ และมีปัญหาทางด้านนโยบายการเงิน นั่นคืออุตสาหกรรมมีหนี้สินมาก โดยจะเห็นได้จากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมมีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ โดยมีดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดกลาง จะพบว่าประสบปัญหาในเรื่องรายได้อื่นที่ได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ทั้งหมดมีค่าต่ำ โดยมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังพบปัญหาทางด้านนโยบายการเงิน ซึ่งอุตสาหกรรมมีหนี้สินมากเกินไป ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดใหญ่ นั้น พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับสภาพคล่อง ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม มีปัญหาทางด้านความสามารถในการทำกำไร นั่นคือมีกำไรสุทธิค่อนข้างต่ำ และพบว่าอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานค่อนข้างต่ำ นั่นคือ มีปัญหาเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มากเกินไป ไม่เหมาะสมกับรายได้ที่ได้รับ และไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารค่าใช้จ่าย พิจารณาจากอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม และยังพบว่าสินทรัพย์ทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินงาน และในส่วนของสินทรัพย์ถาวรนั้น ไม่สามารถสร้างกำไรกลับคืนมายังอุตสาหกรรมได้ นั่นคือ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม นอกจากนี้พบว่าอุตสาหกรรมมีปัญหานี้สินมากเกินไปจากการที่อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมากกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม และมีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำด้วย

เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยประสบปัญหาในเรื่องของความสามารถในการทำกำไร นั่นคือมีกำไรสุทธิค่อนข้างต่ำ โดยมีอัตรากำไรสุทธิต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่ำด้วย โดยมีปัญหาเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มากเกินไป ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารค่าใช้จ่าย และพบว่าสินทรัพย์ทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินงาน และในส่วนของสินทรัพย์ถาวร ไม่สามารถสร้างกำไรกลับคืนมายังอุตสาหกรรมได้ ซึ่งเห็นได้จากดัชนีที่ใช้วิเคราะห์ทางด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม พบปัญหาทางด้านนโยบายการเงิน นั่นคือมีหนี้สินมากเกินไป และความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น จะมีปัญหาในด้านสภาพคล่อง ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม และมีปัญหาว่าผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้นต่ำด้วย

จากการวิเคราะห์งบการเงินของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทย จะประสบปัญหาในเรื่องของความสามารถในการทำกำไร นั่นคือมีกำไรสุทธิค่อนข้างต่ำ และผล

ตอบแทนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้นต่ำ ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่าอุตสาหกรรมไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารค่าใช้จ่าย เห็นได้ว่ามีอัตราผลตอบแทนต่อยอดขายต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น พบว่าประสบปัญหาทางด้านสภาพคล่องซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่ำด้วย นั่นคือมีปัญหาเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มากเกินไป พบว่าสินทรัพย์ทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินงาน และในส่วนของสินทรัพย์ถาวร ไม่สามารถสร้างกำไรกลับคืนมายังอุตสาหกรรมได้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาทางด้านนโยบายการเงิน นั่นคืออุตสาหกรรมมีหนี้สินมากเกินไป เห็นได้จากมีอัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และพบว่ามีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำด้วย

เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดประสบปัญหาทางด้านสภาพคล่อง ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและพบปัญหาในเรื่องความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด พบปัญหาในเรื่องของความสามารถในการทำกำไร นั่นคือมีกำไรสุทธิค่อนข้างต่ำ และผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้นต่ำ เห็นได้จากอัตรากำไรสุทธิ และอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และอุตสาหกรรมยังมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่ำด้วย โดยมีปัญหาเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มากเกินไป ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารค่าใช้จ่าย และพบว่าสินทรัพย์ทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินงาน และในส่วนของสินทรัพย์ถาวร ไม่สามารถสร้างกำไรกลับคืนมายังอุตสาหกรรมได้ ซึ่งเห็นได้ว่าดัชนีวิเคราะห์ทางด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA) ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์พบว่าโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ในจังหวัดเชียงใหม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้งหมด 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.95 ของจำนวนโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ทั้งหมดที่พิจารณา โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ในจังหวัดเชียงใหม่มีระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ 73.40 โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดเล็กและแบบที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นจะมีระดับประสิทธิภาพสูงที่สุด เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว พบว่า บริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้งหมด 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.42 ของจำนวนบริการนำเที่ยวทั้งหมดที่พิจารณา โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มีระดับ

ประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ 80.90 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น และที่มีการจัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดมีระดับประสิทธิภาพสูงที่สุด

## 6.2 ข้อเสนอแนะ

1) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ มีปัญหาด้านหนี้สินซึ่งมีจำนวนมากเกินไป มีปัญหาด้านสภาพคล่อง จึงควรเพิ่มความสามารถในการทำกำไร และประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยพยายามหาวิธีขายที่ไม่ใช่การลดราคาค่าห้องพักไปเรื่อยๆ และให้สร้างความแตกต่างในการให้บริการ(มีงสรรพ์ ขาวสอาด; นุกูล เครือฟู และอัครพงศ์ อันทอง, 2548) โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดใหญ่ ซึ่งมีปัญหาค่อนข้างมากในทุกด้าน ควรเน้นด้านบริการ สร้างจุดเด่นในการขาย เช่น การบริการด้านสปา เจาะตลาดนักท่องเที่ยวระดับสูงที่มีอำนาจซื้อมาก รัฐและเอกชนควรหาวิธีการดึงนักท่องเที่ยวที่มาเพื่อการอบรมสัมมนาหรือการประชุมให้มาก เพราะนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ต้องเข้าพักในโรงแรมที่มีขนาดใหญ่

2) ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยว ควรมีการปรับปรุงทางด้านสภาพคล่อง ความสามารถในการทำกำไร และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่ต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้ประกอบการมีการเข้าและออกจากตลาดได้เสรี สินค้าคล้ายคลึงกัน และมีการแข่งขันด้านราคาสูง (มีงสรรพ์ ขาวสอาดและคณะ, 2548) ทำให้การบริหารงานไม่ต่อเนื่อง มีการตัดราคากัน จึงทำให้ผลกำไรที่ควรจะได้รับลดลง มีสภาพคล่องและการดำเนินงานไม่ดีด้วย หน่วยงานทางภาครัฐควรเข้ามาควบคุมปัญหาในจุดนี้

จากปัญหาที่พบของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองอุตสาหกรรมนั้น หากไม่ได้รับการแก้ไข เมื่อได้รับผลกระทบจากภายนอก เช่น ผลกระทบจากโรคซาร์ส โรคไข้หวัดนก อาจทำให้ได้รับผลกระทบหนักและประสบปัญหามาก จนฟื้นตัวได้ยาก และถึงขั้นปิดกิจการในที่สุด

3) ข้อเสนอแนะทางการศึกษา เนื่องจากการศึกษานี้ไม่ได้มีการออกสัมภาษณ์เก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ จากผู้ประกอบการของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอุตสาหกรรม ทำให้ไม่สามารถเจาะลึกถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและสาเหตุของปัญหาในแต่ละอุตสาหกรรมได้ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป จึงควรทำการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ และทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา เพื่อทราบถึงสาเหตุและหาวิธีการแก้ไขให้เป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมอย่างแท้จริง และเนื่องจากการศึกษานี้ใช้เพียงกลุ่มตัวอย่างหนึ่งของอุตสาหกรรม ผลการศึกษาที่ได้จึงเป็นผลจากกลุ่มตัวอย่างหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่ทั้งอุตสาหกรรมจึงมีอาจนำไปอ้างอิงเป็นผลการศึกษาของทั้งอุตสาหกรรมได้

## เอกสารอ้างอิง

## ภาษาไทย

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2546. รายงานสถิติประจำปี 2544. กรุงเทพฯ: ททท.
- \_\_\_\_\_. 2541. สถิติการท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี 2540 ภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: ททท.
- \_\_\_\_\_. 2542. สถิติการท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี 2541 ภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: ททท.
- \_\_\_\_\_. 2543. สถิติการท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี 2542 ภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: ททท.
- \_\_\_\_\_. 2544. สถิติการท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี 2543 ภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: ททท.
- \_\_\_\_\_. 2545. สถิติการท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี 2544 ภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: ททท.
- \_\_\_\_\_. 2546. สถิติการท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี 2545 ภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: ททท.
- \_\_\_\_\_. 2547. สถิติการท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี 2546 ภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: ททท.
- กัลยารัตน์ ฤทธิแก้ว. 2529. การวิเคราะห์ระบบตลาดปลาหมึกกล้วยในประเทศไทย พ.ศ.2527. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จินดา ชันทอง. 2540. การวิเคราะห์งบการเงิน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิตวัตร พรหมเสน. 2538. โครงสร้าง พฤติกรรม และผลดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. 2546. ความรู้คู่สังคม 2 รวมผลงานวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ พี.เอ.ลิฟวิ่ง.
- ชเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. 2537. โครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินการทางด้านตลาดสุกรในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บวร คติวัฒน์. 2538. โครงสร้าง พฤติกรรม และผลดำเนินการทางด้านตลาดของอุตสาหกรรมชารมิคส์ในจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บั้งอร ทับทิมทอง. 2515. Concentration ของอุตสาหกรรมในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.



- ประสงค์ นรจิตร. 2533. โครงสร้าง การกระจุกตัว และประสิทธิภาพการผลิตโรงงานแปรรูป  
ไม้ยางพารา. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และไพโรจน์ วงศ์วิภาณนท์. 2518. การกระจุกตัวของอุตสาหกรรม.  
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- พฤกษ์ ราพิงกิจ. 2546. ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของบ่อก๊าซชีวภาพในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยา  
นิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรทิพย์ เขียวธีรวิทย์. 2541. ศักยภาพของจังหวัดเชียงใหม่ในการเป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยว  
ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พลอยศรี โปราณานนท์. 2545. เชียงใหม่กับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.  
เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด และคณะ. 2544. โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรม  
ท่องเที่ยวแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9  
(พ.ศ.2545-2549) รายงานฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.  
\_\_\_\_\_ 2545. โครงการจัดทำแผนแม่บทอุตสาหกรรมรายสาขา (สาขาอัญมณี และเครื่อง  
ประดับ) รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัย  
เชียงใหม่.
- \_\_\_\_\_ 2548. โครงการมูลค่าเพิ่มในประเทศของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย รายงาน  
การศึกษาฉบับสมบูรณ์. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด; นุกูล เครือฟู และอักรพงศ์ อันทอง. 2548. โครงการมูลค่าเพิ่มในประเทศ  
ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย รายงานพิเศษ อุตสาหกรรมโรงแรมของ  
ประเทศไทย. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุทธพงษ์ ไตรยวุฒิ. 2540. โครงสร้างและพฤติกรรมการแข่งขันในอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์.  
วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิจิต เกษมรุ่งชัยกิจ. 2535. การวัดและวิเคราะห์การเพิ่มผลผลิตโดยใช้มูลค่าเพิ่มในองค์การ.  
เชียงใหม่: ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิริยา เปรมโยธิน. 2541. โครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานทางด้านตลาดของอุตสาหกรรมเกษตร : กรณีศึกษาอุตสาหกรรมผักและผลไม้แปรรูปและแช่แข็ง ในจังหวัด  
วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิไลวรรณ วรรณนิชกุล. 2530. เอกสารการสอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรมและทฤษฎีต้นทุน. นนทบุรี: สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. โครงการวิจัยสำรวจระดับการเพิ่มผลผลิตและบรรยากาศการลงทุนในประเทศไทย. (อยู่ในระหว่างการจัดพิมพ์).

สาธิต เกิดลาภผล. 2527. โครงสร้างตลาด ราคา และการส่งออกไก่เนื้อในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2546. รายงานการสำรวจการประกอบกิจการโรงแรมและเกสต์เฮาส์. กรุงเทพฯ.

\_\_\_\_\_. 2547. สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาในประเทศไทย พ.ศ. 2541-2546. แหล่งที่มา: [http://www.nso.go.th/nso/data/data23/stat\\_23/toc\\_16/16.1-2](http://www.nso.go.th/nso/data/data23/stat_23/toc_16/16.1-2) 18 ตุลาคม 2547.

สิริเกียรติ รัชชานันติ. 2540. การเงินธุรกิจ 1. ภาควิชาการเงินและการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. 2533. การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.

อภิสิทธิ์ งามสกุล. 2541. มูลค่าเพิ่มของพลอยจากกรรมวิธีการเผา: กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อริยา เผ่าเครื่อง. 2543. อุตสาหกรรมช่างในจังหวัดเชียงใหม่: แบบฝึกหัดการวิจัยวิชา 751409. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อัญญาค์ ไปรณานนท์ และคณะ. 2541. รายงานขั้นสุดท้าย การศึกษาทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน. เชียงใหม่: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อำนวยการพิมพ์ มนุสข. 2526. เศรษฐศาสตร์โครงสร้างและพฤติกรรมของอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

#### ภาษาอังกฤษ

Ali, F. Darrat; Topuz, Can and Yousef, Tarik. 2002. **Assessing Cost and Technical Efficiency of Bank in Kuwait**. Available: [http://www.ert.org.eg/htm/Finance\\_8<sup>th</sup>/Assessingcost.Darrat&Yousef.pdf](http://www.ert.org.eg/htm/Finance_8<sup>th</sup>/Assessingcost.Darrat&Yousef.pdf) 15 June 2003.

Bain, J.S. 1959. **Industrial Organization**. London: Oxford University Press.

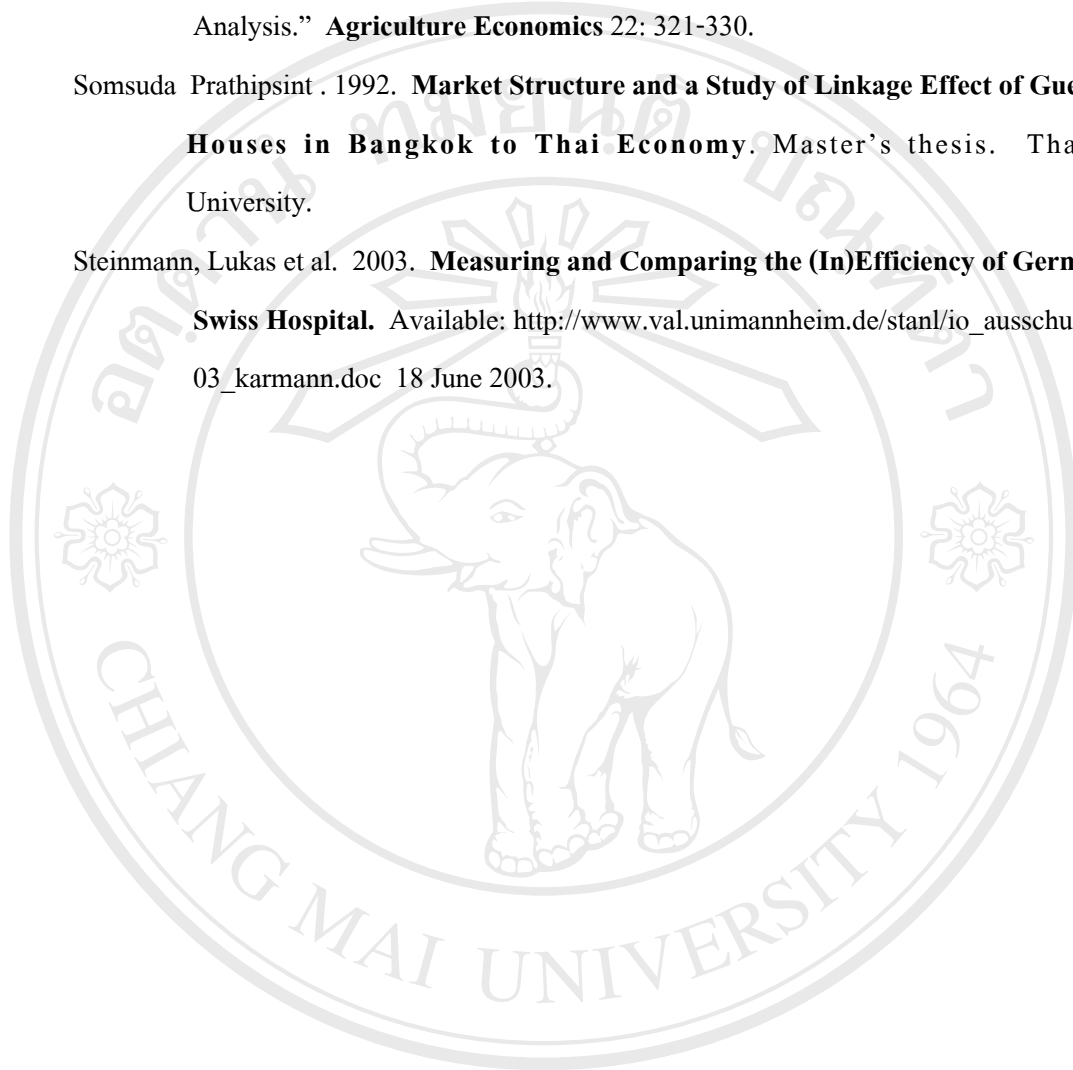


- Banker, R.D.; Charnes, A and Cooper, W.W. 1984. "Some Models for Estimating Technical and Scale Inefficiencies in Data Envelopment Analysis." **Management Science** 30: 1078-1092.
- Charnes, A.; Cooper, W.W. and Rhodes, E. 1978. "Measuring the efficiency of decision making units." **European Journal of Operational Research** 2, 6: 429-444.
- Clarkson, W. Kenneth and Miller, Roger LeRoy. 1982. **Industrial Organisation Theory, Evidence and Public Policy**. Auckland: McGraw-Hill.
- Cloutier, L. Martin and Thomassin, J. Paul. 2000. **Data Envelopment Analysis (DEA) and Agricultural Policy Reform in New Zealand**. Available: <http://www.geocities.com/hcocchigg/UCONN/18-2000.pdf-SupplementalResult> 17 June 2003.
- Coelli, T; Rao, D.S.Prasada and Battese, George E. 1997. **An Introduction to Efficiency and Productivity Analysis**. Boston: Kluwer Academic Publishers.
- Davutyan, Nurhan. 2001. **Efficiency Enhancement in the Tourism Sector: Some Turkish Examples**. Available: <http://www.ecomod.net/conference/ecomod2002/papers/davutyan.pdf> 18 June 2003.
- Emrouznejad, Ali. 2003. **DEA Tutorial**. Available: <http://www.deazone.com/tutorial/index.html> 14 June 2003.
- Farrell, M.J. 1957. "The measurement of productive efficiency." **Journal of the Royal Statistical Society, Series A (General)** 120, 3: 253-290.
- George J.S. 1968. **The Organization of Industry**. Homewood, Ill.: Irwin.
- Hass, Dieter; Kocher, G. Martin and Sutter, Matthias. 2001. **Measuring Efficiency of German Football Teams by Data Envelopment Analysis**. Available: <http://homepage.uibk.ac/homepage/c404/c4033/bundesliga.pdf> 15 June 2003.
- Jo, Sunghan and Kim, Ung Tae. 1997. **Measuring Efficiency of Global Electricity Companies Using Data Envelopment Analysis Model**. Available: [http://www.keei.re.kr/web\\_keei/d\\_dataroom.nef/1192513c67543e49256970000b8030/\\$FILE/\\_v270re4dsn88sfk8\\_doc](http://www.keei.re.kr/web_keei/d_dataroom.nef/1192513c67543e49256970000b8030/$FILE/_v270re4dsn88sfk8_doc) 20 June 2003.
- Scherer, F.M. 1970. **Industrial Market Structure and Economic Performance**. Chicago: Rand McNally College Publishing Company.

Shafiq, Muhammad and Rehman, Tahir. 2000. "The Extent of Resource Use Inefficiencies in Cotton Production in Pakistan's Panjab: an Application of Data Envelopment Analysis." **Agriculture Economics** 22: 321-330.

Somsuda Prathipsint . 1992. **Market Structure and a Study of Linkage Effect of Guest Houses in Bangkok to Thai Economy**. Master's thesis. Thammasat University.

Steinmann, Lukas et al. 2003. **Measuring and Comparing the (In)Efficiency of German and Swiss Hospital**. Available: [http://www.val.unimannheim.de/stanl/io\\_ausschuss/paper/03\\_karmann.doc](http://www.val.unimannheim.de/stanl/io_ausschuss/paper/03_karmann.doc) 18 June 2003.



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Copyright © by Chiang Mai University  
All rights reserved

## ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวภารดี ไกรสิทธิ์
วัน เดือน ปี เกิด	23 กุมภาพันธ์ 2518
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2535 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2540
ประวัติการทำงาน	อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2541-2543 อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ ๕ อำเภอแม่เมาะ จังหวัด เชียงใหม่ ปี 2547-ปัจจุบัน
ทุนการศึกษา	ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์จากโครงการมูลค่าเพิ่มในประเทศ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย และกองทุนชาชาคาว่า

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Copyright © by Chiang Mai University  
All rights reserved